

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Bibliotheca Mvndi Vincentii Bvrgvndi, Ex Ordine Prædicatorvm Venerabilis Episcopi Bellovacensis, Specvlvm Qvadrplex, Natvrale, Doctrinale, Morale, Historiale

In quo totius naturæ Historia, omnium scientiarum Encyclopædia, moralis
Philosophiæ Thesavrvs ...

Tomvs Qvartvs, Qvi Specvlvm Historiale Inscritbitvr

Vinzenz <von Beauvais>

1624

Liber Vigessimvs

SPECVLI MAIORIS VINCENTII PRÆSVLIS BELVACENSIS, LIBER VIGESIMVS.

*De Imperio Theodosij iunioris, qui solus
imperavit.*

C A P. I.

SIGEBERTVS in *chro-
nicis*. Post mortem Hono-
rij Theodosius eiusdem ne-
pos cepit anno Domini
425. mundi vero 4278. &
imperavit solus annis 3.

Huius anno primo Vuā-
dali Mauritaniam inuase-
runt.

Anno secundo Cælesti-
nus Romanę Ecclesię qua-
dragesimusecundus præsidet. Hic constituit, ut psalmi
David 150. ante sacrificium canerentur anthiphonam
ex omnibus, quod ante non fiebat, nisi tantum epistola
beati Pauli, & sanctum Euangelium recitabatur. Ex hoc
instituto excerpti de psalmis introitus, gradualia, offer-
toria ante sacrificium, orationes inter communicandum
cum modulatione ad missam in Ecclesia Romana can-
tari ceperunt.

Theodosius per Ardaburium ductu angeli Ioannem
tyrannum opprimit.

Romę inter Ætium, & Bonifacium ex rei militaris
gloria, orta invidia, R. P. parturit dispendia.

Anno sequenti Cassianus de Ecclesia Constantino-
politana à Ioanne Chrysostomo eiectus, & in Massilia
Gallię presbyter ordinatus, multa scripsit, inter quę
etiam compertas in Ægypto vitaspatrum doctrinasque
& regulas, datis ad plurimos libris, exposuit.

Author. Hic est Ioannes Eremita, cuius dicta supe-
rius, & collationes abbreviatis ad ædificationem legen-
tium inserui, licet apochrypha reputari videantur eius
opuscula, decreto Papę Gelasij.

De Imperio eiusdem Theodosij cum Valentiniano.

C A P. II.

Sigebertus in *chronicis*. Anno Theodosij iij. Theodo-
sius Valentinianum Placidie amixtę suę ex Constā-
tio filium, Imperatorem facit, eumque cum Placidia

matre Romam ad imperandum mittit; & regnauerunt
simul annis 24. Ceperunt autem anno domini 428.
mundi scilicet 4281.

Hortum anno primo in Bithynia Timotheus quidam
continentiæ & religionis imagine multis illudens, eos
in errorem suę hæresis induxit, dicens Christum verum
quidem Deum, & verum hominem de virgine Maria
natum fuisse, sed mentiens, dicendo, quoddā diuina natura
conuersa sit in humanam.

Romani Hunnos à Pannonia fugant, quam per 50.
annos tenuerant.

Anno 2. Gundericus Rex Vuandolorum capta His-
pali, cum impio elatus, manus in ecclesiam ipsius civita-
tis extendisset, mox Dei iudicio à dæmone correptus,
interiit. Cui Gensericus frater in regno succedens, re-
gnauit annis 48. Hic, ut fertur, de fide Catholica in Ari-
nam sectam apostatauit.

Anno 3. Clodius Pharamundi filius, Rex crinitus, an-
nis 18. regnat super Francos, & ex hoc Franci ceperunt
habere Reges crinitos.

Hic Clodius Toringiam inuasit, & in Dispargo ca-
stello Toringorum aliquamdiu habitauit. Inde missis
exploratoribus usque ad urbem Cameracum, Rhenum
transiit, & prostrato multo Romanorum populo, circa
Rhenum usque ad Ligerim habitantium, Carbona-
riam siluam ingressus, Tornacum obtinuit. Indeque us-
que ad urbem Cameracum properauit; ubi pauco tem-
pore residens, Romanos, si quos inuenit ibi, peremit, &
exinde usque ad Somonam fluium perueniens, om-
nia occupauit.

Anno 5. Cælestinus Papa ad Scotos in Christo cre-
dentes, Palladium mittit primum episcopum. Post quē
ad eosdem ab eodem Cælestino missus est sanctus Pa-
tricius, genere Brito, filius Conches sororis sancti Mar-
tini Turonensis, qui in baptismo quidem dictus est Su-
chat, à sancto Germano Magomus, à sancto Cælestino
vero Patricius, à quo Archiepiscopus Scotorum ordi-
natus, per 40. annos signis, sanctitate, & doctrina excel-
lens, totam insulam Hiberniam conuertit ad Christum.

Nestorius Constantinopolis episcopis factus, sit zo-
tor hæresis separantis in Christo hominem à Deo, di-
cens purum hominem, non Deum, de Maria natum, &
à Iudæis crucifixum.

Vuandalos, qui olim timore Athanulphi excescerant
à Gallijs, Vualia Rex Gothorum expellere parat etiam
ab Hispanijs.

*Theodosius
Imp. An. Ch.
425. M.
4278.*

*Cælestinus
Papa statuit
ut psalmi
150 canerē-
tur ante sa-
crificium.*

De qua-

De quibusdam euentibus illius temporis.

CAP. III.

Anno sequenti tertia synodus vniuersalis, Ephesi-
na prima, ducentorum episcoporum, iussu Theo-
dosi junioris Augusti, edita est, quæ Nestorium, duas
personas in Christo asserentem, iusto anathemate con-
demnavit, ostendens manere in duas naturas, vnam Do-
mini nostri Iesu Christi personam.

In Hispanijs 20. millia ferme militum contra Vuan-
dalos pugnantium caesa sunt.

Genfericus odia Gothorum veritus, & simul à Bone-
facio inuitatus, cum Vuandalis & omnibus eorum fami-
lijs ad Africam transfretauit, eamque inuadens & dila-
tans, multo tempore cladem Romanis intulit.

In Galliam cum Suptar Rex Hunnorum Burgun-
dionenses nimis opprimeret, illi in Deum Christiano-
rum spem suam ponentes, se baptizari petierunt, & sta-
tim Hunnis congressi, pauci multa millia peremerunt,
& sic rabiem ipsorum refrenauerunt.

Anno sequenti Sixtus Romanæ ecclesiæ 43. præ-
fides.

Romani in Africa Vuandalis congressi superantur.
Bonifacius confictu cum Ætio habito, victor qui-
dem, sed moriturus abscedit.

In Britannia dux Saxonum Hengistus considerans
animum Regis ad amorem sui, suæque gentis inclina-
tum, postulauit tantum terræ spacium sibi dari, quan-
tum vna corrigia posset ambi, vt ibi promontorium
ædificaret. Cui cum Rex acquiescisset, accepto illo co-
tio tauri, incidit illud in corrigiam longissimam, & loco
quem præuiderat circumducens inter ambitum illius
construxit castellum, appellauitque illud castrum Corrigiæ.

Anno sequenti Sixtus Papa à Basilo criminatur, & ius-
su Valentianiani Imperatoris Romæ congregata synodo
coram 56. episcopis synodico iudicio purgatur: Basilius
vero damnatus proscibitur, & non multo post à Deo
percutus, ipsius Sixti manibus honorifice sepelitur.

Germanus Antisiodorensis, Lupus Trecaulinus, Eu-
cherius Lugdunensis, Hilarius Arelatenfis episcopi in
Gallijs clarent.

De origine & priori statu sancti Germani
Antisiodorensis.

CAP. IV.

EX gestis eius. Hic sanctus Germanus Antisiodorensis
oppidi indigena fuit, parentibus splendidissimis
procreatus, & ab infantia studijs liberalibus institutus,
post auditoria quoque Gallicana Romæ iuris scientiam
acquisiuit. Deinde tribunalia præfecturæ, professione
advocationis ornavit, in quo actu multiplici laude splen-
dens, sublimem genere, moribus & diuitijs uxorem lor-
ticus est, protinus eum respublica ad honorum præ-
sumptis insignia.

Cumque territorium Antisiodorensis gubernaret,
mos erat tyrunculorum potius industrijs indulgere,
quam Christianæ religioni operam dare. Erat autem ar-
bor pirus in vrbe media, ad cuius ramusculos ferarum
ab eo deprehensarum capita, pro admiratione venationis
rimis, depēdebat. Quem sanctus Amator episcopus ci-
uitatis, his frequens compellebat eloquijs: Desine, quæ-
so, vir bonorum splendissime hæc iocularia, quæ Chri-
stianis offensa, paganis vero imitanda sunt, exercere. Ille
tamen nullo modo admonenti se voluit obedire. Cum
autem quadam die in sui iuris prædia secessisset, sanctus
Amator illam arborem cum caudicibus abscidit, igni-
que concremandam illico deputauit. Ossilla vero de-
pendentia longius à ciuitate protici præcepit. Quod cum
audiret Germanus, ira animum accendit, ita vt sanctæ
religionis oblitus, cuius iam munere fuerat insignitus,
mortem beatissimo viro minitaret. Et ne Christiano-

rum conuentu sei furenti resisteret, turbas suorum si-
bi coadunans, ciuitati improuisus aduenit. Hæc omnia,
dum à quibusdam cognita, sancto Amatori panderen-
tur, ait: Ego me indignum iudico, * testem fieri fuso san-
guine Saluatori.

De oratione eiusdem & obitu sancti Amatoris.

CAP. V.

Diuina ergo reuelatione finem suum, & Germa-
num sibi successurum præuideps, Hedum profe-
ctus est, vbi Iulius Reipublicæ rector, & gubernator
Galliæ præsidebat. Quem sic allocutus est: Finem
meum, domino mihi innotescente, cognoui, & quia non
est alter, qui regimen sanctæ ecclesiæ suscipiat, nisi illu-
strissimus Germanus, sicut mihi reuelauit Dominus,
posco celsitudinem tuam, vt mihi eundem tonsurare
tribuas licentiam. Cui Præfectus: Licet, inquit, rei-
publicæ necessarius sit, tamen quia Deus, vt tua beati-
tudo testatur, sibi eum elegit contra Dei præceptum ve-
nire non possum. Tunc sanctus Amator voti compos,
ad urbem suam, cum lætitia redijt. Subeunte autem illo
ecclesiæ, cum & populus ingredi vellet, sic eum allo-
cutus est: Exonerate, filij, manus iaculis, quia hæc est do-
mus orationis, non Martis statio præstantis. Quod etiam
fecerunt. Tunc videns episcopus Germanum nihil one-
ris truculenti portantem, præcepit ostiarijs, vt fores
ecclesiæ claustris arctarent. Ipse vero glomerata secum
turba clericorum iniiciens manus, Germanum apprehen-
dit, & inuocato nomine Domini, caesariem eius
capiti detrahens, reiectis secularibus ornamentis, ha-
bitu religionis cum honore promotionis induit, talibus
eum verbis exhortans: Satagere te oportet, frater, quo-
modo incontaminatum custodias commissum tibi ho-
norem, quia tibi omnipotens Deus pastorale commisit
officium.

Populo quoque adhortato, vt voluntati Dei de ele-
ctione Germani consentiret, omnis turba consentiens
ad confirmationem persuasionis eius respondit, AMEN.
Ipse autem Calen. Maij 4. feria, cepit actius dissolutio-
ne corporis fatigari, sed nec inter dolores à prædica-
tione cessabat, & dicebat: Prohibete lamenta, ibi profe-
cto luctuosæ voces emittendæ sunt, vbi meliori dete-
rior fuerit successurus, huius autem non solum vita
proderit vobis, sed etiam mors. Tunc præcepit se ad
ecclesiæ pronchi, vt ibi spiritum datori redderet, vbi
die ac nocte solebat eidem profiteri. Et ascendens pon-
tificalem thronum, fere hora dici tertia emisit spiritum.
Continuo chorus sanctorum successit, & spiritum eius
cum hymnis & laudibus in specie columbæ multis cer-
nentibus ad cælum prouexit. Inde corpus ad sepulta-
ram deducitur. Vnde dum redeunt quendam paralyti-
cum prospiciunt, qui iam 30. annis hoc morbo detine-
batur, ceruicibus hominum baiulari. Hic orabat, vt vel
aquis paululum frui mereretur quibus perfusum fuerat
sanctus corpus. Cuius fidem admirans Germanus tunc
presbyter, iussit ex eadem aqua membra eius perfundi,
& protinus omnis languor recessit.

De vita eiusdem sancti Amatoris episcopi.

CAP. VI.

EX gestis eius. Hic sanctus Amator in iuuenili ætate
literis optime eruditus, coactus est à parentibus
quandam virginem desponsare, sed cum tempus co-
pulationis virgeret, se mutuo adhortantes votum virgi-
nitatis fecerunt. Et ecce Angelus affuit, qui duas eis co-
ronas attulit, propositum laudans & ad perseveran-
dum adhortans. Porro puella virginum cœtui se tra-
didit, Amator vero in clericatu tantis præconijs virtu-
tum enituit, vt post excessum sancti Eladij mereretur in
Pontificatum subleui. Sanctus ergo Pontifex multis

Germanus
minatur S.
Amatori
mortem.
* Hoc est,
quod grati
appellat
martyrem.Reuelatur S.
Amatori
Germanum
futurum epis-
copum.Germanus à
S. Amatore
tangitur, &
in clerum
adsciscitur.Rogat popu-
lum S. Ama-
tor ut reci-
piat Germa-
num sui loco.Beatus Ama-
tor in calos
proficitur.Nota vim
aqua qua
perfusum
fuit corpus
Beati Ama-
toris.Sanctus A-
mator cum
Sponsa vœui
perpetuam
continentiam.

*Est episcopus
& claret
multis vir-
tutibus.*

*Uita huius
descripta Co-
stantinus in
actis S. Ger-
mani lib. 1.
cap. 1. 2. &
3.*

*Nota mira
vita austeri-
tatem.*

*Vestes eius
quales fue-
runt.*

*Lectus eius.
Nullum ha-
bebat cerni-
cal.*

*Redimitur
sanctorum
reliquijs eius
hospitatus.*

*S. Germanus
& Lupus e-
piscopi mit-
tuntur in An-
gliam ad ex-
terpandam
Pelagianam
heresim.
De S. Geno-
uefa virgine
quid vir Do-
natus sit.*

refulsit miraculis, cæcos illuminans, paralyticos sanans, mortuos etiam reducens ad vitam. Cum autem multos subiecisset fidei, tum exhibitione miraculorum, tum ex instantia prædicandi, videns parvam adhuc ibi esse basilicam, nec posse capere Christianorum multitudinem tam ingentem; petijt à quodam Antisiodorensi ciue, Ruptilio nomine, vt sibi concederet domicilium, quod intra claustrum habebat vrbis amplum & excelsum. Ille statim abnegat, sed non multo post grauissime infirmatus sancto annuit quod rogarat. Tunc vir Dei eandem domum basilicam consecrauit, in qua sanctum Germanum postea tonsurauit. Hæc est hæc-
nus basilica in honore Protomartyris Stephani, Christianis populis frequentata.

De austeritate sancti Germani.

C A P. VII.

EX gestis eius. Igitur Germanus suscepit sacerdotium coactus & inuitus, sed repente mutatur ex omnibus; deserit mundi militia, celestis assumitur, vxor in sororem mutatur, substantia in pauperes erogatur. Ex die qua sacerdotij sumpsit exordium vsque ad vitæ terminum, nunquam panem frumenti, non vinum, non oleum, non legumen, non sale ad vsum condiendi saporis accepit. Sane die resurrectionis vel natiuitatis dominicæ potiones singulæ sumebantur; in quibus vini sapor aquis nimis diluebatur. In refectionibus primum cinerem prælibauit, deinde panem hordeaceum sumpsit, quem tamen ipse excussit & moluit. Indumentum semper cuculla & tunica, nec hyeme adiectio, nec æstate leuamen admissum est. Quod vtrumque tam diu vsui fuit, vel forte donatum est, donec attritione nimia solueretur, cilicio semper interius inhaerente.

Spacium vero lectuli sui trabeculæ dolatiles ambiebant, iniectos cineres vsque ad marginem continentes, qui tamen quotidiana impressione densati, in confecti soli duriciem præferebant. Stratum omne, subiecto cilicio, & superposito vno tantum sagulo, fuit. Caput autem ab humeris per ceruicis confinium nulla subleuauit adiectio; ita vt pronus prostrata ad terram membra damnauit. Noctibus nunquam vestitum, raro cingulum, raro calciamenta detrahit. Redimitur loco semper, & capsula sanctorum reliquias continente. Iugis gemitus, & oratio perseverans. Hunc absolute definitio inter tot cruce longum traxisse martyrium. Omnibus sine acceptione personæ hospitium præbuit, pedes omnibus, manibus suis lauit.

De primo transitu eius in Britanniam, & de sancta Genouefa virgine.

C A P. VIII.

Cumque vita eius & fama multis fulgeret miraculis, ex Britannijs directa legatio, Gallicanis episcopis nunciavit, Pelagianam hæresim in locis suis late populos occupasse, & fidei catholicæ succuri debere. Ob quam causam synodus numerosa collecta est, omniumque iudicio præclara regionis luminaria Germanus, & Lupus vniuersorum precibus ambiuntur. Negotium deuotissime ab eis suscipitur. Quibus Parisiacæ vrbis territorium permeantibus, ciues obuiam procedunt, tantorum benedictionem virorum expetunt, eisdem debitam venerationem impendunt. In vico cui Metodori vocabulum erat hospitati sunt. Cumque beatus Germanus multitudinem confluentem verbi salutaris exhortatione refoueret, puellam quandam nomine Genouefam inter astantes eminens conspexit, & nescio quid in ea celeste vel Angelicum auspicatus, tali eam præconio extulit, eius genitores sic affatus: Beatos, inquit, dies illa vos fecit, quia tantæ prolis parentes vos esse contigit, cuius natiuitas ipsis quoque Angelis læticiam peperit. Erit enim preciosi apud Deum

meriti, & spiritualis perfectione propositi.

Plura quoque in laude virginis profectus, tandem ipsam benignitate suam complectitur, & inter lenia blandimenta percontatur, si sanctimonialis vitæ cælibatum velit suscipere, & Christi sponsalicio titulari. Illa tanti sponsi nomine delectata, titulum virginis amplectitur, seque huius professionis iam dudum attingi desiderio prohetur. Interea gressum diuertit idem sanctus ad ecclesiam maximo populorum agmine prosequente, ibique inter sanctos psalmos ac prolixam orationem manum dexteram super caput virginis indefesse tenuit. Deinde in crastino, cum illa ad eum redisset, & ipse de pridiana professione eam allocutus fuisset, ipse vultum in terram defixit, moxque nummum æreum diuina forsitan allatum sententia, expressione crucis insculptum inspexit, ac protinus à terra collegit, quem loco muneris Genouefæ tradidit, ac semper collo suspensum ob sui memoriam ferro præcepit. Cæterum, inquit, alia mundialis pulchritudinis ornamenta nunquam tuis vel collo, vel digitis inseri patiaris. Ita factus, virgini valefecit, & vt sui memor esset, admonuit, commendansque eam parentibus iter ceptum cum beato Lupo perrexit.

De egritudine sancti Germani, & eius pugna contra Saxones.

C A P. IX.

Quadam die, diabolus insidiator casualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapsus occasione contriuit, ignorans illius merita, sicut beati Iob, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis necessitate constringitur, in vicinia, qua manebat, casuale exarsit incendium. Quod consumptis domibus, quæ illie palustri arundine tegebantur, ad illud habitaculum, in quo idem vir iacebat, flabris stimulantibus ferebatur. Sed hospitium sancti viri expauescens flamma transiit, ultra citraque deseriens, multasque virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati suæ nihil remedij pateretur adhiberi, quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam, quæ manu extensa videretur iacentem extollere, eumque firmis vestigijs imperabat consistere. Post quam horam ita fagatis doloribus recepit sanitatem, vt die reddito, intrepidus subiret itineris laborem.

Interea Saxones Pictauiq; bellum aduersus Britones iunctis viribus suscepunt, & illi trepidi sanctorum antistitem auxilium petierunt. Qui promissum matronantes aduentum, tantum contulerunt fiduciam, vt maxime crederetur exercitus aduenisse. Itaque Apostolicis ductibus Christus militabat in castris in tantum, vt quotidianis prædicationibus instituti, certatim ad gratiâ conuolaret baptismatis. Ita baptismate madidus procedit exercitus, & contempto armorum præsidio Dei auxiliū expectatur. Hæc institutio vel forma castrorum hostibus nunciatur, qui victoriam quasi de inermi exercitu præsumentes, assumpta alacritate festinant. Germanus signifer, & dux exercitus omnes admonet, vt voci suæ vno clamore respondeant appropinquantibus hostibus. **A**lluvia tertio repetitum, sacerdotes exclamant; sequitur vnus clamor omnium, & eleuatum clamorē repercussio ære montium inclusa multiplicat. Hostile agmen terrore prosternitur, & ruisse super se non solum rupes circumdatis, verum etiam ipsam cæli machinam cōtemiscunt. Vix sufficere pedum pernicitas creditur, passim fugiunt, arma proiciunt, gaudentes vel nuda se corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites flumen quod sensim venientes transierant, deuorant. Sicque hostibus sine sanguine superatis, collectis spoliis christianiani triumphant, & sancti antistites ad propria redeunt festinant.

De secunda

De fecunda profectioe eiusdem in Britanniam, & discipulo suscitato.

CAP. X.

Non multo post nunciatur præfatos hæreticos in Britannijs iterum pullulasse. Rursumque ad sanctum Germanum preces omnium deferuntur, ut causam Dei quam prius obtinuerat, tutaretur. Adiuncto itaque sibi sancto Severo Treuerensi episcopo, libenter annuit, dum & laboribus delectatur, & se Christo grante impendit. Iamque eo aliquantulum progresso, vnus ex discipulis eius, qui eum de Hibernia secutus fuerat, ad hanc ipsam delectus expeditionem, quia cum ipso exire nequiebat post eum profectus est. Cumque ad Cormodorum peruenisset, ibi decumbens post paululum defunctus est. Cum autem sanctus Germanus cum sociis suis hæreticos sicut & antea confudisset, & ad propria remearet, contigit eum ad eundem deuenerit locum, cognoscensque per spiritum ibi decessisse discipulum, accedens ad locum quo fuerat tumulatus, iussit reuelli sepulchrum, ipsumque vocans nomine, & quid ageret, & si secum adhuc militare cuperet, requisivit. Mox vitali resumpto spiritu defunctus residet, cunctaque sibi constare suauia, ac se nolle huic vltius reuocari respondet. Tunc sancto annuente ut quiesceret, ille capite deposito, rursum obdormiuit in Christo.

De Rege Britannie ab eodem expulso & Subulco substituto.

CAP. XI.

Germanus igitur cum in Britannia prædicaret, die quadam Regis Britannie palatium cum suis discipulis introiuit, & directo ad regem nuncio pro vehementi frigore, & superueniente nocte hospitium postulauit. Sed cum rex immitis concedere noluisse; Germanus cum discipulis suis sub diuo persistens, niuem & grandinem patienter sustinuerat; iamque veniente nocte Subulcus Regis regressus à pascuis, acceptam in palatio præbendam suam ad proprium tugurium referebat. Is ubi sanctum Germanum conspexit vehementi frigore cum discipulis tabescentem, personæ dignitate permotus, oro, ait, quisquis es domine, ut tibi & sociis parcas, & veniens ad hospitium meum officium meæ paupertatis suscipias benignè. Cumque Germanus ad eum humiliter declinasset, porcaris ille uxorem suam monuit, ut vnicum vitulum, quem habebant, occideret, & hospitibus canaturis apponeret. Post cænam igitur Germanus mulierem euocat, iubetque, ut ossa vituli diligenter collecta super pellem eius ante matrem in præseprio componat. Quo facto, vitulus sine mora surrexit, matrique coactans, comedere fænum cepit. Tunc Germanus hoc audiens, rogat hospites suos, ut saluo iure hospitij hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem mane, Germanus ad palatium progreditur, & Regem egressurum de palatio præstolat. Exeunti festinus occurrit, & cur ei sero hospitium negasset potenter inquit. Rex stupore defixus, & sancti auctoritate attonitus, respondere non potuit. Tunc Germanus: Egredere, inquit, & Regnum meliori dimitte. Illo hæsitante, Germanus cunctantem impellens: Egredieris, ait, & sicut dominus definiuit, nequaquam deinceps potestate regia abuteris. Rex autem auctoritatem celestem in Præsule reformidans, cum coniuge, & liberis indifferenter exiit, & vltius ingredi non præsumpsit. Tunc Germanus Subulcum cum coniuge venire fecit, & vniuerso stupente palatio, Regem constituit.

Ex tunc Reges ex Subulci genere prodeuntes damnantur genti Britonum, Deo res humanas mirabiliter ordinante per beatum Germanum.

ANNOTATIO.

Anglorum regum series certamine colligipotest, usque ad Egbertum, qui primus domitis reliquis regibus, Anglia vniuersa præfuit circa annum Christi 800. Leflam lib. 5. de historia Scot. Caterum Anglia non ex vna familia hactenus reges habuit. Nam & Gulielmus nobilis qui conqueitor dictus est, Normannia duci filius, occiso Heraldo rege, Anglia potitus est circa annum Christi 1066. & postea Francipet Stephannum Francum Comitibus Blesensium filium regnum illud obtinuerunt, vide Leflam, & Genebrardum.

De sancto Cassiano Augustodunensi, qui respondet ei de tumulto.

CAP. XII.

Cumque de Britania remearet per Augustodunum transiens, ad tumultum sancti pontificis Cassiani peruenit. Quem cum quomodo se haberet inquireret, ille statim à tumulto audientibus cunctis dixit: Dulci quæte perfruor, & aduentum redemptoris expecto. Cui Germanus respondit: Quiesce per longam in Christo tempus, & pro nobis attentius intercede, ut obtinere sacre resurrectionis gaudia mereamur.

Ex gestis eius. Hic Cassianus olim ex nobili genere in Alexandria vrbe natus, à sancto Zenone eiusdem vrbis episcopo diuinis literis eruditus, Deum ab infantia coluit, & omnia pro Christo deferens, in Hortensi vrbe ecclesiam in honore sancti Laurentij sicut ab eodem in visu doctus fuerat, construxit. Tunc Iouinianus Imperator Deum timens, qui successerat Iuliano Apostata, elegit eam conclamante populo in Hortensi vrbe episcopum. Sed cum eam aliquam diu in omni sanctitate rexisset, valedicens omnibus omnia dereliquit, & cum paucis clericis pro Christo peregrinationem arripuit. Intransque mare, prosperante Deo, usque ad Massiliam nauigauit, & inde sæuiente hæreticorum & paganorum persecutione Augustodunum peruenit & à sancto Simplicio episcopo grante exceptus, ad petitionem ipsius Simplicij cum eo per triennium mansit. Quarto anno sanctus Simplicius migravit ad dominum, & omnis electus, & populus Cassianum elegerunt episcopum. Cui tantam gratiam dominus Iesus Christus conferre dignatus est, ut assidue miracula per eum ostenderet, cæcis lumen donaret, surdis auditum, debilibus sospitatem, & grotis incolumitatem tribueret, & omnem hominem diligebat sicut seipsum. Consummauit autem, regens ecclesiam beatus Cassianus episcopus, annos 20. & migravit ad dominum Iesum Christum, qui est resurrecturus cum sanctis in gloria æterna.

De latrone eius prodigio diuinitus irretito, & duobus aureis compensatis.

CAP. XIII.

Cum autem redisset vir sanctus Germanus in Galliam, quadam die imminente iam vespere comitatu suo nudus pede, cucullo vacuus, viator accessit, cuius etiam nuditati condoluit. Qui dolose in hærens contubernio iungitur mansioni, & inter occupatos custodes qui Deo, non animalibus, vigilabant, iumentum quo senior vehebatur, prædo nocturnis arripuit. Die reddito amissio euectionis agnoscitur, & ut sacerdoti animal non deesset, vnus ex clericis in peditem ex equite mutatur. Et dum iter agitur, circumiecti comites beatum virum intuentur extra morem conceptam læticiam vultus obumbratione velantem. Tum vnus auctoritate concepta causam lætitiæ percunctatur. At ille: Paululum, inquit, remoremur, quia infelicis illius labor, & irridendus est, & dolendus, quem mox videbitis æstuantem. Cumque substitissent, respiciunt post se captum animal peditem manu deducentem. Cumque expectassent accelerantem, ille statim vestigiis provolutus, crimen quod commiserat confitetur, & ita totius

Sancti pro nobis orant.

Vita S. Cassiani.

Leges Petrum de Natalibus lib. 7. cap. 27.

Molanus testatur huius sancti acta extare sed ea hactenus nobis sunt incognita.

Ex historia Constantij.

Pena hominis nequam qui furto abstulerat iumentum viri Dei.

noctis spacio irretitum fuisse se retulit, vt longius pro-
dire non posset, nec euadendi viam aliam reperisset, nisi
vt ablatum animal restitueret. Ad hæc vir sanctus: Si he-
sterna, inquit, die nudo tibi regmen dedissem, furandi
necessitas non fuisset. Accipe, quod deest, redde, quod
nostrum est. Ita confessor criminis non solum veniam
pro pœna commissi, verumetiam præmium cum bene-
dictione suscepit.

Vide beni-
gnitatem eius
in pauperes.

Quadam die dum iter carperet, occurrunt pauperes
eleemosynam postulantibus. Consulit Diaconum quan-
tum esset in sumptibus; tres tantum aureos esse respon-
dit: quos ille totos statim erogari præcepit. Ad hæc
Diaconus: Vnde victuri hodie sumus? Qui respondit:
Pauperes suos pascet Deus: tu quod habes, præsta pauperibus.
Diaconus quasi prouidus, duos erogat, & vnum reser-
uat. Post paululum equites quidam post eum venientes,
obtulērunt ei munus ducentorum solidorum, deinde
conuersus ad Diaconum ait: Accipe, quæ traduntur, &
intellige te fraudem fecisse pauperibus. Nam si totum,
quod dedi, indigentibus contulisses, remunerator noster
hodie trecentos reddidisset. Contremuit Diaconus, se-
cretum reatus sui innotuisse Pontifici.

De operibus pietatis eius, & asini sui suscitatione.

C A P. XIII.

Nota exi-
miam hu-
militatem
tantum viri.

Idem sanctus dum Alpes Italiae conscenderet, qui-
busdam mercatoribus associatus, vidit inter alios
quendam claudum & senem, qui torrentem transire non
poterat de montibus decurrentem. Huius fascem vir
sanctus accipiens proprijs humeris transportauit, ipsum
quoque senem iterato transitu subiecta ceruice trans-
posuit. Ecce mira virtus charitatis, quæ sancto viro
tantam vim contulit, vt quem tanta ieiuniorum ine-
dia fatigabat, quem continui itineris fatigatio distrahe-
bat, qui denique semetipsum ferre vix poterat, cum
etiam esset persona tam nobilis, rusticum ætate & de-
bilitate grauissimum, fasce prius transposito, sanctis hu-
meris vectitaret.

Nota admi-
rabilem cibi
abstinentiam.
Petrus epis-
copus Rauen-
na, cognome-
to Chrysolo-
gus.

Cum autem Rauennam peruenisset, vbi tunc Petrus
Pontifex ecclesiam Christi apostolica institutione gu-
bernabat, diu cum desiderio expectatus excipitur. Oc-
currunt principes, ambiunt proceres, ecclesia eum
cum exultatione amplectitur. Sed & regina venerabi-
lis Placidia, quæ cum filio suo Valentiniano Roma-
num regebat imperium ad Sacerdotis diuersorium vas
argenti amplissimum, cibis delicatioribus refectum,
sine vlla carnis admixtione transmisit. Quod susce-
ptum ipse ita distribuit, vt cibos ministris suis trade-
ret. Ipse vero argentum vendicaret, remittens loco
muneris patenulam ligneam panem hordeaceum con-
tinentem. At illa cum ingenti gratulatione vtrum-
que complexa est, quod & argentum suum transmi-
sisset ad pauperes, & illam escam beati viri cum mini-
sterio abiecti vasculi suscepisset, nam, & lignum auro
postea ambiit, & panem multis remedijs ac virtutibus
refertauit.

Nota quan-
ta fides regi-
nae vasculum
sancti viri.

Cum autem Rauennæ moram faceret, ibi, & mortuū
suscitauit, & multis miraculis eius fama refulsit.

Mortuum
reuocat ad
vitam.

In illa siquidem Rauenna cum eum Regina Placi-
dia, ad prædictum vel ad aliud conuiuium euocasset, &
ille humiliter annuisset, senio, ieiunijs, vigilijs, labori-
busque confectus, ab hospitio suo vsque ad palatium
asino deferente portatus est. Cum ergo inter epulas mi-
nistri secreto Reginae dixissent; asinum sancti Germani
repente defunctum, & illa tacere iussisset; miræ manife-
stus equum vice asini sancto præsentari præcepit.
Quem ille intuens; Meus, inquit, mihi asinus præsen-
tetur, quia qui me huc attulit, reportabit. Pergensque
ad cadauer distensum; Surge, inquit, Muscio, reuertamur
hospitio: statimque subsiliens, semetipsum con-
cussit, & quasi nihil mali passus esset, Germanum ala-
criori virtute portauit.

Asinum suum
repente mor-
tuum susci-
tat.

De transitu, & exequijs eiusdem.

C A P. XV.

Sed antequam de vrbe Rauenna exiret, quadam die
matutinali solennitate perfecta, dum cum episcopis
sermonem de religione conferret tristissimam protulit
mentionem, dicens: Commendo vobis, fratres charissi-
mi, transitum meum, videbat mihi per nocturnum so-
porem à Domino viaticum peregrinationis accipere.
Factum est autem post aliquot dies cum ingrauescente
incommodo, migraret ad Dominum, capillam cum
reliquijs regina suscepit. Cucullam cum cilicio Petrus
episcopus vsurpauit. Ceterorum antistitem vnus acce-
pit pallium, alter cingulum, duo tunicam, duo sagulum
diuiserunt, vt aliquid monumenti ex successione ha-
berent sanctitatis. Corpus autem in Galliam ad urbem
suam relatum est, sicut adhuc vinens petierat à Regi-
na Placidia.

Cumque ad urbem Vercellensem portitores veni-
rent, sanctus Eusebius eiusdem vrbs episcopus com-
petro sancti Germani decessu, ecclesiā quam ei sanctus
Germanus cum rediret, dedicare promiserat, eam dedi-
caturus solenniter ingressus, cereos accendi iussit. Sed
ministri eos admodum flamma accendere non valebant, li-
cet id sæpius attentarent. Quod videns sanctus Eusebius
intellexit dedicationem aut in aliud tempus debere dif-
ferri, aut alio episcopo reservari. Interea sacri funeri
pompa venire narratur, & obuiatibus ei cunctis per ma-
nus sancti Eusebii in prædictam ecclesiam induitur, &
statim omnes cerei diuinitus inflammantur. Tunc san-
ctus Eusebius promissionis sancti Germani meminit, &
quod viuens se facturum promiserat, mortuum fecisse
cognouit. Vnde festum diem populo indicens ad altare
accessit, & quanto altius potuit, *Gloria in excelsis* decan-
tans, postea sacras exequias celebravit. Itaque corpus
sancti Germani cum multa deuotione, & frequentia po-
pulorum à proprijs ciuibz kalen. Octobris excipitur, &
honorifice sepelitur.

Obijt autem anno domini 450. episcopatus sui 30.
Siquidem tres mortuos suscitauit. Vnum quando An-
relianum transiens à sancto Aniano Episcopo totiusque
populi concorsu reuerenter exceptus, mortuum iam
elatum obuiam habuit, quem mox virtute precis vite
pristinæ reformauit: alterum vero cum apud Italiam
præfecti filium, quem vis febrium extinxerat, reuocauit
ad vitam: tertium vero discipulum suum.

*De Sancto Lupo Trecentiensi, & Petro episcopo Ra-
uennensi.*

C A P. XVI.

Ex gestis eius. Porro sanctus Lupus Leucorum fami-
liæ primus fuit, cui gloriolæ memoriæ Pimenioli
sancti Hilarij Arelatenis episcopi germana, coniux fuit
vij. annis coniugij se ad conuersionem hortatu mutuo,
contulerunt. Tunc ille relictis omnibus sanctum Ho-
noratum Abbatem Lirinensem expetiit, cuius in-
stitutioni ceruice subdita, omnium vigiliarum absti-
nentiarumque dogmatibus institutus est. Post annum
vero regrediens, vt quæ sibi remanserant, pauperi-
bus eroganda distraheret, ad vrbs Tricassinæ illico
Pontificatum raptus est, vbi populum viam salutis
docens, clerumque strenue gubernans, post bien-
nium cum sancto Germano in Britanniam perrexit. In
quo itinere signorum mirabilibus cunctis admirationem
fuere. Nec longe post cum per Gallias vbique diffusum
premeret Hunnorum exercitus Tricassinam urbem pa-
tentibus campis expositam, nec armis munitam nec
muris; vir sanctus recurrens ad nota præsidia, sola ad
Deum intercessione, & prece interposita, superno as-
silio defendit. Multis quoque alijs miraculis claruit.
Nam, & mulierem paralyticam sanauit, puellā impellens

demonis mutam, signo crucis imposito, liberauit, & alios plures aegros sanauit. Annis ferme 25. expers lechali, iacendi laborem superpositus tabulae sustinuit, cui indumentum non nisi cilicij consuetudo fuit, vnius tunicae semper vsu contentus, in orationibus per uigil altissimis noctibus per durabat, bi duanis ieiunijs defatigato corpusculo, iuuentutis incentiua prosterbens, fletibus ora, futuris intentus, indefesse rigabat. Ceterum, quae fuerint eius facta, ex scholis eiusdem discipulorum virtutis exempla docuerunt. Nam in sancto Polychronio Virdunensi episcopo curationum gratia per lucebat, sanctum Severum Treueris ordinatum Germaniae gentibus praedicantem, apostolorum non ambigimus societate permixtum. Sanctus autem Lupus 52. annis sacerdotio functus, spiritum emisit ad caelum.

Author. Extant vero sermones elegantes sancti Petri Rauennatis episcopi, ex quibus excerpta plurima opusculis nostris inserui.

ANNOTATIO.

S. Lupi vitam ex MS. codicibus Suruius tom. 4. edidit. Meminerunt eundem Gregorius Turonensis lib. de gloria Confessorum cap. 67. & 68. & Sidonius lib. 6. epistola 1. & Beda lib. 1. histor. cap. 17. & etiam Constantinus in vita S. Germani.

De vita sancti Mamertini Abbatis.

CAP. XVII.

EX gestis eius. Eo quoque tempore fuit sanctus Mamertinus, qui quondam paganus, cum idola coleret, unum oculum perdidit, & alterius manus ariditatem incurrit. Qui cum se Deos offendisse putaret, & ab eis veniam iugiter imploraret, quadam die dum iret ad templum Deorum obuiauit ei quidam nomine Saurinus, tonsus capite & habitu religionis amictus. Qui dum eum requireret, vnde ei talis infirmitas accidisset, respondit: Deos nostros offendi, & ideo semper eos cum lacrymis rogo, vt mihi reconciliari, quae abstulerunt irati, reforment propitij. Tunc ille: Erras, inquit, demones Deos putans: sed fac quod dixero tibi. Si vis in oculo & manu sanari, vade ad sanctum Germanum Antiodorensem episcopum, & si consilio eius acquiesceris, continuo sanus eris. Qui statim iter arripit, venit ad sepulchra sancti Amatoris episcopi, & aliorum sanctorum, & cogente pluuiosa nocte secessit illuc ad quandam cellulam super tumbam sancti Corcodomi collocatam. Et cum fatigatus itinere obdormisset, apparuit ei visio mirabilis, quod quidam vir pulcherrimus venit ad ostium cellae illius, & vocauit sanctum Corcodomum Diaconum vt veniret ad festum, quod sanctus Peregrinus, & sanctus Amator cum alijs episcopis faciebant. Cui ille respondit de tumultu: Non possum modo ire, quia hospitem habeo, quem me oportet custodire, ne a serpentibus, qui hic sunt, occidatur. Abijt ille nunciare quod audierat, & reuersus est dicens: Sancte Corcodome surge & veni, & adduc tecum Iouinianum subdiaconum, & Iouinianum lectorem, & faciant officium suum. Alexander enim qui tecum est, custodiet hospitem tuum. Visumque est ita sancto Mamertino, quod sanctus Corcodomus apprehensa manu eius duxit eum secum & ostendit ei sanctum Peregrinum & sanctum Amatorem, & duos alios episcopos. Et cum ijsset ad eos sanctus Corcodomus, dixit ei sanctus Amator: Quis est ille qui tecum ecclesiam ingressus est? Qui respondit: Hospes meus est. At ille: Expelle, inquit, eum a nobis, quia pollutus Idolis nobiscum esse non debet. Qui cum expelleretur, prostratus coram eis impetravit gratiam sancti Amatoris: Qui iussit ei vt iret ad sanctum Germanum.

Mox ergo euigilans, & visione certificatus venit ad eum, & prociens ante eum veniam postulabat. Et cum ei cuncta ita narraret, petreuerunt simul cum multis alijs ad tumbam sancti Corcodomi vbi serpentes erant, & temoto lapide, visi sunt serpentes 8. quorum vnus 10.

pedum longitudinem excedebat: & cum astantes praetimore diffugerent, beatus Germanus stans immobilis iussit eos illuc secedere, vbi nulli possent omnino nocere. Et post haec baptizatus est, & sanatus sanctus Mamertinus, & factus est monachus monasterij sancti Germani, & postea fuit Abbas ipsius Ecclesiae post sanctum Alogium.

De sancto Mariano Monacho.

CAP. XVIII.

TEmpore sancti Alogij successoris sancti Germani, circa annum Domini 480. sanctus Matianus, de territorio Bituricensi venit ad monasterium sancti Germani tractus opinione sanctitatis, quae adhuc inibi redolebat. Cumque ibi toto desiderio recipi postularer, & receptus, in breui veteranis Monachis sanctitatem imitabilem se praerberet, sanctus Mamertinus tunc Abbas volens probare obedientiam eius, vilis ei monasterij commisit officium, pastorem eum constituens Bucularum. Cum ergo iussu Abbatis in quadam silua quae erat prope villam, quae dicitur Miciglis, vel Mesigles, boues & vaccae libentissime custodiret, tanta sanctitate pollebat, quod etiam aues siluestres ad se venientes manu propria nutrebat. Vbi die quadam cum esset in nemore, canes eius aprum latratibus excitantes, cum iam eum grauius perurgerent, fugit ad cellam sancti Mariani, qui vbi canes latrantes audiuit, desertis bobus illuc properans, & canes compescuit, & aprum incolumem abire permisit.

Quidam latrones cum eu in campo expoliassent, vestem eius secum ferentes abierunt, solum ei palliolum dimiserunt. Qui statim clamauit post eos dicens: Reuertimini Domini mei, ecce denarius in meo pallio colligatus, qui vobis forsitan erit necessarius. Qui protinus reuersi cum pallium cum denario rapuissent, eum nadum penitus dimiserunt. Sed cum festinanti ad suas latebras properarent, in ipso crepusculo ad ostium cellae eius inuenti sunt. Quos ille in cella sua benigne recepit, & pedes eorum lauans, hospitalitatem quantam potuit ministravit, vnde cunctis facti sui penitentibus, vnus eorum ad fidem conuersus est.

Adhuc de miraculis, & transitu eiusdem.

CAP. XIX.

Quodam etiam tempore monachi cum ei ad boum custodiam fuerant deputati, inueniri voluntate vram quandam cum catulis quae vitulis eorum insidiabatur laqueis & ingenio capere voluerunt. Cumque illi nocte laqueos pertedissent, & vrsam in eos irruens teneretur, sanctus Marianus hoc praesciens de lecto surrexit, & eam inueniens dixit ei: Quid facis hic misera, fuge cito ne capiaris. Et statim illa humiliter & mansuete discessit. Marianus vero monachos excubantes inueniens, increpauit, & vrsam quam capere cupiebant, incolumem redijisse nunciavit. Solebat autem singulis dominicis ad propinquam ecclesiam proficisci. Quadam itaque die iussit vni ex monachis secum ire. Cui ille: Non, inquit, hodie, quia debeo ad mensam fratibus ministrare. Tunc iuit cogente imperio sancti viri, sed cum essent in ecclesia finito euangelio statim fortas egreditur, & ascendens equum suum ad domum redire citius nitebatur, sed cum equum inde mouere non posset, licet eum dute calcaribus perurgeret, intellegens causam, confusus redijt ad ecclesiam, & finita missa dixit sanctus Marianus: Dic mihi, frater, petreasti vbi volebas, qui me relicto discedere cupiebas, ecce equus obediuit Deo, cui tu repugnabas.

Adueniente die Paschae rogabant eum fratres, vt diem Paschae in Fontaneto monasterio celebraret, quod cum fecisset, sequenti die corripitur dolore febrium, & quarta feria migravit ad Dominum. Quem

Mamertinus baptizatur & fit monachus.

* Alii Alogij.

Marianus fit monachus sub S. Mamertino.

Huius sancti gesta compendiose conscripta reperies apud Petrum de Natalibus l. 4. cap. 103.

Latronibus hospitalitatem praebuit. & vnus ex ipsis ad Christum conuersus.

Vrsam laqueis comprehensam liberat.

Fratrem inuitum secum duxit ad ecclesiam, qui exinde non valebat eum equo progredi sine sancto Mariano.

dum portitores veheret ab Antifiorum, in quadam villa exilientes, moueri inde penitus nequiverunt; donec quidam qui erat pro suis malefactis in carcere compeditus, fractis catenis & aperto carcere liber exiens, venit ad corpus, & cum alijs portauit vsque ad urbem. Qui cum processione episcopali solenniter exceptus, in ecclesia sancti Germani est sepultus.

*De Sanctis episcopis Eucherio Lugdunensi, &
Hilario Arelatensi.*

CAP. XX.

A Vther. Porro sancti episcopi Eucherius Lugdunensis, & Hilarius Arelatensis, quos eodem tempore cum sancto Germano Antifiodorensi floruisse iam supra diximus, ambo viri nobilissimi fuerunt, & eloquentissimi. Eucherius ex nobilissimo senatorum genere inter speculancam inclusus, reuelante Angelo Pontifex factus est: cuius natalis est 16. Calen. Decembris. Hilarius multos sermones ad populum splendidissimos composuit, cuius Natalis est 3. Nonas Maij. Sancti vero Honorati. Calen. Februarij.

*Eucherius
episcopus.*

*Eucherij
scripta extant
in nona Bi-
bliotheca
Patrium.*

*Hilarius e-
piscopus &
eius scripta,
qua etiam
extant in
prædicta Bi-
bliotheca.*

Eucherius, ut ait Gennadius, scripsit ad Valentinianum propinquum suum de contemptu mundi, & secularis philosophiae epistolam vnam, scholastico & rationabili sermone: & aliam ad personam filiorum Salonij & Veroni postea episcoporum obscuram. Sed & sancti Cassiani quaedam opuscula lato tenia sermone, angusto verbi reuoluens tramite, in vno coegit volumine: quæ tam ecclesiasticis quam monasticis studij sunt necessaria. Moritur, inquit, Valentiniano & Martiano regnantibus.

Idem quoque Gennadius de Beato Hilario ita scripsit: Hilarius Arelatensis episcopus, vir in sanctis scripturis doctus, & paupertatis amator: & erga inopum prouisionem, non solum pietate mentis, sed & corporis sui labore sollicitus. Nam pro reficiendis pauperibus etiam rusticitatem contra vires suas, homo genere clarus, & longe aliter educatus, exercuit, sed nec in spiritualibus laborare neglexit, nam & in docendo gratiam habuit, & absque personarum acceptione omnibus castigatum opus prædicationis ingessit. Ingenio vero morali aliqua etiam parua edidit quæ eruditæ animæ, & fidelis linguæ indicio sunt: in quibus præcipua & ad multorum utilitatem necessaria opera vitam sancti Honorati prædecessoris sui composuit. Moritur Valentiniano & Martiano regnantibus.

*De sancto Honorato Arelatensi episcopo, & eius
primordijs.*

CAP. XXI.

Hilarius in sermone de vita & morte S. Honorati. Hic Honoratus in adolescentia baptismum arbitrato proprio concupuit, & maturo consilio sanus mortem expauit. Itaque adhuc catechumenus lasciuia respuebat, clericos ut patres honorans, & puerili interdum sensu pauperem iuuans. Hunc iam baptizatum pater eius terrenæ pietatis suspitione sollicitus timens sibi à Christo præcipi, conatur eum studijs iuuentutis illicere, venatibus & ludis, varijsque mundi voluptatibus itretire, demum fastidiebat adolescens, quo grandæus oblectabatur pater, tali se semper adhortatione cõpellens. *Delectat hac vita, sed decipit.* Itaque conuersus, iugo Dominiæ seruitutis se subdidit, intelligens summum esse captiuitatis genus licentiam iuuentutis.

*Exposit bapti-
smum adole-
scens Ho-
noratus.*

*A Baptismo
dat se vita
religiosa.*

*Parentum enim
iustitiam mon-
di vanitati-
bus implica-
re.*

Tonsus igitur capillis & veste mutata, sic repente totus, ex alio alius ostenditur, ut non aliter pater eius quæ se orbatum filio lamentaretur. Occurrit, renititur, comminatur, nec tamen villo horum pueritia Deo freta concutitur. Tyroni suo Dominus consolator astitit, eiusque vnum ex germanis suis in collegium suscitauit, qui eius exemplo conuersus, seniori iuniorum secutus est. Cumque multis virtutibus emicaret, & omnem simul patriam adornarent, cepit alter alterum laudi obijcere,

& gloriæ exponere. Sed dum vnusquisque sub vmbra alterius obsecrari volebat, tanquam repercussa claritas vtrumque radiabat. Gloriam itaque suam pauentes, quam in hac vita per mercedem se percepisse putabant, & humanam conuersationem, & gratiam fastidientes eremi amore flagrabant.

Omnibus igitur erogatis, de terra sua exierunt, & ne quid iuuenili ausu temere ab eis inceptum putaretur, senem perfectæ grauitatis sanctum Capuasium ætatis suæ custodem assumunt. Quaritur ergo latebra peregrinationis, fugitur fama virtutis, at vbicumque itur, ibi alia, vellent nolent, fama patiebatur.

De vita eius monastica, & episcopatu eiusdem.

CAP. XXII.

Denique Germano suo in Christo viro Venatio defuncto, sanctus Honoratus, ad eremum vbi Arelatensi propinquam peruenit, vacantemque insulam ob nimietatem squaloris, & inaccessam venenatorum animalium frequentiam petijt propter secreti opportunitatem. Ingrediente eo fugit horror solitudinis, cedit turba serpentium, ibique multis ad eum confluentibus, factus est pater multorum monachorum, multisque admirandis virtutibus fulgens, de aduenis quoque & peregrinis recipiendis magno opere sollicitus erat, & pauperibus largiter erogans, nihil sibi suisque præter victum præsentium dictum ac vestitum referuabat. Exhausta est aliquando dispensationis substantia, fides nunquam. Vnde quadam vice cum vnum iam ex multis millibus aureorum arca proflua ac munifica retineret, hunc ipsum etiam in multarum rerum defectu constantissime pauperi dedit, & misit atque alijs astantibus ait: Certum iam est appropinquare qui deferat. Vix tritum aut quatuor horarum spacium transierat, & mox qui verbis suis fidem faceret occurrit. Mei quoque gratia patriam, quam fastidierat, accessit, meque durum & indomitum vix tandem suis pijsissimis exhortationibus simulque lachrymis, ac precibus ad Deum conuertit, secumque ad eremum perduxit. Et primum quidem lacte, postea cibo sapientiæ nutriuit. Tandem in hac ecclesia dum regnum accepisset, sub illo floruit Christi ecclesia, sicut monasterium ante floruerat. Somno tandem vltimo excipitur, multorum interea varijs visionibus somnus concutitur, quorum facies erat, quod scilicet illi sancto occurrerent officia sanctorum. Et vere ille in eodem mediæ noctis puncto ecclesiam in occursum sancti corporis conuentus impleuit, ut non nisi Angelicis nuncijs suscitatus putaretur. Sicque cum honore sepultura traditur.

De sancto Patricio Hibernorum episcopo.

CAP. XXIII.

Sigibertus in chronicis. Eo tempore Cælestinus Papa ad Scotos in Christum credentes Palladium mittit episcopum, post quem ab eodem missus est sanctus Patricius ad eos, genere Brito, filius Conches sororis sancti Martini. Qui in baptismo quidem dictus est Suchat, à sancto Germano Magonio, à Cælestino vero Patricius à quo Scotorum Archiepiscopus ordinatus per annos 60. sanctitate, signis, & doctrina excellens totam insulam Hiberniæ conuertit ad Christum.

Auther. Hæc Sigibertus: Legitur tamen quod idem Patricius Magonius cognominatus sit, & apud Scotos porcarius primum fuit: Inde liberatus Romam adiit, sacras literas assatim didicit. Palladio autem episcopo defuncto quem Cælestinus Papa ad Scotos miserat, mittitur cum Germano Patricius & Hibernorum episcopus ordinatur. Auxilius autem & Seruinus cum eo in inferiori gradu ordinati sunt.

Præter virtutes reliquas quas fecit 60. mortuorum susci-

tauit, captiuos multos proprijs sumptibus redemit: ecclesias 365. fundauit, & totidem episcopos ordinauit, Presbyterorum 3. millia consecrauit, 12. millia hominum baptizauit, 7. reges filios Almogith vno die baptizauit, 40. diebus, & 40. noctibus in vertice montis vt Helias ieiunauit, 80. annis in Hibernia predicauit, 120. vixit, & sepulchrum eius non inuenitur. Completo in Hibernia 40. dierum & noctium ieiunio, tres petitiones pro Hibernensibus fecit eo quod fidem recepissent. Primam, vt vnusquisque credentium, petentium etiam in extremo vite sue statu veniam suscipere. Secundam, ne Hibernia a Barbaris in aeternum consumeretur. Tertiam, ne aliquis Hibernensium superuiuat in aduentu iudicij: Hinc pro honore sancti Patricij delenda dicitur 7. annis ante iudicium. In colle Hibernensium podulo benedixit, & pro eo orauit. Ibi aues multicolores innumerabiles ad eum venerunt, vt benediceret eis, quibus signantur quique fideles, qui per eum conuersi sunt ad dominum.

De baculo Iesu sibi dato, & purgatorio sibi ostenso.

CAP. XXIII.

Verum in primis cum prefatam gentem admodum bestialem, & terrore tormentorum, & amore gaudiorum ab errore conuertere voluisset, dicebant ad Christum se nunquam conuertendos verbis eius, vel miraculis, nisi aliquis eorum & tormenta illa malorum, & gaudia beatorum intueri posset, vt rebus visis certiores fierent quam promissis. Cumque ille etiam tunc pro salute populi ieiunijs, & orationibus deuotior fieret, apparuit ei pius Dominus Iesus visibiliter, dans ei textum Euangeliorum & baculum. Quae hucusque pro magnis preciosisque reliquijs in Hibernia venerationi habentur, ac pro signo summi praesulatus id est archiepiscopatus illius patriae cuiuslibet habenti haec reputantur. Ipse quoque baculus, pro eo quod illum dominus Iesus dilectulo Patricio contulit, baculus Iesu cognominatur.

Itaque dominus eundem sanctum in locum desertum deduxit, & quandam foveam rotundam intrinsecus obscuram ostendit ei, dicens: Quia quisque veraciter penitens, & vera fide armatus, fossam eandem ingressus, vnus diei ac noctis spacio motam in ea faceret, ab omnibus peccatis suis purgaretur: & per illam transiens, non solum tormenta malorum videret, sed etiam gaudia beatorum. Sicque Domino ab oculis eius disparente, latus statim in eodem loco ecclesiam construxit, & beati patris Augustini canonicos in ea constituit. Fossam autem quae est in cimiterio, extra frontem Ecclesiae muro circumdedit, & ianuas ferasque apposuit, ne quis eam temere & sine licentia ingredi praesumeret. Clauem vero custodiendam Priori eiusdem Ecclesiae commendauit. Ipsi autem beati patris tempore multum penitencia ducti, fossam ingressi sunt, qui regredientes, & tormenta maxima se perpessos, & se videri testati sunt, quorum relationes iussit beatus Patricius in eadem ecclesia notari, Eorum vero attestatione, ceperunt alij praedicationem beati Patricij suscipere. Et quoniam a peccatis ibidem homo purgatur, locus ille Purgatorium sancti Patricij nominatur, locus autem ecclesiae regalis dicitur.

Verum historia haec a multis non recipitur, propter illud maxime, quod ibi dictum est animas a purgatorio liberatas, non statim ad caelum euolare, sed in paradiso terrestri tanquam in loco quietis intermedio temporaria transmanere, & inde statuto tempore, ad caeli palatia transire, cum econtra nullus credatur locus esse medius animarum inter purgatorium & caelestem paradisum.

De Petronio Bononiensi & scriptis eius.

CAP. XXV.

Eodem tempore fuit Petronius Bononiensis Italiae ecclesiae episcopus vir sanctae vitae, & monachorum studijs ab adolescentia exercitatus. Hic scripsisse putatur vitas patrum monachorum Aegypti, quem velut speculum ac normam professionis suae monachi amplectuntur.

Legi, inquit Gennadius, sub eius nomine de ordinatione episcopi, ratione & humilitate plenum tractatum, quem lingua elegantior ostendit non ipsius esse, sed vt quidam dicunt, patris eius Petronij eloquentissimi & eruditissimi in saecularibus literis viri. Nam & praefectum praetorij se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est Theodosio & Valentiano regnantibus.

Author. De quodam libro Petronij partim metrico, partim prosaico, pauca haec moralia quae sequuntur excerpta notauimus.

Petronius.

Quid faciunt leges ubi sola pecunia regnat?

Aut ubi paupertas vincere nulla potest.

Iam nunc iudicium nihil est, nisi publica merces.

Prosa. Tutius est paruo ere rem perditam recuperare, quam in ambiguam licem descendere.

Periculosum est alienis interesse secretis

Versus. Non bibit inter aquas poma aut pendente carpit

Tantalus infelix, quem sua vota premunt.

Diuitis hac magni facies erit omnia cernens,

Qui tenet, & sicco conquirat ore famem.

Hec heu nos miseros, quam totus bonnuncio nil est.

Nil erimus cuncti, postquam nos auferet orcus.

Ergo viuamus dum licet esse bene.

Omnes opertis oculis bona sua comptant.

Cum fortuna manet vultum seruatis amici,

Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Prosa. Vanam facit mixturam cum sapientia forma. Ego sic semper & vbique vixi vt vltimam quamque lucem tanquam non redituram consumam. Quid non commune est, quod natura optimum fecerit? Nescio quomodo bonae mentis est soror paupertas. Nihil tam arduum est, quod non improbitas extorqueat. Ingeniosa gula est.

Versus. Ad praedam strepitumque lucri suffragia vertit.

Venalis populus, venalis curia primum.

Ipsaque maiestas auro corrupta tacebit.

Querit se natura nec inuenit omnibus ergo.

Scorta placent, fractique nervi serpente gressus.

Et lexi crimes, & tot noua nomina vestis.

Quisquis habet nummos secuta nauigat aura,

Fortunamque suo temperat arbitrio.

Carmine componit, & clamat, concrepat omnes:

Et peragit causas sitque Catone prior.

Parua loquor, quod vix nummis praesentibus opta

Eucinet clausum, possidet arca locum.

O maxima rerum,

Et merito pietas homini iustissima virtus.

De ceteris eiusdem temporis doctoribus, & scriptoribus.

CAP. XXVI.

Eodem tempore fuit Caesellinus quidam qui antequam ad Pelagium concurreret, imo adolescens scripsit ad parentes suos, de monasterio suo epistolas in modum libelli, tres, omnibus Deum desiderantibus necessarias: morales siquidem in eis dictiones, nihil vitij postmodum proditi, sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.

Fuit & tunc Iulianus episcopus Capuanus vir acris ingenij in negotio, in diuinis scripturis doctus, in Graeca & Latina lingua scholasticus. Prius ergo quam impietate

Pelagij

Ex Petronio arbitrio haec desumpta sunt.

Ex Gennadio de vitis illustribus.

De Iuliano
Capuano
Palagiano
ex eodem
Gennadio.

Pelagij [in se aperiret, clarus in doctoribus Ecclesie fuit. Postea vero heresim Pelagij] defendere nifus, scripsit aduersus sanctum Augustinum impugnatores illius, libros 4. & iterum libros 8. Est & liber altercationis ambarum partium. Hic Iulianus eleemosynis tempore famis, & angustie indigentibus omnibus rogatis suis, multos nobilium miserationis specie precipueque religiosorum alliciens, heresi suae sociavit. Mortuus est Valentiniano Constantij filio regnante.

Paulinus
Nolanus
episcopus.

Florebat etiam tunc Paulinus Nolanus episcopus, qui multa composuit versu breuia, & ad celsum quandam epitaphij vice consolatorium libellum, super morte Christiani & baptizati infantis, spe Christiana vinctum, & ad Severum plures epistolas, & ad Theodosium Imperatorem ante episcopatum Panegyricum super victoria tyrannorum, eo maxime quod fide & oratione plusquam armis vinceret. Fecit & de sacramento hymnos. Ad sororem quoque epistolas multas de contemptu mundi, & de diuersis causis diuersas disputationes tractatus edidit. Praecipuus tamen omnium eius opusculorum liber est de penitentia & de laude generali omnium martyrum. Claruit temporibus Honorij & Valentiniani non solum obseruatione & sanctitate vitae, sed etiam potentia aduersum daemones.

Eutropius
presbyter.

Scripsit eodem tempore Eutropius presbyter ad duas sorores ancillas Christi, quae ob deuotionem pudicitiae & amorem religionis exhaeredatae fuerant a parentibus, epistolas in modum libellorum consolatorias eleganti & aperto sermone duas, non solum ratione sed etiam testimonijs scripturarum munitas.

Vigilius.

Scripsit & tunc Vigilius Diaconus ex traditione Patrum monachorum regulam, quae in canobio ad profectum fratrum in conuentu legitur, breuiate & aperto sermone totius monasticae professionis tenentem in se disciplinam.

Victorinus
rhetor.

Scripsit & tunc Victorinus Massiliensis rhetor in Genesim a principio libri vsque ad obitum Abraham Patriarchae, & quatuor edidit libros, Christiano quidem & pio sensu, sed utpote saeculari literatura occupatus homo, & nullius magisterij in diuinis scripturis exercitatus, leuioris ponderis sententias figurauit. Mortuus est Theodosio & Valentiniano regnantibus.

De quibusdam illius temporis accidentibus.

CAP. XXVII.

An. Christi
438.

Sigebertus in chronica. Apud Persas hoc tempore Christianitas dilatata est, nam Maruthas episcopus legatione ad eos functus, filium Sdigerdis regis orando a demonio liberauit, per quod quidem maior gloria fidei accreuit, at contra ab inimicis Dei grauior in Christianos persecutio exarsit.

Institutio
fidei S. Petri ad
vincula.

Eudoxia Augusta vxor Theodosij Hierosolymam ex voto properauit, & inde reliquias protomartyris Stephani, & duas catenas, quas Angelus de manibus Petri Apostoli disiecit, Dei nutu attulit, eisque adiuncta catena, qua etiam Romae Petrus vinctus fuit, triadem fecit, & inde cum consilio Romani praefuli, solemnitate sancti Petri, quae dicitur, *Ad vincula*, Romae instituit Calend. Aug. id eo maxime ut populum renouaret a gentilis superstitionis pompa, quod adhuc solennizabat in hac die ciuitas, ex ritu gentili, pro victoria Octauiano Augusto collata.

Diabolus Iudaeos, in specie pseudoprophetae, Moysen se esse mentientis, seduxit, & promittens se in terram repromissionis eos reducturum, ad mare transfreandum adduxit, ibique eorum multos multis modis perire fecit. Quae res multis eorum hoc periculo erutis, credendi in Christum profuit.

De obitu sancti Augustini Hipponensis episcopi.

CAP. XXVIII.

Anno eorundem Imperatorum 13. Vuandali in uasam Africam deuastant omnimodis: Sub hoc turbine tribulationis, sanctus Augustinus migravit ad dominum 13. mense obsidionis suae urbis, anno aetatis suae 73. Clericatus, vel episcopatus 40. qui tanta scripsit, ut nullus libros eius in omni tempore vitae suae, non solum scribere sed ne legere quidem valeat.

Ciuitas enim per 14. menses obsessa est a barbaris, quia vero praedicandi facultas ei non erat, coepiscopos & alios qui tunc forte ad urbem confugerant, ad pacem commouebat, orans iugiter dominum quatenus aut ciuitatem liberaret, aut se de saeculo vocare dignaretur. Tercio mense obsidionis lecto decubauit, & inter cetera quibus exitum suum communiebat 7. psalmos penitenciales flendo iugiter decantabat. Dicebat enim post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos, abique digna & competenti penitentia non debere de corpore exire. Hic non solum clericos, sed etiam laicos ab omni iuramento compescibat. Propter loquacitatem & detractionem, quae maxime in conuiujs abundare solet, hos versus in mensa sua scribi fecit.

Quisquis amat dictis absentium radere famam.

Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Propter hoc etiam & propter aedificationem, legi semper faciebat ad mensam. Vestes eius, & calciamenta & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida aut speciosa nimium, nec abiecta plurimum. Migravit autem 13. mense obsidionis urbis suae.

De sancto Leone Papa sermologo, & scriptis eius.

CAP. XXIX.

Anno praedictorum Imperatorum 14. Leo Romanae ecclesiae 44. praesidet. Hic in homelijs declamandis multum valuit. Hic in canone missae addidit, *Sanctum sacrificium, & immaculatum hostiam*. Hic quoties rogabatur ab aliquibus, ut eis Apostolorum vel Martyrum reliquias daret, consuevit ad corpora vel memorias Apostolorum vel Martyrum, quorum reliquiae petebantur, missas celebrare in ipsorum honore, sicque brandeum altaris, quo consecratum corpus domini inuoluerat, particulatim diuidebat, & pro reliquijs Apostolorum vel Martyrum dabat. Vnde si ab aliquibus dubitabatur, cultello pannos illos pungens sanguinem eliciebat: Sic palam cunctis faciens, quod in consecratione mysteriorum Christi, sanguis Apostolorum vel Martyrum, qui pro illo effusus est, intret per diuinam virtutem in pannos illos, & ideo merito illos dari pro reliquijs sanctorum, in quorum honore consecrati sunt.

Author. Hic scripsit epistolas decretales 70. Sermo-nes ad populum 79. vnde & dictus est sermologus. De his autem ad eiusdem sancti viri ingenij prudentis, & eloquentiae venustatis commendationem, simul etiam ad legentium aedificationem quaedam excerpti, quae & opusculis nostris per diuersa loca inferui.

De quibusdam euentibus illius temporis, & de Merlino, & eius propheta.

CAP. XXX.

Sigebertus in chronica. Anno Theodosij & Valentiniani praenotato, corpora Prisci, aliorumque cum eo apud Antifiodorum passorum, Germano episcopo diuinitus reuelantur.

Anno eorundem 17. corpus Ioannis Chrysostomi in exilio defuncti tandem Constantinopolim refertur, instans

Procliepiscopi & iussu Theodosij Imperatoris, cum lachrymis orantis, ut veniam daret Archadio patri suo & Eudoxie matri, qui eum exsiliauerant: & per hoc finita est dissensio, quæ adhuc erat in ecclesia pro eiusdem Ioannis damnatione.

Constantinopolim per 4. menses terræmotu terra fluctuante, quidam coram omnibus orantibus sublatus in aere diuina virtute, admonitus est à diuina voce, ut factis litanijis canerent omnes: SANCTVS DEVS, SANCTVS FORTIS, SANCTVS IMMORTALIS MISERERE NOBIS; nihil aliud apponentes: quo facto cessauit terræmotus.

Anno sequenti rex Vortigernus consilio inito cum sapientibus, quid agere deberet, ad tutamen sui, iussit conuenire artifices, ut ei turrim fortissimam construerent. Sed cum opera eorum tellus absorberet, suatum est ei, ut hominem sine patre quæreret, & eius sanguine lapides & cæmentum aspergi præciperet, quasi hoc facto fundamentum stare potuisset. Inuentus igitur adolescens, cui nomen erat Merlinus, qui cum matre sua adducitur coram rege, quæ professus est de spiritu in specie hominis se illum concepisse.

Merlinus autem multa obsecra reuelauit, multa prædixit futura: aperuit enim sub fundamento lacum, sub lacu duos latere dracones, quorum unus rubeus, populum Britonum, alter vero albus, gentem Saxonum designaret, & quis in conflictu suo alteri præualeret. Prædixit Aurelium Ambrosium denicto Hengisto & combuto Vortigero regnaturum. Fratremque eius Vterperidragonem in regno ei succellurum, & veramque veneno periturum. Arthurum vero, quæ Aprum Cornubiæ vocat, prophetauit, quod ecclesiæ Dei succurreret, quod insulas occidentales sibi subiugaret, quod Gallicanas provincias possideret, quod Romano exercitui terribilem se exhiberet, & quod exitum dubium haberet. Prænunciavit, quod Archiepiscopus Londoniarum transferendus esset in Doroberniam, quæ modo Cantuaria nominatur, & quod Eboracensis Archiepiscopus scilicet beatus Samson cum 7. episcopis ad Armoniconiam transiret regionem, quæ modo minor Britannia nominatur. Prophetauit etiam quod sub Normannorum domino redigenda esset Anglia, & alia plurima quæ vix intelligi possunt donec apparere incipiant. Solet enim spiritus Dei, per quos voluerit mysteria sua loqui, sicut per sibillam, sicut per Balaam ceterosque humusmodi.

ANNOTATIO.

De Merlino historia Scotorum dudie satis loquitur: Sic enim scribit Leflan in sua Congalla lib. 4. id quod Merlinus vates ex nobili familia ut dicitur susceptus illi prædixerat. Porro Merlino huius quicumque sit liber obscurarum prædictionum omnino inter libros prohibitos à Patri. bus Concilij Tridentini recensetur, unde non cum Spiritu Dei plenum, sed potius malo damone agitatam scripsisse perhibetur. Ceterum si quis melius certiusque velit intelligere, quis fuerit insula status illo saculo legat Paulum Diaconum in 14. histor. rerum Romanorum.

De persecutione Vandalorum in Africa, & de septem dormientibus quomodo se incluserunt in spelunca.

CAP. XXXI.

Anno sequenti Genfericus dolo Chartaginem capit, & omnem Africam sibi subiiciens lachrymabili clade potentiam Romani regni deiecit. Hic nihil pensi habens, neque sancti, & infeltes cunctis, maxime nobilitati & religioni, omnia diuina & humana extirpauit. Episcopum & omnem clerum ecclesiæ Chartaginensis expulit. Loca sancta aut suorum habitacula fecit, aut Arianis contradidit, & Catholicos ubique persequi iussit.

Anno sequenti apud Ephesum 7. fratres à Decio Imperatore pro Christo tormentati, in spelunca se clauferunt, & facta oratione ibi obdormierunt, post annos

suæ dormitionis circiter centum nonagintaduos ore speluncæ, quod in suo tempore Decius obstruxerat, patefacto, diuinitus à somno surgunt, & asserta fide nostræ resurrectionis coram Theodosio Imperatore, de qua multum dubitabatur, iterum dormiunt in Christo. Nomina autem eorum hæc sunt quæ in baptismo acceperunt. Martianus, Malchus, Maximianus, Dionysius, Ioannes, Serapion, & Constantinus.

De resurrectionis prædictorum septem fratrum, & de stupefactione Malchi.

CAP. XXXII.

Temporibus siquidem Theodosij pullulauit hæresis eorum qui negabant resurrectionem mortuorum. Vnde contristatus Theodosius, christianissimus Imperator, quia fidem tam impiè agitari videbat, indutus cilicio sedens in interiori cubiculo per singulos dies flebat. Quod videns misericors Deus consolari lugentes & confirmare spem de resurrectione mortuorum voluit, & thesaurum suæ pietatis aperiens ita prædictos martyres suscitauit. Misit siquidem in eor cuiusdam ciuis Ephesi, ut in illo monte ædificaret stabula pastoribus suis. Cæmentarijs ergo speluncam aperientibus, surrexerunt sancti, & se inuicem salutantes putabant se vna tantum nocte dormisse. Et pridianam tristitiam recorcantes, interrogauerunt Malchum qui eis ministrauerat quid de eis Decius decreuisset. At ille respondit sicut dixit sero: Quæsi sumus, ut Idolis immolemus, & ecce malum de nobis cogitat Imperator. Respondit Maximianus: Deus scit, quod non sacrificabimus. Cumque socios confortasset, iussit Malcho, ut empturus panes ad urbem descenderet, & plures quam heri panes afferens, quid iussisset Imperator rediens nunciaret.

Tollens ergo Malchus, 5. solidos de spelunca exiit, & videns lapides miratus est, sed aliud cogitans, parum pro lapidibus cogitauit. Veniens ergo timidus ad portam vrbs, valde miratus est videns superpositum signum crucis. Vnde pergens ad alteram portam idem signum inuenit & ultra modum admiratus est, omnibus portis signo crucis appposito & mutata ciuitate, signans se ad primam portam redijt, se æstimans somniare. Inde se confirmans & vultum operiens urbem ingreditur, & veniens ad venditores panum, audiuit homines de Christo loquentes. Et amplius stupefactus, quid est, inquit quod nemo heri audebat Christum nominare, & nunc eum omnes consentunt? Puto quod hæc non est Ephesorum ciuitas, quia aliter ædificata est, sed aliam ciuitatem iuxta nescio. Et cum interrogans, audisset hanc esse Ephesum, errare veraciter se putauit, & redire ad socios cogitauit. Accessit tamen ad eos, qui panes vendebant.

Et cum argenteos protulisset, mirati venditores, dicebant ad inuicem, quod ille iuuenis antiquum thesaurum inuenisset. Malchus vero videns illos loqui ad inuicem putauit, quod vellent eum trahere ad Imperatorem, & territus, rogauit eos ut dimitterent panes, & argenteos retinerent. At illi tenentes eum, dixerunt ei: Vnde es tu, quia thesauros antiquorum Imperatorum inuenisti? Indica nobis, & erimus socij tecum, & celabimus te, quia aliter celari non potes. Malchus vero non inueniebat quid diceret illis præ pauore illi ergo videntes eum tacentem, misso fune in collo eius, trahebant eum per vicos vsque ad medium ciuitatis, & exijt rumor ad omnes, quod quidam iuuenis thesauros inuenisset. Congregatis ad eum vniuersis & admirantibus, satisfacere volebat eis, quod nihil inuenerat, & circumspiciens omnes, à nemine cognosci poterat, & prospiciens in populum volebat aliquem cognoscere de consanguineis suis, quos veraciter viuere putabat. Et nullum inueniens stabat quasi insanus in medio populi ciuitatis.

Hic ciuis vocabatur Adolus. Reminiscunt dormientes.

Credebant se vna tantum nocte dormisse.

Fuit emissus Iamblicus ad emendos panes ait Metaphras.

Vide antiquissimum S. Crucis usum. Pucet scilicet ciuitas Ephesi illusione deceptum.

Moneta veteris figura ciuitatis Ephesiæ te. stimonium dedit vera resurrectionis.

*Qualiter eorum resurrectione divulgata, rursus
obdormierunt.*

CAP. XXXIII.

*Malchus
trahitur ad
episcopum &
Proconsulem.*

*Dure accipi-
tur à Pro-
consule.*

*Vide Greg.
Turonensem
li. de gloria
martyrum c.
95. & Nice-
phorum l. 14.
c. 45. Simile
quiddam Pau-
lus Diaconus
de septis quo-
que dormien-
tibus in Ger-
mania refert
de rellis La-
gobardorum
l. 1. c. 3. quos
illos esse pu-
tamus de
quibus Greg.
Turonensis
epistolam
scripsit ad
Sulpitium ep-
iscopum Bitu-
ricensem, qua
illorum re-
cessus origi-
nem. Et si ex
gentilibus de
longo tempo-
re dormientes
cupis exem-
plum, habet
Plinius qui
l. 7. c. 53.
puerum quor-
dam annos
57. dormisse
tradit.*

QUOD cum audissent episcopus, & Proconsul, qui nuper in urbem aduenerat, mandauerunt ciuibus, ut eum caute adducerent cum argenteis. Cumque a ministris traheretur ad ecclesiam, putabat vere quod duceretur ad Imperatorem. Episcopus igitur, & Proconsul mirantes argenteos, interrogauerunt eum, ubi thesaurum incognitum inuenisset. At ille respondit se nihil inuenisse, sed de sacculo parietum suorum eosdem denarios habuisse, quid ei vero nunc acciderit se penitus ignorare. Et interrogatus cuius ciuitatis esset? respondit. Bene scio quod huius ciuitatis sum, si tamen hæc est ciuitas Epheseorum. Proconsul dixit, fac venire parentes tuos ut testentur de te. Quos cum nominasset, & nullus eos cognosceret dicebant se eum fingere, ut aliquo modo euaderet. Et ait Proconsul: Quomodo credemus tibi quod hoc argentum parentum tuorum fuerit, cum scriptura eius plusquam 142. annos habeat, & sit primorum Decij Imperatoris dierum, & in nullo similes sunt argenteis nostris: & quomodo parentes tui ante tantum tempus fuerunt, tu vero iuuenis vis decipere sapientes, & senes Ephesi? Idcirco te iubeo legibus tradi, donec confitearis, quid inuenisti. Tunc procidens Malchus ante eos dixit: Pro Deo domini, dicite mihi, quod vos interrogo, & ego dicam vobis, quod est in corde meo. Decius Imperator qui fuit in hac ciuitate, ubi est? Episcopus dixit: Fili, non est hodie in terra qui Decius nominetur. Imperator autem fuit ante longum tempus. Et ait Malchus: In hoc domini ita stupeo, quod nemo mihi credit, sed sequimini me, & ostendam vobis socios meos, qui sunt in monte Celio, & ipsis credite. Hoc enim scio, quod à facie Decij Imperatoris nos fugimus, & ego sero vidi quod ingressus est Decius Imperator in hanc urbem, si tamen hæc est Ephesis ciuitas. Tunc episcopus cogitans in seipso, dixit Proconsuli, quod visio est quam Deus vult ostendere in iuvene isto. Perrexerunt ergo cum eo & ciuitatis plurima multitudo, & ingressus est prius Malchus ad socios suos, & post eum episcopus ingrediens inuenit inter lapides literas sigillatas duobus sigillis argenteis. Et conuocato populo legit eas audientibus & mirantibus cunctis. Et videntes sanctos sedentes in spelunca, & facies eorum quasi rosas florentes, procidentes glorificauerunt Deum, statimque episcopus, & Proconsul miserunt ad Theodosium Imperatorem, rogantes ut cito veniret, & mirabilia Dei nuper ostensa videret. Qui protinus surgens de humo & de sacco in quo lugebat, glorificans Deum venit à Constantinopoli Ephesum. Et obuiantibus eis cunctis, ascenderunt omnes simul ad speluncam ad sanctos. Et mox ut sancti viderunt Imperatorem, resplenderunt facies eorum sicut sol. Et ingressus Imperator procidit ante eos glorificans Deum, & surgens, amplexus est omnes, & super singulos fleuit dicens: Sic videri vos tanquam si viderem Dominum resuscitantem Lazarum. Tunc dixit sanctus Maximianus ad eum: Crede nobis, quod propter te suscitauit nos Deus ante diem magnæ resurrectionis, ut credas indubitanter quod resurrectio mortuorum est. Vere enim resurreximus, & viuimus. Et sicut infans est in utero matris non sentiens lationem & viuit, sic fuimus viuentes, iacentes & dormientes, & non sentientes. Et his dictis videntibus cunctis inclinantibus capita sua in terram, obdormierunt, & tradiderunt spiritus suos secundum Domini imperium. Surgens autem Imperator cecidit super eos flens & deosculans eos. Et cum iussisset fieri loculos aureos in quibus mitterentur, in ipsa nocte apparuerunt Imperatori dicentes, quod sicut hæcenus in terra iacuerant, & ex terra surrexerant, ita eos dimitteret donec eos Deus ite-

cum suscitaret. Iussit ergo imperator locum illum inauratis lapidibus adornari, & omnes episcopos resurrectionem confitentes absolui.

*De quibusdam euentibus, & obitu Theodosij, &
CODICE eiusdem.*

CAP. XXXIV.

SIGBERTUS in chronicis. Anno quoque prænotato Ambrosius Aurelius Vortegerno incendio prælium cum Saxonibus committit, Hengistum decem captum perimit, ceteros intra ciuitates includit, misericordiam poscentibus donat, & terra eis iuxta Scotiam delegata, sordus pacis cum eis confirmat. Deinde reuocauit ciues, regnum disposuit, leges sopitas renouat, ecclesias reformat, præfules statuit, atque sepulturam consulum qui in proditione ceciderant, per industriam Merlimiris lapidibus construxit.

Anno sequenti Germanus Antisiodorensis, cum Sennero Treuentensi episcopo iterum ad Britanniam missus, tenascentem Pelagianam hæresim confutat.

Anno sequenti Remigius Rheimensis nascitur, prænunciatus ex nomine per Montanum monachum. Quo nato idem Montanus, quia cæcus erat de lacte Ciliniæ matris eius oculos suos liniens illuminatus est.

Anno sequenti in Africa, exardescitibus Vuandalis, ita ut libros diuinos exurerent, & de sacris pallis ac vestibus vestes, sibi facerent, Valerianus episcopus octogenarius nolens diuina sacramenta profanis tradere à Rege Genserico omni vrbe & domo exclusus, reliquâ vitæ vsque ad mortem nudus sub nudo aere exegit.

Tandem Theodosius Imperator obiit, cui Marcellianus cum Valentiniano successit.

Author. Temporibus Theodosij (ut dicit Prosper) Theodosij liber omnium legum legitimorum principum in vnum collatarum editus est, anno scilicet imperij eius 15. Hic liber in legibus CODEX appellatur. Codicis autem appellatio ad omnes auctores extenditur, sed cum Codicem sine adiectione audis, Imperialis liber, antonomastice intelligendus est. Iste liber qui dicitur CODEX compositus est ex constitutionibus antiquorum principum, in tribus codicibus congregatis, Hermogeniano, Theodosiano, Gregoriano, & alijs constitutionibus diuagantibus, huc illucque dispersis.

De imperio Martiani & concilio Chalcedonensi.

CAP. XXXV.

SIGBERTUS in chronicis. Post Theodosium igitur Marcellianus sumpsit imperium anno Domini 452. mundi scilicet 4303. & imperauit annis 6. cum quo Valentinianus annis 5.

Huius imperij anno 1. instantia Leonis Papæ iubente Imperatore Martiano congregata & habita est vniuersalis Synodus apud Chalcedonem: in qua Euthychem Constantinopolitanum Abbatem, pronunciantem verbi Dei & carnis vnâ esse naturam, eiusque defensorem Dioscorum Alexandrinum quondam episcopum, vna patrum sententia præiudicauit. Nestorium etiam Constantinopolitanum quondam episcopum, olim in Ephesina synodo damnatum, iterum anathematizans, cum reliquis hæreticis damnauit. Prædicans eadem Synodus Christum Deum, sic de virgine natum, ut in eo & diuinæ & humanæ naturæ substantiam esse fateamur. Hic decretum est, ut Mater Domini Maria non solum Christotocos, sed etiam Theotocos credatur, & appelletur, propter Nestorij blasphemias, mentientis eam non Deum sed hominem parum genuisse.

Author. In eiusdem Synodi gestis legitur, quod cum facta esset 4. Synodus 630. patrū, ubi erat sanctus Leo Papa, disputantibus hæreticis cum Orthodoxis, dixerunt

Orthodoxi.

Orthodoxi: Scribamus in charta fidem nostram, & vos in alia vestram, & ponamus eas cum sigillis nostris super corpus sanctæ Euphemie, & firmemus corporis sepulchrum coram Imperatore, & oremus Deum secundum fidem nostram, & vos secundum potius perfidiam vestram, ut Deus manifestet nobis rectam fidem. Quo facto ieiunauerunt Orthodoxi & orauerunt per septem dies, post hæc abierunt omnes cum Imperatore ad sepulchrum, Quod aperientes viderunt sanctam tenentem in manu chartam Orthodoxorum, & charta hæreticorum erat deiecta sub pedibus eius.

Ex gestis illius hæc pauca excerpta sunt. Non desinit per forniculas quidam malignus insidari pietatis sequacibus, sed semper non quiddam aduersus veritatem indagat. Placuit nullum viquam edificari posse, neque monasterium, neque oratorium abique ciuitatis Episcopi voluntate.

In monasterijs non esse suscipiendum seruum ad monachum faciendum præter proprii domini voluntatem.

Neque monachos ecclesiasticis vel sæcularibus rebus communicare. Nec licere clericum duarum pariter ciuitatum ecclesiis militare.

Clerici & Monachi coniuratores vel conspiratores proprium amittunt gradum. Hoc enim vitium etiam apud extrinsecas leges penitus amputatur.

Clericum vel laicum qui episcopum accusat, non suscipi debere nisi prius eorum æstimatio fuerit discussa. Intra tres menses episcoporum ordinationes debere fieri.

Placuit omnem ecclesiam habentem episcopum etiam de eorum habere de proprio clero.

Oportet ut sit numerosa seueritas sanctionum, ubi est licentia crebra culparum.

A N N O T A T I O.

Item Romanum Pontificem concilio non interfuisse ex ipso concilio. 1. & 16. & ex historiis Nicoph. lib. 13. cap. 2. Euseb. lib. 2. cap. 2. & aliorum colligitur: sed eius loco in eodem præfuisse Paschasium Leptinensem episcopum, & Bonifacium sacerdotem, Cæsarum tunc per alium aliquem agit ut ipse agere videtur, non immerito Leo papa præfatus concilio dicitur, tunc loco alij eodem concilio interfuerunt.

De persecutione Hunnorum in Gallia, & expugnatione eorum.

C A P. XXXVI.

Siuebertus in Chronicis. Eodem anno terræ notus pene assidui, & signa plurima in cælo ostenduntur. Vespere ab Aquilone cælum efficitur rubrum ut ignis, intermixtis per igneum ruborē clarioribus lychnis in multarum speciem deformatis, Luna obfuscatur. Cometes apparet, & multa alia signa, quæ non esse ociosa, ostendit instans rerum consequentia.

Anno sequenti Attila Hunnorum Rex Vualmeris Ostrogothorum Regis, & Ardarici Gepidarum Regis, & multarum Aquiloniarum gentium, tibi subiectarum auxilio fultus à Pannoniis egressus, occidentem imperium inuadit, cum quingentis millibus armatorum. Et primo per totas Gallias, per eos tanta effervuit Dei indignatio, ut nullam omnino ciuitatem, castellum, vel oppidum, aliqua à furore eorum potuerit tutari munitio. Postremo Aureliam urbem eis obidentibus, ad subsidium Galliarum aduolauit Patricius Romanorum ævus, fultus, & ipse Theoderici Vuisigothorum Regis, & Meroueci Francorum Regis, aliarumque gentium copiis militaribus. Conserto prælio in campis Catalanicis, Attila quidem superior recessit, Attila tamen non usque ad internecionem deiecit. Cæsa sunt ibi 180. milia pugnatorum, inter quos etiam cecidit Theodericus Rex Vuisigothorum. Attila resumpta spe ex Attila decessu, repatriauit, mature rediturus sup-

pleto exercitu.

Nicasius Rhemenfis episcopus cum Eutropia sorore ab Hunnis martyrizatur.

Author. In gestis tamen eorundem leguntur passi sub Vuandalis in hunc modum.

De sancto Nicasio Rhemenfi, & eius sorore Eutropia.

C A P. XXXVII.

Ex gestis eorum. Tempore quo Vuandali multas vrbes subvertentes per diuersas prouincias, nihil aliud quam Christianorum sanguinem sitire videbantur. Clarebant in Galliis Nicasius Rhemenfis, & Anianus Aurelianensis, pontifices magnis prodigiis ac virtutibus insignes. Qui meritis suis, ac precibus hanc iram indignationis Dei diu differre decertaue- runt, ut populum interim ad penitentiam reuocarent. At illi thesaurizantes sibi iram, nullatenus eorum salutibus præceptis obtemperabant. Interca Vuandali castrametantur, circa urbem Rhemorum, & omni regione depopulata Christianos tantum velut Deorum suorum inimicos & moribus paganorum contrarios omnino delere cupiebant. Ultimo itaque subuersionis die illis circumquaque fortiter præstantibus, ciues terrore percussi, ad sanctum Nicasium in orationibus prostratum cucurrerunt interrogantes, quid vtilius fieri decerneret, aut seruituti gentilium se tradere, aut usque ad mortem pro salute vrbs dimicare. Qui præsciens ex reuelatione Dei urbem penitus subuertendam, cum magna constantia respondit: Indignationem hanc nostris sceleribus prouocata non ignoramus. Quapropter ad flagella diuina compuncti, non inuiti aut desperantes, sed patientes, & deuotissime cum summa spe salutis nostræ suscipimus mortis periculum, quatenus ipsa mors præsens non supplicium nobis fiat, sed remedium. Ecce ego quasi pastor pro ouibus mori paratus sum. Instantius oremus pro inimicis nostris, salutem illis optantes tanquam amicis.

Sancta quoque Eutropia germana sua, expansis ad cælum manibus, plebem pro viribus ad martyrij coronam excitabat. Dum ergo furibundus paganorum impetus irruit, vir sanctus comitante sorore cum hymnis, & canticis spiritualibus ad ostium basilicæ sanctæ Mariæ, quam in arcem sedis fundauerat eis occurrit. Moxque ut ferratas acies vidit, manu silentium indicens, ait: O nutibus diuinis ministra fortitudo, quare contra naturam humanæ conditionis victoriam vestre dignitatis in rabiem vertitis? Nam veritatis titulus, quondam nobilium bellatorum inscriptus erat.

Pavore subiectis & debellare superbor.

Et ecce plebs Christiana de se humilis & deuota, vestris in conspectibus prostrata, remissionem peccatorum usque ad mortem obediens expectat: Penitentium & vos pro sceleribus vestris Deum verum agnoscentes, ne forte indignatio eius, quæ per vos alij sit ad correctionem salutis, vobis fiat stipendium tartareæ damnationis. Quod si ones meas persuerante impietate queritis cruci dare, me primum pro ipsis victimam diuinæ maiestatis libate, ut pariter digni beatitudine celsi mereamur inuenturi.

De martyrio utriusque.

C A P. XXXVIII.

His dictis cum in oratione prostratus versum, hunc decantaret: Adhæsit pavimento anima mea; illico ictu gladiatoris sequente capite trucidato verbum sanctitatis ab ore decollati non destitit, sed immortalitatis sententiam, quam petiit adimplendo impetrauit, dicens: Vniuersa me secundum verbum tuum. Sancta vero Eutropia videns, circa se impietatem mitigatam, & pulchritudinem suam quali liti- bus paganorum reueruatam, super interfectorem sacerdotis insiliens ait: Heu tyranne crudelis magnum

S. S. Nicasius & Anianus in Dei precibus suis differre decerta- runt.

Flagella v- tura diuini- tus prænoscunt sancti.

Vandalorum incursum.

Rhemenfes ad S. Nica- sium desce- ratu pene re- bus confu- giunt. Pia & fortis S. Nicasio o- ratio Consi- lium S. Ni- casij.

Eutropia virgo.

S. Nicasij re- solutus ani- mus.

Virgil. E- cid. 6.

Psalm. 118. S. Nicasius gladio cadi- tur.

S. Eutropia cæli.

S. Eutropia
et solatium
martyrium.

Cade perasta
Vandalis
horrore per-
culsi diffu-
gunt.

Sanctorum
martyrum
corpora sub-
dita ab An-
gelis asser-
uantur.
Sodomiticis
scelus fuit
causa deso-
lationis.

Hunni in
Gallia de-
fuerunt. vid.
Diac. lib. 15.
in Martia-
no.

Trocas orbis
Gallia S. Lu-
pus defecit.

Flagellum
Dei suscep-
tum.

* Foras.
Nannetensi.
Sed Leo Va-
lentiniani
Miro.

Dei virum indignis manibus iugulati, & me tibi abu-
endam referuas. Diuina te iam iamque sententia dam-
nat. Tunc cum ad martyrium suum prouocans saltu re-
pentino raptis palpebris non feminea virtute, sed diui-
na ultione oculos eius vindex euulsi; & sic confestim
gladios persequendum incurrere, quam delectationibus
paganorum assentiendo succumbere malens, illico
cum germano suo, & ceteris palmam martyrij susti-
nuit, vel promeruit. Vniuersa autem expleta cade &
martyriam inuidante sacro sanguine, terror subitus per-
secutores inuasit, quasi dimicantes acies coelestes vidē-
tes, horribili que sonitu, ipsa ecclesia reboante, ita vt
relictis spolijs vrbs per compita irremocabiliter aufu-
gerent. Sicque diu solitaria permanente ciuitate sub
custodia tantum Angelica martyrum ibi corpora serua-
bantur, ita vt in noctibus à longe cernerentur lumina,
& suauissimi soni pro choreis supernarum virtutum sy-
dereis audirentur à multis carmina. Vnde & ex reuelatione
diuinæ virtutis iam iamque confortati concius
paucissimi, qui ad sepelienda sanctorum corpora diui-
na providentia remanserant, ad urbem cum ieiunijs &
orationibus properantes, ibique odorem suauissimum
sentientes, gemitum gaudio miscentes, in locis congruis,
circa ciuitatem corpora sancta venerabiliter humane-
runt; & ex tunc sine timore hostium Domino attentius
seruire decertauerunt.

Author. De sancto Aniano iam superius diximus. San-
ctus autem Nicasius, vt legitur, longe ante prædixerat
dissipationis Galliarum causam esse sodomiticam per-
ueritatem, quæ futura erat internecio Rhemenium
ex saturitate, scilicet & ocio, & auaritia, & carnis con-
cupiscentia.

Sigebertus in Chronicis. Anno quoque prænotato Me-
tensis episcopus auctor captiuatur, sed Hunnis cæcitate
perculsis, cum captiuis suæ vrbs relaxatur.

Iterum de percussione Hunnorum in Gallia, & de miraculo
Trinitatis in ciuitate.

CAP. XXXIX.

Hoc excidium Gallijs impendere seruatus Tun-
grensis episcopus longe ante in spiritu præuide-
rat, & Romæ à Petro Apostolo hoc iudicium Dei ine-
uitabile fore didicerat. Ideoque relictæ Tungrensi vrbe
quæ euerienda erat, ad Traiectum sedem episcopalem
transposuit.

Ex vita sancti Seruati. Theoderico itaque (vt dictum
est) Rege Vuisigothorum perempto, in crastinum Go-
this acerrime pugnantibus pro cade regis sui, timens
Ætius, ne si omnes Hunnos auxilio eorum vinceret, no-
uos hostes in rempublicam prouocaret, insipienti vsus
consilio, prælium diremit.

Attila igitur tanquam leo insaniens liber dimissus,
infinitas strages per Gallias dedit, Tungris diu obseffa,
capta & dirupta est. In portis Rhemenium ipse Satha-
nas sese ostendit ductorem barbarorum.

Post hæc ventum est ad Treas, vbi sanctus Lupus
venit obuiam Attilæ, & ait illi: Tu quis es, qui vastas
terras nostras, & gentem nostram perturbas? Cui ille:
Ego sum Attila, flagellum Dei. Ad quam vocem sanctus
Lupus iussit portas aperiri dicens: Bene venerit flagellum
Dei. Et induxit eum in ciuitatem. Miro autem mo-
do omnes Hunni cæcitate percussi transierunt per
mediam ciuitatem à porta in portam neminem læ-
dentes.

Sigebertus in Chronicis. Pullulante inter Gallias Ariana
herese, quæ inæquales credens esse personas sanctæ
Trinitatis, dicebat Filium minorem esse Patre, Spiritum
vero sanctum minorem Patre & Filio: Dominus
errantes corrigit, ostenso plano miraculo Deum in tri-
bus personis vnus & equalis esse substantiæ, nec debere
ab indignis de diuinitate tractari. Nam Valatensi vrbe
ab Hunnorum obsidione liberata per diuinum auxiliū,
cum episcopus pro gratiarum actione missam populo

celebraret, respiciens sursum, vidit desuper altare, quasi
de camera templi, cadere æqualiter tres guttas æqualis
magnitudinis, crystallo clariore, quæ simul defluentes
& in vnum confluxæ quasi vnā gemmam pulcher-
rimam effecerunt. Quam cum in medio crucis aureæ &
gemmata posuissent, aliæ gemmæ ceciderunt, seorsum
vero posita, infirmis dabat sanitatem, adorantibus ve-
ro imaginem sanctæ crucis augebat deuotionem, quia
pijs & mundis clara, impijs, & immundis obscura vide-
batur.

Omnibus bellis famosius fuit bellum, quod candi-
datus sanctorum vndecim millium virginum exercitus
bellauit, duce sancta virgine Vrsula.

Author. Harum igitur viram & passionem quamuis
longe ante passæ fuerint, vt in earum gestis legitur, hæc
placuit inferere, eo quod in hoc chroniconum loco, Si-
gebertus de his mentionem facit, nescio qua de causa,
nisi forte quia sub persecutione Hunnorum passæ sunt,
quæ maxime isto tempore videtur inualuisse.

De sancta virgine Vrsula cum sociabus suis.

CAP. XL.

Hæc igitur Vrsula vnica filia Dionothi nobilissi-
mi & ditissimi Britannorum principis, cum non-
dum nubilis à filio regis Angliæ ad nuptias peteretur, &
patrem suum valde Christianum super hoc anxiam vi-
deret, (qui Deum metuebat, si filiam suam iam Deo
deuotam nubere cogeret, & tyranni pagani feritatem
timebat si ei filiam denegaret) diuinitus inspirata patri
suasit, vt tyranno assentiretur, ea tamē illi proposita co-
ditione, vt & ipse tyrannus 10. virgines genere, forma &
ætate electas, sibi traderet, & tam sibi quam singulis ea-
rum mille virgines subscriberent, & comparatis ad nu-
merum ipsarum 11. trieribus, inducias triennij sibi da-
rent ad exercitum virginis suæ; & ipse iuuenis bap-
tizatus his tribus annis institueretur in fide; nouo via
consilio, vt aut difficultate propositæ conditionis ani-
mum eius à se auerteret, aut hac opportunitate omnes
coruas suas secum Deo dicaret. Hac conditione liben-
ter accepta, iuuenis protinus baptizatus, cuncta accele-
rari quæ virgo petierat, impetrauit. Tunc pater virginis
accepto consilio, caute præordinauit vt filia sua, quam
tenerrime diligebat, viros quorum solatio tam ipsa quæ
eius exercitus indigebat, in comitatu suo discedens ha-
beret. Cumque congregari cepissent, multi ad spectan-
dum eas vndique confluxerunt, ita etiam vt quidam E-
piscopi Britannia secum irent. Inter quos Pantalus E-
piscopus Basiliensis eas Romam vsque perduxit, & in-
de reuersus martyrium eū eisdem suscepit. Sancta quo-
que Gerasina regina Sicilia, quæ virū suū regem cru-
delissimum quasi de lupo fecerat agnum, soror Man-
tij Episcopi Dariæ matris sanctæ Vrsulæ; cum pater ip-
sius Vrsulæ secretum illud ei per literas intimasset, illa
statim suspirante cum quatuor filiabus suis Babyla, Lu-
liana, Victoria, & Aurea, & paruulo filio Adriano, qui
amore sororum suarum vltro se ingessit peregrinationi,
relictæ regno in manu vnus filij sui, & duarum filiarum
vsque ad Britanniam Anglicam nauigauit, easque con-
silijs sacre virgines collectæ & ordinatæ sunt, & sem-
per duxit earum ad vltimum cum eis passæ est marty-
rium.

Qualiter Romanam nauigantes à Papa Cyriaco suscep-
tæ sunt.

CAP. XLI.

Iuxta conditū igitur virginibus trieribus & suptribus
cōparatis, vt per triennium belli præludia cūctis mir-
tibus facientes, dū modo cōcurribus, modo discursibus,
interdū fugā, interdū bella dissimulant, omni que genere
ludorū excitatæ, nihil quod animo occurrisset intentum
reliquerunt. Tandem sub vno die, agente vento, ad portū
Gallia,

Gallie, qui Tiela dicitur, & inde Coloniam sunt appulsi: ubique ex Angeli monitu, qui eis futura prædicebat, Romam tendentes, ad urbem¹ Basiliam nauibus, à Basilii usque Romam pedibus profectæ, ibi aliquandiu moratæ sunt. Quarum aduentu Papa Cyriacus valde letatus est cum omni clero suo, & eas cum honore suscepit. Nam & ipse de Britannia natus plures consanguineas inter ipsas habuit, & ipse semper virgo permanfit. In ipsa nocte fuit ei diuinitus reuelatum, se cum eisdem virginibus palmam martyrii percepturum. Ipse vero celans hoc apud se, multas earum baptizauit quæ necdum baptizatæ erant. Cum autem opportunum tempus adesset, manifestauit voluntatem suam, & coram ecclesia resignauit officium dignitatis suæ, cum post Pontianum Papam rexisset ecclesiam anno vno & septimanis, nonuldecimus post beatum Petrum. Sed cum in hoc reclamarent omnes, & maxime Cardinales, qui eum delirare putabant, quod quasi post fatuas mulierculas declinaret, nescientes monitionem Angeli, qui eum vrgebat, ipse constanter permanens, in loco suo virum sanctum qui Antherus dictus est, ordinauit, vnde quia sedem Apostolicam inuito clero reliquit, nomen ipsius, de cathologo Romanorum Pontificum idem clerus erasit, & ab illo tempore omnem gratiam, quæ prius in Romana ecclesia habuerat, facit ille virginum conuentus amisit.

Qualiter idem Papa multique ab magnates eis adiuncti sunt.

CAP. XLII.

Cum autem sic essent Romæ, Maximus & Africanus duo iniqui Principes Romani, videntes magnam virginum multitudinem, & quod multi ad eas confluerent, timuerunt ne forte per eos cresceret religio Christiana. Vnde cum explorassent iter earum quo ire debebant, missis nuncijs ad Iulium cognatum suum Principem gentis Hannorum, monuerunt eum vt educto contra eas exercitu, ipsas eum venirent Coloniam, trucidaret. Exeunte itaque beato Cyriaco Papa de vrbe cum prædictis virginibus, secutus est ipsum Vincentius Presbyter Cardinalis, & Iacobus, qui de Britannia patria sua in Antiochiam profectus, Archiepiscopus ibi septem annis dignitatem tenuit. Et cum tunc beatum Papam Cyriacum visitasset, & de vrbe Roma egressus fuisset, audiens de aduentu virginum ad ipsas redijt, & se eis in itinere & passionem coniunxit. Manentis quoque Lauicanæ vrbs episcopus, qui & ipse de Britannia auunculus erat duarum virginum Babylæ & Iulianæ, cum quibus sepultus est. Item Foillanus Lucensis episcopus, & Sulpicius Rauennensis episcopus, qui tunc Romam profecti, & inde super hoc reuelatione diuina Coloniam properantes, in occursum virginum, quæ nondum redierant perrexerunt, & sic eis adhærentes cum eisdem occisi sunt. Eucherius quoque sponsus beatæ Vrsulæ, manens in Britannia Anglica, per visionem à Domino monitus est, vt matrem suam Demetriadem hortaretur fieri Christianam; Nam Pater eius Agrippinus in primo anno quo baptizatus fuerat, defunctus est, & successit ei in regnum filius eius Eucherius, qui & ipse ante illud triennium ex conditione beatæ Vrsulæ fuerat baptizatus.

Cum autem sacræ virginis Roma redirent, nuntiatum est illi Eucherio, vt exiret de terra sua & occurreret sponsæ suæ, vt cum ea in vrbe Colonia palmam martyrii obtineret. Qui confestim diuinis monitis acquiescens, matrem suam baptizari fecit, & cum ipsa & sorore sua paruula Florentina iam Christiana eis obuians, cum eis martyrium suscepit & etiam Marculus episcopus Græciæ cum nepte sua Constantia filia Dorothei Regis Constantinopolitani & Frandine Regine, quæ Constantia defun-

ctis parentibus, nubens cuidam adolescenti filio regis alterius, sed ante nuptias morte præuento, virginitatem suam Deo vouit, & sic cum prædicto episcopo Romam veniens, sicut ille à Deo per visionem monitus fuerat, venientibus virginibus se coniunxit.

ANNOTATIO:

Hicæ alij nulla ratione consenti Baronius, nam, vt ait, quæ his Vincentius, vel etiam alij plures diuersi auctores, siue ex suo ingenio, siue ex leui cuiusrumore de his sacris virginibus scripsere, adeo mutant, vt grauissimam historiam commentitiam pene reddiderint. Quamobrem magis ipsi arida historia illa quam ex antiquis monumentis rerum Britannia excepisse Gaufridus episcopus Asaphensis in suo de rebus Britannicis commentario tradit. Vide notas Baronij in Martyrol. Rom. 21. Octobris. Quibus subscribunt gestis Hermannus Florinus & Boethius 7. Histor. Scotica, eisdem & ad stipulatur Linda. nus episcopus Gandauensis eruditione clarissimus. Verū licet hæc ita sint, tamen ex verbis Sigeberti colligi potest historiam, Vincentij ante Sigebertum scriptam fuisse, ac propterea non omnino rejiciendam, præsertim cum multi graues auctores citari possint qui huic etiam historia ad stipulantur. Vide Surium tom. 5.

De martyrio totius prædictæ multitudinis apud Coloniam.

CAP. XLIII.

Simul itaque omnes isti cum multis socijs suis & sacris virginibus ipso quo prius eundi tenore, reuersæ sunt Coloniam, ab Hunis vndique iam obsessam: statimque Barbari explorata re subito super eas cum clamore irruunt, & quasi lupi in oues struientes, totam illam multitudinem occiderunt. Cum autem ad beatam Vrsulam cæteris iam iugulatis venissent, stupentes eius pulchritudinem, manum & animum represserunt; ipseque Princeps sceleris in eius amore succensus, putauit quod eam blanditijs deliniret: & confortans eum de nece virginum, promisit quod eam sibi in coniugio copularet. Sed cum hoc illa libere respuisset, ille non ferens repulsam directa in eam sagitta, transfixit, & sic illa martyrium consummauit. Erat autem inter illas quædam virgo, nomine Cordula, quæ cæteris virginibus trucidatis, humano timore sola in alueo nauis illa nocte delituit, & in crastinum se sponte morti offerens, mox ictum tyranni ferientis excepit. Vnde & ipsa longo post tempore cuidam apparens, quia vna nocte superuixerat eiusque festiuitas cum alijs virginibus non habet, præcepit vt sicut pridie beatarum virginum celebritas agitur, ita sequens dies beatæ Cordulæ laudibus impendatur.

Passæ sunt autem beatæ virginis tempore Antheris Papæ, & Maximiani Imperatoris, anno domini 237.

De quibusdam eorum miraculis post transitum.

CAP. XLIV.

Quidam Abbas impetrauit ad Abbatissam Coloniam corpus vnius sanctarum virginum, promittens quod eam ad Ecclesiam suam ferret, & in capsula argentea collocaret. Sed cum per annum integrum eam super altare in capsula lignea tenuisset, quadam nocte cum idem Abbas cum conuentu matutinas cantaret, videntibus cunctis virgo sancta corporaliter desuper altari descendit, & inclinans maiestati, per medium chorum omnibus monachis inclinans, exiuit. Stupescit Abbas ad capsulam cucurrit, & ea non inuenta, Coloniam properans, cum rei ordinem Abbatissæ dixisset, corpus virginis in tumba, vnde illud sumpserat, inuenit. Cumque petens veniam, eandem vel aliam repeteret, promittens certissime, quod capsulam preciosorem facere non tardaret, obtinere non potuit.

Huic omni illud sacrum collegiū virginum cum cæteris omnibus martyris ad calūtriam miserunt.

De S. Cordula. Hæc deinde inclusa apparuit sanctæ Cordula. Esi dubium sit de tēpora passionis nullo modo dubitas ecclesia de eorum martyrio.

Sancta virgo neglecta diuinitus Coloniam repedit. Vide Surium 21. Octobris.

Alind M. ira-
culum.

796

Quidam in religione cōuersus, cum has virgines vehementer diligeret, quadam die vidit vnam virginem pulcherrimam sibi tunc infirmo apparentem, & si se cognosceret, inquirentem, mirantique eius gloriam, & se nescire dicentem, ego sum, inquit, vna virginū, erga quas tu habes tantum dulcedinis affectum, & vt inde mercedem accipias, si amore & honore nostri vndeque millies orationem dominicam dixeris, in hora mortis protectionem & solatium habebis, & sic virgo disparuit. Tunc ille quam cito potuit, hoc perfecit, statimque mandans Abbatem & conuentum iungi se velociter postulauit. Sed dum Abbas cum conuentu eum inungeret, infirmus subito exclamauit vt surgerent, & venientibus factis virginibus locum darent. Tunc Abbas quæsiuit ab eo, quid hoc esset? Et ille seriatim virginis promissionem exponens, recedētibz cunctis, & paulo post redeuntibus, defunctus inuentus est.

An. Ch. 454.

De persecutione Hunnorum in Italia, & de morte Attilæ Regis,
& sepulchro sancti Seruatij.

CAP. XLV.

Legi diacon
lib. 13. Blond.
lib. 2. de cad.
1. Nauch. &
alios sed
Blond. scri-
bit duos fuisse
Leoni co-
mites quos
Petrum &
Paulū quidā
scribunt.

Sigebertus in chronicis Anno Martiani 3. Attila Italiam aggressus, omnes pene eius ciuitates, aut diripuit, aut incendit, ad eum Leo Papa venit, & non solum salutem, sed etiā, vt rediret, obtinuit. Rex Attila requisitus à suis cur ei fuisset tam placabilis. Respondit, se non fuisse eum reueritum, sed senem quendam venerabilem, euaginato gladio sibi mortem minitantem, nisi eius in omnibus expleret voluntatem.

Anno sequenti Attila Vnifgothos debellare aggressus, à Thuris modo victus redijt inglorius. Martiano Imperatori apparens Dominus in somnis, arcum Attilæ fractum esse ostendit: nec id vanum fuit, eadem quippe nocte Attila in nuptijs suis crapulatus, erumpente per apoplexiam sanguine de naribus in lecto est suffocatus. Hernacilius eius post eum regnat.

* Ita MS
alibi Hella
legitur.

Ex vita sancti Seruatij. Respirauit igitur mundus tanta peste liberatus. Inter ista mala vastatis omnibus circumquaque locis, solum Traiectum in colame remansit, precibus sancti Seruatij seruatum. Eo tempore in beati Seruatij festiuitate, aperto desuper celo vsque ad tumultum per tectum in basilicam fulgurantis ignis columna à vespere vsque ad auroram visa, est demissa ab indigenis quicumque aderant, & ab aduenientibus de longinquo.

Lage Grego-
rium Turo-
nensem lib.
2. cap. 5. &
6. Historia
& de gloria
confessorum
cap. 72.
Videri ad-
mirandum.

Quodam die eiusdem tectum basilicæ grauis ruina subruit, quod cum cooperire niterentur, nullo modo potuerunt: nunquam tamen vel imber, vel grando, vel nix super sepulchrum eius cecidit.

Item quadam nocte inuentum est sepulchrum eius mirabili pallio coopertum, angelicis, vt creditur, manibus allato.

Post sanctum Seruatium electus est Præsul in Traiecto Agricolaus, quoniam tungis indignum episcopatu se fecerat.

De sancta Genouefa virgine, & eius infantia, & qualiter
urbem Parisensem liberauit ab Hunnis.

CAP. XLVI.

* Memethio-
dorensi.

Sigebertus in chronicis Anno Martiani sexto, Genouefa virgo Parisiensis, multa sanctitate per Gallias clauit.

Ex gestis eius. Hanc beatus Germanus cum sancto Lupo ad Britanniam pergens, ad Metodorensem parochiam orandi gratia declinans, inter populū sibi obuiantem, in spiritu intuitus est, & requisito nomine eius & parentibus, prædicans etiam multos per eam præmia æterna percepturos, quæsiuit ab ea vtrum vellet Christo consecrari, & intacta permanere. Quæ respondit, se desiderio, quod sciscitabatur, adipisci. In cuius memoriam dedit sanctus nummum æreum, vt transformatū collo suo suspenderet habentem signum crucis; & ne aurū, vel argen-

Hactenus vita
S. Germani
extant apud
Surium.

ti, vel margaritarum ornamentis collum suum vel digitos honoraret, admonuit, ne cœlesti ornamento pro eis priuaretur.

Tunc abiit itinere quod cœperat: & post aliquot dies cum mater eius ad ecclesiam iret, præceperat eam domi manere: illa vero clamabat ei cum lachrymis: Ego fidem quam beato Germano pollicita sum, Christo me consolante, serabo & ecclesiæ limina frequentabo. Ideo irata mater dans ei alapam, statim orbata est lumine per 9. menses. Tandem recordata testimonij quod dederat Pontifex de filia, iussit ei afferre aquam de puteo. Quæ pergens fleuit super marginem putei, quia propter eam mater lumen amiserat. Deinde impleto vasculo, sancti signi crucis super aquam, matri obtulit. Quam illa cum fide & veneratione manibus in celum extensis suscepit, & ex ea fomentans sibi oculos bis & ter, lumen recepit. Cumque cum duabus puellis Iulico Episcopo ad consecrandum offerrent, & hoc iuxta numerum annorum ætatis, episcopus diuinitus comperies Genouefam omnibus sublimiorem, ait: Illam, quæ post tergum sequitur, anteponte, quia cælitus hæc iam sanctificationem adeptæ est.

Parentibus autem defunctis, hæc ad Parisios urbem migravit, & per tempus aliquod ita est obfessa paralyti, vt corpus eius triduo iam examine solis paululum genis rubentibus custodiretur. Quæ cū denovo sanaretur, profitebatur se in spiritu ab Angelo in requiem iustorum, & in supplicium impiorum deductam. Cumque Hunnorum Rex Attila Galliam vastaret, Parisiorum ciues perterriti facultates suas in alias vrbes tutiores deferre nitentur. Quorum matronas sancta conuocans suadebat ieiunij, orationibus, & vigilijs insistere, vt possent, sicut Iudith & Hester cladem euadere. Viros etiam earum monebat ne bona sua à Parisijs auferrent, eo quod alijs urbibus vastatis Parisius Christo protegente saluaretur, propter quod insurrexerunt in eā dicentes Pseudoprophetiā. Et tractantibus illis, vt eam lapidarent, aut gurgite mergerent, aduenit archidiaconus ab Antisiodoro referens testimonium beati Germani de ipsa, quod ex vtero Matris à Deo electa fuisset. Et ecce (inquit) eulogias, quas illi a sancto Germano relictas exhibeo. Tunc ciues dissipauerunt consilium, illa vero orationibus suis prædictum exercitum, ne Parisios circumdaret, abegit.

De austeritate vite eius, & Basilica sancti Dionysij, quam
ædificauit.

CAP. XLVII.

Quintodecimo vero anno vsque ad quinquagesimum elca erat ei panis hordeaceus & faba: quam post duas aut tres hebdomadas in olla recommiscens edebat. A die dominica vsque in 5. feriam ieiunabat, & à 5. vsque in die dominicam. Vinum autem & quodlibet inebrians nunquam potauit. Post quinquagesimum annum suadentibus episcopis propter obedientiam, piscem & lacecum pane hordæo edere cœpit. Multa autem veneratione Catullacensem vicum, in quo beatus Dionysius passus est, dilexit; cui etiam deuotio erat in honore illius basilicam constituere. Suadebat presbyteris, vt faceret vnusquisque collationem ad hoc ædificandum. Qui responderunt: Erunt forsā paruitati nostræ vires ædificandi, sed coquendæ calcis copia deest. Attila Spiritu sancto repleta vaticinans ait: Egredimini, quæso, ad portam ciuitatis, & quæ audieritis, nunciate mihi. Qui egressi in platea stabant attoniti, & ecce duo custodes porcorum sermocinantes, quorum vnus ad alterum ait: Dum suis vestigium ob partus vagantis legerem, inueni, furnum calcis, miræ magnitudinis. Alter respondit: Et ego inueni in silua sub radicibus arboris à vento euulsæ furnum calcis, de quo nihil sublatum credo vnquam esse. Quod audientes presbyteri, gratias agentes reuersi sunt. Audiens hæc sancta, lachrymis præ gaudio finem imple-

impleuit; accersitque Genesium presbyterum, ut in honorem prædicti martyris basilicam construeret, sicque omnibus cixibus auxilium conferentibus, illa implorante constructa est. In cuius opere collectis carpentarijs, cum potus deficeret, accipiens sancta cuppam, seorsum prostrata cum lachrymis orauit; deinde surgens signo crucis super vas usque ad summum poculum impletum est, ex quo operarij usque ad consummationem basilicæ vberime potantes, gratias egerunt.

Quadam nocte sabbathi circa gallicantum egressa est ad basilicam sancti Dionysij, cereus vero qui ante ferebatur, extinctus est. Quo turbatis virginibus quæ cum ea erant præ horrore noctis, sibi dari præcepit; quem ut tenuit, statim illuminatus est.

Similiter eodem tempore cum in ecclesia diu prostrata in oratione, surgeret, cereus nondum igne contactus, diuino nutu accensus est in manu eius, de quo, & plures infirmi paululum in fide accipientes, sanati sunt.

Quædam mulier furata est calceamenta eius, quæ (ut domum venit) excæcata est, deinde prostrata ad pedes eius, veniam petens, signatis ab ea oculis, visum recepit.

De amabilitate eiusdem, & ipsius miraculis.

CAP. XLVIII.

CHILDERICVS etiam Francorum Rex, valde diligens eam, timens ne victos quos interimere cogitabat, sancta eriperet, egrediens vrbe Parisiorum portam claudi præcepit. Quod audiens sancta, statim ad liberandas animas perrexit. Inter cuius manus portæ ciuitatis sine clauē referata est, & sic Regem consecuta, ne victorum capita amputarentur, obtinuit.

Fuit etiam eo tempore beatus Simeon in columna, quem negociatores euntes & redeuntes ferunt de illa interrogasse, & eam veneratione profusa salutasse, & se in orationibus eius memorem esse poposcisse.

Parisijs etiam oblatis sunt ei energumeni, pro quibus in basilica beati Dionysij ipsa orante, vociferabantur clamantes prope iam esse, quos sibi in solatium venire beata Genouefa precabatur, forsitan Angeli vel martyres. Quæ surgens, & signans vnumquemque curauit à spiritu immundo, ut fector grauissimus astantium nares attingeret.

A die etiam Epiphaniæ usque ad cænam domini in cella reclusa, soli Deo vacabat in orationibus & vigilijs. Aduentus puella religiosa ad fores eius, magis curiositate quam fide permota, quid sancta in cella sua agebat scire volens, statim lumen amisit: quam sancta post consummationem egrediens, oratione & signo crucis illuminauit.

In Ecclesia etiam beati Martini Turonensis, cum in angulo quodam oraret, vnus de psallentibus arreptus à dæmonio proprios artus lacerabat. Cumque beata Genouefa spiritum immundum exire iuberet, & ille per oculum progredi se minaretur, imperante illa, fluxu ventris eiectus est, fæda relinquens vestigia.

Per idem tempus stans in aditu domus suæ, vidit puellam in manu ampullam gestantem, quam paulo ante euerat, & interrogata quid esset, vidit dæmonem sedentem in ore ampullæ, & minans insufflauit in eam, statimque pars de ore ipsius ampullæ cecidit.

In territorio Meldenensi cum propriam messem metere, valde turbati sunt operarij propter imbrem imminentem; at illa ingressa tentorium, quod sine intermissione facere consueuerat, cum lachrymis prostrata, oratione obtinuit, ut cum in circuitu omnium segetes pluuia rigaret, nec messem nec eius messorum gutta aliqua contingeret.

Vixit autem plusquam 80. annis: tantaque sanctitate

pollebat, quod etiam prophetiæ spiritu plena esset. Omnes quoque morbos ab humanis corporibus expellebat, egētibus panes integros dabat, adeo ut eius puellæ sæpe partem panis quam in clibano posuerat, non inuenirent. Huius natale celebratur 3. nōnas Ianuarij.

De quibusdam gestis illius temporis.

CAP. XLIX.

Sigebertus in chronicis. Anno Martiani 6. Maximus tyrannidem arripuit, Eudoxiam relictam Valentiniani, vi rapuit. Illa Genfericum ex Africa inuitat, ut se a Maximo eripiat. Genfericus Romam capit, omnia diripit, ut tamen ab igne, cede, & supplicijs hominum abstineret, Leo Papa ab eo obtinuit per 14. dies Roma despoliata, Genfericus Eudoxiam cum duabus filiabus & multo populo captiuat, & Campaniæ vrbes omni vastationis genere exterminat. Inter hæc Paulinus Nolanus episcopus dum pro captiuo filio viduæ se vicariū in seruitutem barbari subiicit, omnes captiuos suæ vrbis recepit.

His Martiani temporibus, Ioannem Baptistam caput suum duobus monachis reuelasse quidam describunt.

Super insulam Britanniæ stella miræ magnitudinis apparuit, cuius radio globus igneus draconi similis adhaerebat: Ex cuius ore duo radij procedebat, quorum vnus ultra Galliam se extēdebat, alter vero versus Hiberniam tendens, in 7. minores radios terminabatur.

Eo tempore occiso Aurelio Ambrosio Rege, interrogatus Merlinus vates à fratre regis Vter de stellæ significatione, dixit cum illo sydere & igneo dracone signatū. Per radium vero de ore draconis procedentem, & Gallias respicientem figurari filium ei potentissimum nasciturum; altero autem radio portendi filiam, cuius filij, & nepotes regnum Britanniae succedentes, essent habituri. Vter autem audita morte fratris sui cepit diadema insulæ, duosque dracones ex auro iubens fabricari ad instar ignei draconis, obtulit vnum in ecclesia, altero autem in prælijs pro signo utebatur. Et ex eo tempore cognomentum accepit Vter Pendragon, id est, caput draconis. Saxones vero post mortem Aurelij à pactione fæderis soluti, inuasit ciuitates & promontoria, & ab Albania usque Eboracum omnia vastabant. Cum quibus Rex præliatus, fugam cum suis iniit, sed nocturno tempore illos aggressus, superauit. Captisque eorum ducibus, Octa & Eosa, Arthurus natus, cæteros Saxones dissipauit. Post hæc adamauit Rex vxorem cuiusdam ducis, habuitque rem cum ea, de qua genuit celeberrimum illum Arthurum, & filiam nomine Amam.

De Morte Valentiniani, & Martiani, & imperio Leonis.

CAP. L.

Hæc ubi supra: Interea Valentinianus Imperator factione Heraclij Spadonis ætium interfecit patricium, sed non multo post, idem Valentinianus à satellitibus ætj dolo Maximi comitis palatii perfolius, interijt; & mox eius inuasit imperium idem Maximus, eiusque vxorem Eudoxiam (ut dictum est) in suum coniugium transire coegit. Verum hac incontinentia non diu lætatus est, nam post alterum mensem à familiaribus regijs membratim dilaniatus, & in Tyberim est proiectus. Post cuius necem Romani Auitum Cæsarem creauerunt, cum quo Martianus Imperator vnanimitatis fædus composuit. sed cum ambo rem concorderet administrarent publicam, Martianus vj. imperij sui anno, vj. pariter mense defunctus est; cui Leo magnus successit.

Sigebertus in Chronicis. Leo itaque Martiano successit anno Domini 458. mundi scilicet 4311. & regnavit annis quindecim. Hic super synodo Chalcedonensi, singulorum patrū singulas sententias requisivit, & quia omniū

Legi Sigebertum
in his libris
Savillæ 3.
Jan. quibus
hæc acta
consensuerunt.

Anno Ch.
457.

Cometæ
mira magni-
tudinis ap-
paruit super
Angliam

Quomodo
Merlinus
prophetavit
de cometæ.

Vide Baron.
ad annum
454.

Cassiodorus
in Chronicis,
de Processu
belli Vandal.
dal.

Leo Imperator.
an. Chr.
458. Mundi.
4311.

ynam esse cognouit, eam fideliter tenuit. Hic cum Vualamere Ostrogothorum Rege fœdus pepigit, & Theodericam fratruelēm eius, puerum octennem, oblidem accepit. Hucusque Prosper chronicam suam perduxit.

De Sancto Simeone Anthiocheno, & eius vita monastica.

CAP. LI.

Consule Ba-
ronium, &
alios de eo
scribentes.

Qui spiri-
tualiter nos
docent sunt
nostri patres,
matres.

Simeon fit
monachus
tota hebdo-
mada ma-
net ieiun-
ans.

Plura de S.
Simeone ha-
bet in vita
Danielis
Stylita & in
actis S.
Theodosij
Cœnobiar-
cha.
Ob nimium
vita rigorem
dimittitur à
monasterio.

Reuocatur
ad monaste-
rium.

EO tempore Simeon, qui 40. annis inclusus, in columna stetit, mira sanctitate Antiochiæ claruit.

Ex gestis eius. Hic ex utero matris electus, cum duodennis pasceret oues patris sui, videns ecclesiam relicto pecore cucurrit ad eam, & audiens vocem Euangelicam iugit se cuidam seni & ait: Domine pater, quid est quod legitur, doce me, rogo, quia idiota sum & insipiens. At ille loquens ei de virtutibus animæ, & contemptu huius sæculi, addidit, quod licet virtutes à multis in ecclesia fideliter impleantur, in monasterijs tamen Deo iuuantem facilius exercentur. Tunc ille cecidit ad pedes senis dicens: Vere ab hodie tu es mihi pater, & mater, quia tu es magister bonorū operū; ecce ego secundū cōsiliū tuū vadam in monasterium vbi Deus voluerit. Tunc exposuit ei regulam, & afflictiones monasterij, suadens ei patientiam & perseverantiam. Qui valedicens ei, abiit ad Monasterium Timothei, & proijciens se ante fores monasterij tribus diebus & noctibus, neque comedit neque bibit. Post hæc egrediens Abbas eleuauit eum, & quæsitā causā fugæ, ille respondit: Seruus Dei esse desidero; obsecro, vt me in monasterio tuo suscipias, & fratribus omnibus deservire iubeas. Susceptus itaque ab eo fuit, ibi sex mensibus obediens humiliter fratribus. Alijs autem à mane vsque ad vesp̄am ieiunantibus, ille post 7. dies interdum cibum sumebat, annonas suas secrete pauperibus irrogabat, quadam die egressus ad puteum, funem de palmarum folijs contextum apprehendens, in toto corpore suo constrinxit à renibus vsque ad scapulas, ita vt paruo temporis spacio putrefactum est corpus de obligatione funis, qui vsque ad ossa ingressus est, ita vt foris vix appareret.

Quadam die aliqui ex fratribus inueniūt eum cibum suum pauperibus dantem, & dixerunt hoc Abbati: Insuper & quod factor grauissimus ascēderet de corpore eius, vt nullus iuxta eum stare posset, & vermes stilantes de corpore eius lectum suum impleuerant. Abbas vero cum quæretet ab eo veritatem, inclinato capite nihil respondit. Vnde Abbas iratus, iussit eum expoliari vestibus; vidensque summitatem funis eminentem, exclamauit dicens: Vnde nobis aduenisti homo, destruere vis regulam Monasterij vt video? quia non vis sic ceteri cum discretione Deo seruire, oro te recede hinc, & vade quo vis. Cum graui tamen labore tulerunt de corpore eius funem & curam illius egerunt.

De puteo in quo latuit, & columnis in quibus stetit.

CAP. LII.

Postea egressus est de monasterio & nullo sciente intravit in puteum desertum sine aqua, vbi spiritus immundi habitabat & ipsa nocte reuelatur Abbati, quod multitudo populorum armatorum circundaret monasterium clamans: Da nobis seruum Dei Timothee, alioquin incendemus te & monasterium tuum, quia exasperastis hominem iustum. Quod nunciauit Abbas fratribus. Simile etiam vidit in alia nocte, & expergefactus misit monachos ad querendum eum & non inueniunt, pergēnsque Abbas cum eis, venit ad puteum, & faciens orationem descendit cum fratribus in eum, & vi adduxerunt eum ad monasterium. Fratres vero omnes prostrauerunt se coram illo petentes veniam, & fecit ibi quasi annum. Vnde post hæc egressus occulte, perre-

xit non longe ad montem, vbi claustrum de sicca petra edificauit, & ibi fuit annis tribus. Et confluentes ad eum vicini, fecerunt ei columnam cubitorum 6. in qua stetit annis 7. deinde columnam 12. cubitorum, in qua & pariter stetit, & rursum aliam 20. in qua annis. 22. & rursum aliam 30. cubitorum in qua annis. 4. Et iuxta columnas duas basilicas. Et multi ægri virtute eius sanabantur, & multi gentiles ad fidem conuertebantur.

Post hæc putrescente famore eius, anno integro stetit super pedem vnum vermibus de alio decurrentibus per columnam in terram. Antonius vero, qui hoc scripsit assistens ei, secundum præceptum eius colligens vermes in terram porrigebat ei fursum. At ille ponens eos ad vlcera dicebat: Manducate, quod vobis Dominus dedit. Audiens autem Basiliscus Rex Saracenorum famam eius, cum fide venit ad eum. Et orate sancto cecidit vermis de vulnere eius, quem ille currens apprehendit & tetigit ex eo oculos suos. Deinde aperiens manum inuenit margaritam preciosam. Cui sanctus ait: O homo non pro meis meritis hoc fit, sed secundum fidem tuam datum est tibi. Qui gratias agens abiit. Post septem annos mater eius visitans eum prohibita est, quia locum mulier non ingrediebatur. Cui sanctus ait: Sustine me mater modicum, & videbimus nos si Deus voluerit. At illa solutis crinibus, tribus diebus & noctibus plangens, & deprecans eum & increpans, tandem de planctu in somnum conuersa est. Cumque sanctus oraret pro ea, tradidit spiritum. Rursum fecerunt ei columnam quadraginta cubitorum, vbi stetit annis sex vsque ad obitum suum.

De eiusdem miraculis.

CAP. LIII.

Tunc draco ingens iuxta eum habitabat in parte Aquilonis, vnde nec herba ibi nascebatur. Cui lignum intrauit oculum dextrum, venitque cæcus, trahens se ad ostium monasterij prostratus totum se in gyro complicuit, & quasi veniam poscens, oculum dextrum iuxta columnam posuit tribus diebus nemini insidians. Tunc iussit sanctus, vt de terra & aqua perfunderetur. Quo facto statim exijt de oculo eius lignum cubiti longitudinis. Quod videntes glorificauerunt Deum, fugientes tamen propter metum belluæ. At illa inuoluens se, immobilis permansit, donec omnis populus pertransisset. Deinde surgens adorauit ad ostium Monasterij fere per duas horas, & sanus reuersus est in cubiculum suum nemini nocens.

Sed & mulier nocte bibens ad hydriam in qua erat modicus serpens, transglutiuit eum: & medicis nihil in ea proficientibus, post annos multos adducitur ad eum, qui terram & aquam misceri iussit, & in ore eius poni, & statim exijt serpens trium cubitorum per os eius. Qui eadem hora crepuit, & ad multorum testimonium suspensus est ibi 7. diebus.

Aliquando etiam periclitante populo & iumentis pro defectu aquæ, orationibus eius subito disrupta est terra, & inuenta est quasi spelunca inestimabilis, habens aquas salubres ad potandum, vsque in hodiernum diem.

Quodam tempore quidam de longe expectantes eius orationem, diuerterunt paululum ad arboris vmbra braculum, Et videntes ceruam prægnantem quæ præteribat, dixerunt ei, per orationes sancti Simeonis adiurabamur te, modicum ista. Quæ statim stetit, & apprehendentes eam occiderunt, & manducantes ex ea, statim obdormuerunt. Et currentes ad sanctum Simeonem cum corio steterunt ibi per duos annos, & vix aliquando sanari potuerunt. Corium autem ceruæ in testimonium ibi suspenderunt.

Quidam etiam Pardus ingens, vastabat homines & animalia loci illius. Iussit autem vir Dei de terra monasterij.

stenj, vel de aqua aspergi loca illa. Quo facto, po stmo-
dum inuenerunt pardum illum iacentem mortuum
ibi.

Snadebat etiam quos sanabat, ne iurarent per nomen
Dei, sed magis per se humilem peccatorem. Ideo om-
nes populi orientales & barbari illius regionis, per ip-
sum iurant.

Ionathas autem latro flagitiosus cum à militibus per-
sequeretur, ingressus monasterium amplexatus est co-
lumnā, & stens vehementer requisitus à sancto quis
esset, ait; Ego sum Ionathas latro pessimus qui huc ve-
ni penitere, & ecce ab Antiochia officiales dicentes:
Trade nobis inimicum, quia bestia parata sunt ad deuorandum
eum. Quibus sanctus respondit: Non possum, quia cum timo-
re misit eum ad me, qui maior vobis est. Et per. 7. dies co-
lumnā amplexans, ait ad sanctum Simeonem, Si iubes
ambulare volo. Qui respondit: an iterum festinas ad
mala? At ille: Non domine, sed tempus meum iam im-
pletum est. Et cum hoc diceret, tradidit spiritum. Et ec-
ce alijs officialibus requirentibus eum, respondit san-
ctus: Qui illum huc adduxit, venit cū multitudine cœ-
lestis militiæ, & reconciliauit eum sibi, & sic cum timo-
re abierunt.

De transitu eius & exequijs.

CAP. LIIII.

Q Vadam autem die 6. sabbati, inclinavit se ad o-
rationem sicut consueuerat, & cum omnis popu-
lus expectasset eius benedictionem per tres dies, tunc
ascendit Antonius ad eum dicens: Surge domine bene-
dic nos. Cumque neque vocem neque flatum audiret,
sed velut odor aromatum de corpore eius exiret, fleuit
amarè, & osculatus oculos eius & barbā ait: Cui me
dereliquisti domine, & vbi doctrinā tuā angelicā
requiramus? Quale responsum dabo infirmis requiren-
tibus te? Aut quo amictu operiam columnā tuā?
Deinde ob tristitiā obdormiuit. Tunc apparuit ei vir
sanctus dicens non derelinquam columnā hanc, ne-
que monētem hunc benedictum, in quo illuminatus sum
sed descendens satisfac populo, & annuncia Antiochiæ
quia requieui. Tu autem ne cesses ministrare in loco
isto, & Deus tibi retribuet mercedem. Et exasperfactus
stertem fleuit, & ait: Quales reliquias tollam à te domi-
ne in memoriam? Tunc motum est corpus eius, magis-
que timuit tangere eum. Et descendens celeriter misit
Antiochiā ad episcopum, qui venit cum alijs tribus
episcopis & magistro militum. Et extenderunt corti-
nas circa columnā, & defixerunt vestimenta eius, quia
propter auram confixa erant, accipientesque eum de-
posuerunt iuxta altare ante columnā. Moxque colli-
gentes se aues supra columnā, volabant quasi pro lu-
ctu clamantes, ita vt magis accenderetur planctus po-
puli & iumentorum. Montes etiam, & campi circa loca
illa contristati sunt, & resonabat planctus per millia-
ria. & facta est nebula tenebrosa ubique ad circuitum: &
vidit Antonius Angelum visitantem corpus eius, cuius
vultus erat vt fulgur, & vestimenta eius sicut nix, & cir-
ca horam decimā septem seniores loquebantur cum
eo. Mysterium autem ignorauit. Volens ergo Papa
Antiochenus aliquid de barba sancti pro reliquijs tol-
lere, extendit manum. Quæ statim arefacta est. Et mul-
te orationes fiebant pro eo, donec sanaretur. Tule-
rit corpus eius Antiochiā, & iuravit episcopus, quod
nemo quicquam de corpore eius contingeret. Et cum
venisset in vicum, qui vocatur Meroe. v. l. c. milliario ab
Antiochia, nullus eum mouere potuit.

Quidam homo cum esset 40. annis surdus & mutus,
eo quod violauerat sepulchrum mulieris quam dilexe-
rat, subito proiciens se ante feretrum clamauit: Bene-
dic mihi serue Dei, quia tuus aduentus saluauit me. Et sur-
gens apprehendit vnum de burdonibus, qui portabat
feretrum, & sanctus factus deserviebat ei omni tempore
vixit. Tunc omnes exeuntes de ciuitate susceperunt

corpus cum hymnis & psalmis, & lampadibus, & por-
tantes in maiorem ecclesiā, & inde in aliam ecclesiā
quæ vocatur Penitentia. Multo autem plures virtutes
operatur dominus ad sepulchrum eius quam quas fe-
cerat in vita sua.

De quibusdam euentibus, & victoria Vterpendragon.

CAP. LV.

Sigebertus in chronicis Anno Leonis. 4. apud Tolosam
urbem Galliæ, ex eius medio sanguis tota die largis-
simo fluxit riuo, quod Gothi pro portento suæ perdi-
tionis acceperunt.

Anno eiusdem, vi. Pictor quidam, cum Salvatore,
secundum similitudinem Iouis depingere voluisset, aruit
manus eius. Quem culpam confessum sanauit Genna-
dius episcopus Constantinopoleos.

Anno sequenti Eliseus propheta qui duplici Eliæ spi-
ritu plenus multis in vita claruit virtutibus: & mortuus,
mortuum hominem supra corpus suum casu iactatum,
solo corporis sui tactu resuscitauit, & multo tempore
in Samaria, (vbi sepultus est) multis claruerat miraculis,
vt præter cetera etiam dæmones ibi frementes varijs
vocibus, ab inuasīs fugarentur corporibus, Alexandriam
transfertur.

Anno eiusdem 9. Vterpendragon Rex Britonum
diuturna infirmitate vexatur, & principes Saxonum O-
cta & Eofa, quos tenebat in vinculis, cum custodibus
carceris fingerunt in Germaniam, commoueruntque in-
numerabilem armatorum manum, & reuersi sunt insu-
lam vastaturi. Rex autem infirmitate decubans ducem
belli posuerat generum suum. Sed ignavia cibum at-
que superbia plurimum quidem eis nocebat, hostibus
autem maiorem audaciam atque fortitudinem mini-
strabat. Cumque dubia inter eos alternaret victoria, rex
vt hostes sua præsentia deterreret, se deferri ad prælium
iussit. Qui positus in vehiculo, & ad bellum delatus,
suos quidem animauit, sed hostibus risum fecit, quod
semimortuus homo ad pugnam venisset. Congressu ini-
to Britones victoriam obtinuerunt, Saxonumque du-
ces Octā, & Eofā interfecerunt. Tunc Rex hilaris ef-
fectus tanquam sanitatem receperat, erexit se & ait: Vo-
cabant me semi-mortuum Ambrones isti, sed malo se-
mi-mortuus eos superare: quam incolumis superari: præ-
stantius enim est mori cum honore, quam cum pudore vivere.

De institutione rogationum, & victorijs Arthuri.

CAP. LVI.

ANNO eiusdem. 11. Mamertus episcopus Vien-
nensis claruit, qui Litanias ante ascensionem Do-
mini instituit, hac de causa, quia terræ motus in vrbe
Vienna, ecclesias domosque euertebat, & feritas Lupo-
rum aliarumque siluaticarum bestiarum toto anno per
urbem vagantium homines deuorabat. Ad hoc & pa-
latium Regis die sancto Pasche cælesti igne consum-
ptum ad cladem multum terroris addebat. Qui litania-
rum ritus à Viennensi ecclesia in omnes Galliarum ec-
clesias decurrit.

Mortuo autem Vterpendragon Rege, sublimatus est
in regno filius eius Arthurus. Cuius mirabiles actus e-
tiam ora linguæque personant populorum, licet plura
esse fabulosa videantur. Qui multa probitate pollens
cunctis se amabilem exhibebat, quia cum virtute animi
etiam mira liberalitate affluebat. Porro aduersus Saxo-
nes, Scotos, & Pictos vario consuetu decertans, tandem
coneluit eos in quodam saltu, sed illi arboribus pro
munimento contra Britonum tela utebantur. Quod vi-
dens Arthurus, iussit arbores per multa loca incidi, & in
circuitu nemoris poni, vt liberis exitus non habentes
fame ibi deficerent. Vnde cogente necessitate, ad hoc
compulsi sunt, vt licentiam peterent redeundi in patriā
suā, omnia relicturi, & tributa cū obsidibus reddituri

An. Ch. 461.

An. Ch. 463.

An. Ch. 464.

An. Ch. 466.

Lepida Vter-
pendragonis
responsio.

Rogationum
institutio.

Arthurus
rex.
Audi Coccii
Sabellianum.
Reponitur in
hac tempora
(inquit) Ar-
thurus rex,
qui in Bri-
tanni regna-
uit, vir belli-
ca gloria in-
famis, sed
circularibus
fabulis to-
ta quanto e-

vulgarum
testimonijs
decanatus,
dignus ta-
men eius
memoria sit
ad posterum
quod fuisse
fertur cultor
pietatis.

An. Ch. 471.

Sed in reditu politici pacationem ruperunt, & retroactis velis insulam depopulari ceperunt. Arthurus vero congregato exercitu, processit contra hostes in praelium, accinctus gladio nomine Caliburno, & auream galeam simulacro draconis insculptam capiti superponens, clypeumque in quo imago sancte Dei Genitricis erat impicta humeris imponens. Lanceam quoque quæ Ron vocabatur, assumens, cumque pugna valida utrinque fieret Arthurus impetu facto in hostes occidit ex eis solo Caliburno gladio 470. viros, cæteros autem in fugam convertit, principibus eorum prostratis.

Anno Leonis. 14. Rhemigius fit Rhemorum episcopus, Saracenis Egyptum incurstantibus, hoc tempore negotiatores Venetiarum corpus sancti Marci Evangelistæ ab Alexandria transtulerunt Venetias.

ANNOTATIO.

Mira refert Chronicon Chronicorum cum eius supplemento de isto Arturo, quod se Christianissimus fuisset, & ecclesia collabenti in Gallia & Britannia plurimum subuenisset, nec non & catholicam fidem mirum in modum ampliasset, & ob eam causam plurimas regiones suo subiugavit imperio, & tam multa etiam commisit praelia, ut brevis triginta regna sibi vendicauerit, quam ob rem & rotundam mensam apud Cornubium civitatem instituit. Tandem cum in praelio multas hostium strages dedisset & ipse vulneratus in insulam deferretur, ibique constitutus, ut Britonum tradunt historia, in de sublatum, nusquam comparuit, quem & nunc usque Britones expectare dicuntur iuxta illud: Arthurus libertus rex quondam, rexque futurus. Sane, multa me in hac sententia inducunt, ut putem hac potius in annis quavis in Annalibus nunc randa Leslaus lib. 14. de rebus Scot. hac & alia mendacia refellit. Guilielmus Nembriugensis in preambulo rerum Anglicarum. Polydorus Virgil. lib. 1. Angl. histor. Genabrad & plures alij.

De Translatione sancti Martini.

CAP. LVII.

An. Ch. 465
Anno a translatione
S. Martini 64.

His diebus sanctus Perpetuus Turonensis episcopus cernens ad sepulchrum sancti Martini fieri multa miracula, fecit magnam basilicam fabricari iuxta cellulam in qua corpus ipsius quiescebat, eamque in eius nomine dedicans transtulit in illam sanctum corpus ipsius, præmonente pariter & adiuuante quodam fene veneranda canicie formoso, qui nec prius visus fuerat, nec postea comparuit.

Perpetuus episcopus angelico fretus auxilio corpus S. Martini transtulit in templum suum.

Ex historia translationis eiusdem. Hic itaque sanctus Perpetuus cum ecclesiam sancti Martini mirifice ampliasset, & eam dedicare volens sancti Martini corpus transferre vellet, conuocatis episcopis, & presbyteris & clericis, voluit hoc agere, tertia. kal. Iulij; sed cum vigilasset vna nocte, facto mane, discooperto tumulo, manus apponentes, mouere sepulchrum non potuerunt. Vigilata iterum alia nocte, mane tentantes nihil proficiunt. Turbati igitur, cum nescirent quid agerent, dicit eis vnus ex clericis: Scitis quod post hoc triduum, natalis episcopatus eius celebrari solebat, & forsitan tunc se vellet transferri. Tunc omnes ieiunijs & orationibus insistentes, quarta die manus iniiciunt, sed penitus mouere non possunt. Pauore ergo nimio conturbati, cum iam tumulum vellent tegere, apparuit eis quidam pulcherrimus senex, & ait eis: Viquequo turbamini & tardatis? non videtis sanctum Martinum paratum iuuare vos, si vos manus apponatis? Tunc iactans pallium suum, posuit manus ad sarcophagum cum alijs presbyteris. Et statim cantantibus clericis, ad conatum senis cum facilitate sustollitur, & in loco ubi nunc colitur, collocatur. Cumque completis officijs venissent ad conuiuium, requirerentes senem nusquam inuenerunt; sed nec quisquam fuit, qui eum de ecclesia exire vidisset.

In prædicto templo (ait Sigebertus) sub ciborio, auro, argento, gemmisque vestito, decanter corpus collocatum tanta miraculorum illustratur magnificentia, ut toto Christianitatis orbe apostolicam gloriam obtineat.

De Prospero, & Theodoro & libris eorum.

CAP. LVIII.

Viri illustres
Prosper &
Theodorus

Hæc ubi supra. Floruit eo tempore Prosper vir Aquitanicæ regionis, & beati Papæ Leonis notarius necnon Theodoretus episcopus ciuitatis, quæ à Cyro

quondam Rege Persarum condita, Cyria vocitatur, quæ ecclesiasticam scripsit historiam, à fine librorum Eusebij sumens exordium & perduxit vsque ad suum; idest, vsque ad Imperatoris huius Leonis tempus, quo & defunctus est.

Genadius in libro virorum illustrium. Prosper homo Aquitanicæ regionis, sermone scolasticus, & assertionibus neruosus, multa composuisse dicitur. Ex quibus ego chronica nomine ipsius prætitulata legi, cōtinētia à primi hominis conditione iuxta diuinarum scripturarum fidem, vsque ad obitum Valentiniani Augusti: & captiuitatem vrbis Romæ à Genserico Vuandalorum rege factam. Legi & librum eius aduersus opuscula Cassiani, quæ ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat velut noticia. Re enim vera Cassiani & Prosperi de gratia Dei & libero arbitrio sententiæ, in aliquibus sibi inueniuntur contrariæ. Epistolæ Leonis Papæ aduersus Eutychē de vera Christi incarnatione ad diuersos datæ, ab ipso dictatæ creduntur.

Theodoretus Cyriæ ciuitatis, & prouinciæ Cyriæ episcopus (à Cyro enim Rege Persarum condita, seruat vsque hodie apud Cyriam nomen authoris) scripsisse dicitur multa: ad meam tamen noticiam ista sunt quæ venerunt. De incarnatione Domini aduersus Eutychen Presbyterum, & Dioscorum Alexandriæ episcopum, qui humanam in Christo negant carnem fuisse; scripta fortia, per quæ confirmatur ratio, & testimonijs scripturarum, ita illam veram materiam substantiæ carnem habuisse, quam ex Matre virgine sumpsit: sicut & veram deitatem, quam æterna nascibilitate Deo Patre gignente, ipse nascendo accepit. Extant & historiæ Cæsariensis libri eius, in quibus imitatus Eusebium Cæsariensem conscripsit à fine librorum Eusebij, vsque ad suum tempus: idest à vicennialibus Constantini, vsque ad imperium Leonis sub quo & mortuus est.

Author. De opusculis Prosperi viri religiosissimi & prudentissimi, duo tantum excerpta, quæ valde moralia sunt & vtilia, huic operi inserere volui. Vnum scilicet sententiarum siue epigrammatum, qui liber partim metricus est, partim prosaicus: alterum ad Iulianum Pontificem de vita contemplatiua tres libros continens: vtrumque ex dictis beati Augustini compendiose contractum.

Hæc sunt ergo quæ de his moralia, & electa breuiter excerpti: de primo flores metricos & prosaicos sigillatim ponens, in hunc modum.

De Floribus Prosperi metricis.

CAP. LIX.

Prosper in libro Epigrammatum metricæ.

Nam quicumque alium molitur ledere, priusum.
Ipse se iaculo percutiet proprio.
Natura quisquis propriæ non spernit honorem.
In quocunque hominum, quæ tua noscis ama.
Sic tamen ut prauos vitet concordia mores.
Nullaque sint pacis fœdera cum vitij.
Æternus vere est solus Deus omni-creator.
Vita in se viuens permanet esse, quod est.
Virtus præteritis prior, vltiorque futuris.
Nil recipit varium, nihil habet occiduum.
Multa diu summi differt patientia regis.
Suspendens æqui pondera iudicij.
Verbere nonnumquam plectuntur corda paterno.
Et curat medicus vulnera vulneribus.
Laus vera in dominum deprobitur ore precantis.
Si quæ voce fluunt, intima cordis habent.
Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis.
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam fari recte miserum est, & vincere prauè.
Damnat nota malum regula iustitiæ.
Est & in hac vita requies multis data sanctis.
Quorum animos mundus non tenet occiduum.
Quos desiderijs nullis peritura fatigant.

Et quibus omne bonum est. Christus, & omnis honor.
Calestem ad patriam Christo redimente vocatus,
Vitam labentis temporis hospes agit.
Domumque ad promissam requiem non per sua tendit,
Mundane patitur multa pericula via.
Qua nunc obsessa, adversis nunc poena secundis,
Aut frangit trepidos, obligat aut dubios.
Inter quoque laqueos circumem ad gaudia vera,
Non capiet mundus cui via Christus erat.
Mens nullo poterit carnis compefcere motus,
Ni fuerit Christi semper amore potens.
Amplius incedit spacijs terrena voluptas,
Angusto virtus limite celsa petis.
Hac desiderij Deus est pietate colendus:
Iustitia ut merces tota sit ipse Deus.
Culpae in quoquam quae non sunt nota, malignum est.
Praesertim si quae cognita sunt, nota sunt.
Non patiantur faciles sceleris rumoribus aures.
Quae nescire iuvat, credere non libeat.
Ex operum spectre clarebunt intima cordis.
Quisue hominis mentem spiritus intus alit.
Spernuntur mundi praemia pace Dei.
Non satis est domini praecepta exolvere lingua:
In eminent leges, qui memore est operis.
Scrutari legem possunt vitentque quieti,
Si mundi a strepitu libera corda iacent.
Doctrina domini penetrat in tempore in isto.
Ad plenum nulla peritiam sunt homini.
Semper enim superest sanctis quo crescere possint,
Et perfectorum gloria principium est.

De eodem.

CAP. LX.

Moribus in sanctis pulchra est concordia pacis.
Impia pars mundi pars est infesta peccatum.
Quod quis non cecidit, proprijs si viribus aptat,
Hoc ipso quo festare putat cecidit.
Semper erunt, quo erant aeterna gaudia vita,
Gaudendi quoniam causa erit ipse Deus.
Nec vides pariter motus diversa voluntas.
Vnum erit in cunctis lumen, & unus amor.
Inque bonis summis posita experientia salix.
Nec vult augeri, nec metuet minui.
Qui se peccatis gaudet saliciter viti.
Infelix nimis est prosperitate sua.
Nullus enim est insonis sola formidine pene.
Qui sanctum & iustum non amat imperium.
Non merita abscurat grandia culpa levis.
Et bona quae praevis natura ex dote super sunt,
Augent peccati pondera non minuant.
Cum datur iniusto peccandi operata potestas,
Vt mala mens praece quod cupit officiat.
Ita est magna Dei qua multos sic quoque punit.
Vt quibus exultant criminibus pereant.
Et magis erranti ne parcat flagra timendum est,
Quam ne non fiat quod voluisse nocet.
Sola est innumeris armata superbia telis,
Cum possunt vivere, & bene gesta dare.
Cuncta bonis profunt, quoniam & mori ipsa beator
Efficit, ut sumant praeamia principium.
Mens illa si nihil violato in corpore perdit,
Immutam carnis vulnera non maculant.
Nec crimen facti recipit non mixta voluntas.
Velle magis facinus, quam tolerare nocet.
Qui vult adversis onerata mittere vitam,
Et tolerare magis vult mala, quam fugere.
Hic magis est animi.
Non ferule gravat libera corda iugum.
Solut peccator servit male qui licet amplo.
Vtatur regno sat miser est famulus.
Cum mens carnali iunium dominante tyranno.
Tot servit sceptris, dedita quot viris.
Optima vota Deo, quorum est dator ipse, foveantur.

Hoc sursum dignum est ire quod inde venit.
Tales a Domino quales formamur amantur,
Non quales nostris existimus meritis.
Terrenorum avidus infima suscipient.

Adhuc de eodem.

CAP. LXI.

Sic volens in qua sis rerum parte locandus
Disce quid timeas, quid ve sit, id quod amas.
Nam cuncti hoc gemino nascuntur fomite motus,
Respondentque suis germina principijs.
En miris operum signis ostenditur auctor:
Authoremque suum condita quaeque canunt.
Non semper recte est salix impleta voluptas,
Cum saepe iniusti sint mala vota animi.
Majestate Dei concluditur omne, quod usque est,
Qua sine nil verum stare, vel esse potest.
Hic homo si recte famulatur, proximus haeret.
Si resistit misero degit in exilio.
Fallaces curis semper torquentur amoris.
Et mala mens nunquam gaudia pacis habet.
Ad patriam vita de noctis valle vocatis,
Virtutum gradibus scandite lucis iter.
Gratior est finctus quem spes productior addit,
Vltro obiectorum vultu aderit precium.
Qua dedit ut quaras, addet ut inveniat.
Magnum praesidium est sacro libamine passus,
Si cor participis crimina nulla premunt.
Hac praeparent fontes, peccati abruptum nidos
Ante diem mortis, dum locus est vitae.
Quid iuvat in longum causas producere morbi?
Cur dubium expectat cras hodierna salus?
Semper correctis veniam non esse negandam:
Sed nulli nostrum est vltima nota dies.
Quando peccatis merito manus omnipotentis:
Omnia concludens, arctat ubique reum.
Vnum persugium tutum est Deus ipse timentis:
A quo discedens, ne percat, redeat.
Conuerti namque ad Dominum certissima vita est.
Pacem offensi querere sola salus.
Qui terret parcat, qui percutit, ipse medetur.
Vivere vis illi subdere, quem metuis.
Carnis vnguitas intacto corpore habetur.
Virginitas anima est intemerata fides.
Magnum peccatum est amor immoderatus habendi.
Es plusquam vita sufficit capiens.
Si qua igitur superant, quorum non indiget usus.
Debilibus profunt, atque inueniunt inopes.
Quisquis enim cupide non expendenda recondit,
Qua nulla tribuit, pauperibus rapuit.
Terrenis opibus cum diues gaudet iniquus,
Veris se miserum nescit egere bonis.
Cum licet, adversis cessantibus, omnia parcat,
Legem tamen mortis sit faciendus inops.
At bona iustorum nullis obnoxia damnis,
Hostes furta, ignes, & mare non metuant.
Omnis virtutum semper substantia salua est,
Inuitis Christi munera nemo rapit.
Sed vitiorum avidus grauior tunc ira timenda est,
Cum sese remouent verbera iustitiae.
Nam, quid erit morbi, quod non dominabitur illi,
Cui supera auxilium iam medicina negat.
Felicis vere facit semperque beator.
De vero & summo gaudia nata bono.
Nam mundi ex opibus brevis ac peritura voluptas.
Edita perpetua semina mortis habet.
Non placeat vanae animi submittere rebus,
Pestiferisque antidam mentem onerare cibis.
Cor mundum & sapiens fructu virtutis alatur,
Et Christi in nostro pectore regnet amor.

Timor & a-
mor omniu
actionum
fontes ep. 59.Deus tutum
peccatori per
fugium
epi. 72.Virginitas
carnis corpus
intactum. Vir-
ginitas ani-
ma fides in-
corrupta.
epi. 74.Non potest
unquam frui
dari delecta-
tionibus
suis, cui
Christus est
gaudium.

Idem De eodem.

C A P. LXII.

*al. Ambiti
mundi totu.Liber a sem-
per est ser-
uitus apud
Deum cui
non necessi-
tas servit sed
Charitas;
epig. 83.

Omnem habitum mundi totus Deus implet, & ambit,
Quem templo cordis mens pia semper habet.
Non recto servat legalia sabbata cultu,
Qui pietatis opus credit in his virtutum.
Nulla dies actus hominum non damnat iniquos,
Omnia continent tempora iustitia.
Nec corrumpuntur virtutibus oia sancta.
Tantum a peccatis libera corda vacent.
Liberas nulla est melior, maiorve potestas,
Quam servare Deo, cui bene servit amor.
Absque iugo posita est ditionis amica voluntas,
Que viget affectu, non gemit imperio.
Ancipitis vita qui vis superare labores,
Dilige, quod semper verus amor habet.
Nam nihil est inter carnalia vota quietum,
Nec pax sollicitis, nec modus est cupidis.
In solo est mens tuta Deo.
Lingua assentatrix viriam peccantis acervat,
Et delectatum crimine, laude ligat.
Fraudati non sunt sacro baptismo Christi,
Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
Et quicquid sancti fert mystica forma lavacri,
Id totum implevit gloria martyrij.
Tranquillam & vacuam curis sapientia mentem
Imbuat, & placidi pectoris hospes erit.
Absque dolore quidem nequeunt mala sueta repelli,
Sed quod laeserunt dulcia, amara movent.
Ad veniam tendunt iusti pia verbera regis.
Ira brevis rectis gaudia longa dabit.
Nunquam bella bonis, nunquam discrimina desunt,
Et cum quo certet, mens pia semper habet.
Pulsant exterius diversis moribus hostes.
Intus civile est, & sociale malum.
Qui credunt sacros verum cecinisse prophetas,
Et qui non dubitant verba manere Dei.
Qui Christum passum penas crucis, ultima mortis,
In toro excelsi patris honore vident.
Quique ipsum, multa cum maiestate tremendum,
Expectant pingui lampade perungiles.
Hic sordent terrena, patent celestia, nec se
Captivos servos temporis huius agunt.
Imperia & fasces, andocti munera vulgi,
Quasque orbis scelerum semina fecit opes,
Calcarunt sancta calum ambitione petentes.
Quarere nil cupiunt, perdere nil metunt.

Iterum de eodem.

C A P. LXIII.

Epigra. 96.

Cum Deus effectum precibus non prestat iniquis.
Multum concedit, quod nocitura negat.
Iratus sineret, quod prohibet placidus.
Nemo sua mentis motus non estimat aquos.
Quodque volunt homines, se bene velle putant.
Delicias iam nunc promissi concipe regni.
Virtute atque fide, quod cupis esse, tene:
Esse volens, gaudere optans, scire abdita quarens,
Vt te non teneant infima, summa pete.
Cum pia mens in laude Dei superata labores
Gaude, quod tantum te bene vincit opus.
Quare bonum sine fine, bono & persilite reperto.
Quarere, non habeant alia vota modum.
Nam qui se nullo iam munere credit egere.
Crescere non cupiens, perdit adepta tepens.
Ferro, peste, fame, vinclis, ardore, calore.
Mille modis miseros mors rapit una homines.
Quod sibi quis nolit fieri non inferat ulli.

Vindictam laesus nesciat exigere.
Sperni non timeat spernere non soleat.
Non sua non cupiat, quae sua sunt tribuat.
Quid rogo mandatis dorum censetur in istis?
Aut quid erit, quod non possit adire fides?
Exulta agnosces te verbi in carne renatum:
Cuius si pars es, pars tua Christus erit.
Qui ne dammandi legeres mala gaudia mundi,
Promissum ad regnum se tibi fecit iter.
Ille Deus verum tali terraque creator,
Me propter sacra virgine natus homo est.
Flagris dor sa, alapis maxillas, ora salius
Praebuit, & fegi se cruce non renuit.
Me gessit moriens, me vincta morte resurgens,
Et secum ad patrem me super astra tulit.
Quidnam igitur, tanta pro spe tolerare recusem?
Aut quid erit quod me separet a domino?
Ignem adhibe, rimare manu mea viscera terroris
Effugient penas membra soluta tuas.
Carcere si ceco cludat, metarumque catenis:
Liber in excessu mentis adibo Deum.
Si mucrone paret cervicem abscindere licet.
Impavidum inveniet mors cita, vita brevis,
Non metuo exilium, mensurus domus omnibus vna.
Sperno famem, domini sit mihi sermo cibus.
Nec mirabor opes, nullos sectabor honores.
Pauperiem Christo diuite non timeo.
Qua stetero adversus, hac vitae mente secundis:
Nec mala me vincunt, nec bona me capient.
Nec tamen ista mihi de me fiducia surgit.
Tu das Christe loqui, tuque pati tribuis.
In nobis nihil audemus, sed fidemus in te,
Quos pugnare iubet, & superare facis.
Semper agam grates Christo, dubio semper honores.
Laus Domini vigeat semper in ore meo.

De Flosculis eius profanis.

C A P. LXIIII.

Idem in libro sententiarum profane. Sic diligendi sunt
homines, ut eorum non diligantur errores, quia aliud
est amare: quod facti sunt, aliud odisse, quod faciunt.
Nulla dei opera a misericordia vacant, quando homi-
ni & indulgentia consulit, & flagello.
Bene loqui, & male vivere nihil aliud est, quam se sua
voce damnare.
Cuius non videntur opera nisi bona, iniquum est eum
exsuspicionem reprehendere.
Qui Deum colit, ut aliud quam ipsum promereatur,
non Deum colit, sed id quod assequi concupiscit.
Qui legem diligit, probet se in hominibus inquisid,
quod contra legem est odisse non homines.
Non est putanda mala mors, quam bona vita praeces-
serit.
Bonus etiam si serviat, liber est, malus autem et si re-
gnet, servus est, & tot dominorum quot vitorum.
Verius cogitatur Deus, quam dicitur, & verius est,
quam cogitatur.
Non parva autem notitiae pars est, si antequam pos-
simus scire quid sit, possumus scire quid non sit.
Bonae sunt in scripturis sanctis, mysteriorum profun-
ditates, quae ob hoc teguntur, ne vilescant, ob hoc qua-
runtur, ut exerceant, ob hoc aperiantur, ut pascant.
Non differenda est ad Deum conversio. Qui enim
pœnitenti indulgentiam promissit, dissimulanti diem cra-
stinum non spondit:
Omnia quae timentur rationabiliter declinantur.
Deus autem sic timendus est, ut ab ipso ad ipsum fugia-
tur.
Vana quærentibus nihil sufficit.
Alienorum quodammodo retentor est, qui profutur-
a pauperibus inutiliter habet.
Parum est nulli nocere, nisi studeas multis prodesse.
Omnis infidelium vita peccatum est, & nihil bonum
sine

huc summo bono,

Non est desperandum de malis, sed pro ipsis vt boni fiant, studiosius supplicandum, quia numerus sanctorum de numero semper augetur impiorum.

Non facile inueniuntur in aduersitate praesidia, quae non fuerint in pace quaesita.

Idem dicta eius de Angelis, & vita aeterna contemplatiua.

CAP. LXV.

Idem prologo libri de vita contemplatiua. Tractatio quae stitum, & si non instituit inuenientis quod quaerit animum, exercet tamen quaerentis ingenium,

Scientia sicut sine dono charitatis inflat, ita si ei charitas admisceatur edificat.

Idem in libro primo. Angeli mali, quia perseuerare cum possent noluerunt, iusto Dei iudicio & voluntatem redeundi & facultatem penitus amiserunt; sicut in sanctis Angelis e contrario factum est, vt quae fuit cum Deo suo manendi voluntas, fieret permanendi voluntaria felixque necessitas, vt Deo suo infatigabiliter & amanter seruiant, ita perfecte beati, vt nec cupiant beatiores fieri ultra nec valeant.

In illa caelesti patria ita patebunt singulorum singulis mentes, sicut corporalibus oculis subiacent facies corporales. Ibi etiam corporales oculos nihil creaturae visibilis latebit, & quocumque spiritus ire voluerit, ibi corpus erit sine mora temporis aut impedimento pendens. Tunc filiorum, parentum, coniugum miseria beatos contrista e non poterit, quia nomina necessitudinum corporalium quae hic nostra fragilitas habuit, excellentius beatitudinis non admittit, vbi omnes qui fuerint, vnum corpus erunt, & singuli de sua vel singulorum felicitate gaudebunt.

Vita contemplatiua esse dicitur rerum latentium, futurarumque notitia, siue vacatio ab omnibus mundi occupationibus, siue diuinarum studium literarum, siue quod his probatur esse perfectius, Dei visio.

De officio praedicationis.

CAP. LXVI.

Ille cui verbi dispensatio commissa est, etiam si sancte viuit, & tamen perdit viuentes arguere aut erubescere aut metuit, cum omnibus qui, eo tacente, perunt, perit. Et quid ei proderit non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? Mentior si non per Ezechielem hoc dominus loquitur dicens. Speculatorem dedi te &c.

Pastores dici volumus, non tamen esse contendimus. Officij nostri vitam laborum, appetimus dignitatem. Quando peccantes diuites vel potentes conspiciamus, non solum non arguimus, sed etiam veneramur, ne nobis aut munera solita offensi non dirigant, aut obsequia desiderata subducant. Itaque imperit me ac finis recordatus ingemui, & volui sarcina episcopatus mei deposita elongare fugiens, & manere in solitudine, & ibi expectare Deum, qui saluum me faceret, a pusillanimitate spiritus &c.

Hoc specialiter doctor ecclesiasticus elaboret, vt fiant qui cum audiunt sanis disputationibus meliores, non vana assentatione fautores: lachrymas quas vult a suis auditoribus fundi, ipse primitus fundat, & sic eos compunctione sui cordis accendat.

Tam simplex & aptus etiam si minus latinus, tamen disciplinatus & gravis debet esse sermo pontifici, vt ab intelligentia sua nullo quasi imperito excludat, sed in omnium audientium pectus cum quadam delectatione distendat.

De auditu verbi Dei, & modo corripendi, & contemptu saeculi.

CAP. LXVII.

Ex libro secundo. Sunt qui nec rationem dictorum sed dignitatem dicentium praua examinatione discutunt, & magis quis dicat, quam quid dicat attendunt, & quod facere aut fieri nolunt, dici quoque sibi fastidiunt, paratiores aliquid doctrinae, etiam quod scire cupiunt, ignorare, quam a persona inferiore cognoscere: cum veritas vndeunque claruerit, non humano ingenio, sed Deo deputanda sit.

Ita peccatis dissimilia sunt adhibenda remedia, sicut ex dissimilibus causis veniunt ipsa peccata.

Argue coaequales, obsecra seniores, increpa iuniores in omni patientia & doctrina, quia leuiter castigatus exhibet castiganti reuerentiam: asperitate autem nimia increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem; quin potius tales plerumque mole tristitiae supra modum graui succumbunt, & sanctorum omnium vultus per quos possunt restitui Deo refugiant: aut certe ad omnem peccandi impudentiam exacerbatu proliant.

Tandiu quis peccata sua, quae nosse & desistere debet ignorat, tandiu curiose aliena considerat. Quod si mores suos ad seipsum conuersus aspiciat, non requirit quod in alijs reprehendat, sed in seipso quod lugeat. Proinde fratrum vitia non debemus facile accusare sed gemere, vt inuicem onera nostra portantes, legem Christi possimus implere; qui vtiq; non accusauit peccata nostra, sed tulit.

Huc accedit, quodd & peccata ipsa sic habentur occulta, vel aliena nobis, vel nostra alijs, vt plerumque & sanctus inter peccatores lateat, & famam sancti peccator obtineat.

Expedi facultates ecclesiae possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Nam, & sanctus Paulinus ingentia sua praedia vendita pauperibus erogauit, sed cum postea factus esset episcopus, non contempsit ecclesiae facultates, sed fidelissime dispensauit. Sic & sanctus Hilarius, sed vterque non, vt possessor, sed vt procurator possidebat ecclesiae facultates. Scientes enim nihil aliud esse res ecclesiae nisi vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonium pauperum, non eas in usus proprios, vt proprias vendicauerunt, sed vt commendatas pauperibus diuiserunt. Hoc est possidendo contemnere, non sibi, sed alijs possidere, & quod habet ecclesia cum omnibus nihil habentibus habere commune; nec inde aliquid eis, qui sibi sufficienter erogare, cum nihil aliud sic habentibus dare, quam perdere.

Nec illi qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, non sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. Ipsi quoque pauperes si se possunt suis artificijs aut laboribus expedire, non debent presumere, quod debet debilis, & infirmus accipere.

De suauitate Christi, & abiciendo iugo saeculi.

CAP. LXVIII.

EA, quae nolumus observare, non impossibilitas facit dura, sed nouitas. In usum veniant, & neminem conturbent.

Illae nobis sunt ambiendae diuitiae, quae nos ornare possint pariter & munire, quas nec acquirere possumus inuita nec perdere. Haec sunt diuitiae virtutum, facultates pauperum, patrimonium cordium, diuitiae incorruptibiles morum, quibus non abundant, nisi qui carnalibus scilicet diuitijs ex corde renunciant. Boni temporalis amissio, fit iusti exercitium, & iniusti supplicium: quia & iustus caelestium desiderio captus, omnia temporalia siue habeat, siue amittat, omnino non sentit; & iniquus quod cum delectatione habuit sine dolore non perdit.

In praefatio.

Cap. 1.

1. Tim. 4. Cap. 5.

Cap. 6. Peccata aliena patienter accusant qui sua non cogitant.

Cap. 7.

Cap. 9. Facultates ecclesiae habere expedit quasi communi, pro quibus Deo rationem reddituri sunt.

Cap. 10. Cum quo damno anima sua ab ecclesia, quia pauperes possunt accipere illi qui sibi de suo sufficient.

Cap. 13. Quia sint vera gaudia vel vera diuitia.

O facinus inauditum: suavi iugo Christi contempto, ferreum cupiditatis imperium voluntaria mentium inclinatione suscipimus, & abiecto Domini nostri leui onere, quod subiectos non onerat, sed honorat, non deprimat omnino sed subleuat, plumbeum pondus nostris ceruicibus aggregamus, quod citius deponi potest, quam ferri; quia ipsa cupiditas cōcēni potest facili, quam expleri.

Cap. 16.

Proinde quam possidendi delectat ambitio, Deum, qui possidet omnia quæ creauit expedita mente possideat, & in eo habebit quæcunque habere sancte desiderat. Et quia nemo possidet Deum nisi qui possidetur à Deo, sit ipse primitus Dei possessio, & efficitur ei Deus possessor & portio. Quid autem ultra querit cui suos conditor omnia sit, aut quid ei sufficit, cui ille non sufficit? Igitur qui vult Deum possidere, renunciet mundo, ut sit illi Deus beata possessio.

Cap. 21.

Qualiter de
beant vivere
qui Christi
sum imita-
ri desiderant

Cap. 22.

Cap. 24.

Quid est ambulare sicut Deus ambulauit, nisi contemnere omnia prospera quæ ille contempsit, non timere aduersa quæ pertulit, libenter facere quæ fecit, docere quæ docuit, sequi quo ipse processit.

Nihil contra abstinentiam faciunt qui vinum non pro ebrietate sed pro corporis salute percipiunt.

Si quolibet adueniente ieiunio intermisso reficior, non folio ieiunium sed impleo charitatis officium. Ipsa cōtinuatio ieiuniorum nisi fuerit quando res exigit, prætermittit, & me inflat, & fratrem, cui charitas iubet seruire, contristat; cum sine abstinentia quemlibet hominem catholicum sola charitas perficiat, & omnis abstinentia sine adiunctione charitatis, aut perdat aut percat.

Idem in li-
bro tertio
cap. 1.

De hypocrisi, & inuidia, pudicitia quoque,
& superbia.

CAP. LXX.

Quantum à
veris virtu-
tibus, virtu-
tum simili-
tudine di-
stent.

Sicut virtus animam sibi veraciter inhærentē si fuerit vera, iustificat; ita simulata condemnat: dupliciterque rea est anima si & bonum non faciat, unde spiritualiter viuat & appetat similitudinē boni sub qua male viuat & lateat. Superbus vult se constantē credi, prodigus liberalem, avarus indigentem, temerarius fortem, inhumans parem, gulosus humanum; ignauus quietum, timidus cantum. Impudentia sibi fiduciam nomen ascribit, procacitas libertatis appellationem ostendit, eloquentiam verbositas fingit, & curiositatis malū sub spiritualis studij colore delitescit.

Cap. 5.

Inuidia per-
niciet.

Inuidus alienum bonum suum facit, inuidendo supplicium. Tantos inuidus habet iusta pœna tortores, quātos inuidiosus laudatores. Inuidiosum enim facit excellentia meriti, inuidum pœna peccati.

Cap. 7.

Etiam hi
quos ab im-
pudicitia
qualibet ne-
cessitas vetat
si videre pu-
dicie consue-
cant ad amo-
rem enstata-
tis ascen-
dunt.

Cap. 8.

Quosdam pudicos aut temperatio corporum facit, aut timor supplicij temporalis ab impudicitia actione suspendit, aut occasio negata destituit. Sed licet necessitate pudici sint, non voluntate, tamen & primi si de beneficio naturæ suæ Deo gratias agunt, & secundi & tertij si pudice vivere consueverunt, in virtutem de necessitate proficiunt, & paulatim ipsius pudicitie delectatione crescente, pudici veraciter fiunt.

In quibusdam superbia tam aperte regnat, ut nec dignetur se occultare nec valeat, quorum etiam ipse habitus & incessus, ceruix erecta, facies torua, truces oculi, sermo terribilis, nudam superbiam clamant. Hi quos superbia mentis tabes prurulentia corruperit, seniorū suorum non observant impetata, sed indicant de suis negligentij oburgati, aut rebellant insolenter, aut mutant. De loco superiori disceprant, præferri se melioribus etiam impudenter affectant, simplicitatem spirituum fratrum irridenter exagitant, sententias suas procaeciter iactant, obsequia delata fastidiunt, negata pertinaciter querunt. Habent in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in sermocinatione iactantiam; in humilitate fallaces, in iocatione mordaces; in odio pertinaces. Ad opus bonum pigri, ad communionem feri, ad obsequium duri, ad exequendum quod nesciunt prompti, ad fraterna obsequia inhumani. Temerarij in audendo,

Quibus in-
dicijs possit
ostendi su-
perbia, qua
vel in perdi-
ditis aperta
est, vel in fi-
ditis occulta.

clamoli in loquendo, fastidiosi in audiendo, præsumptiosi in docendo, efferati deformiter in cachinno, ingrati beneficijs, inflati obsequijs, imperiosi abiectis.

De inuidia, & vana gloria.

CAP. LXX.

Inuidi sancte viuentium merita, sua faciunt inuidendo peccata; & quicquid boni fieri vel dici à sanctis audierint, aut omnino non credunt, aut in malum male interpretando conuertunt; & omne malum quod de illis mendax fama iactauerit, statim tanquam si ipsi viderint credunt, ac feraliter eis qui illud non verum esse probauerint, contradicunt, omnia suos æmulos fingunt, quorum profectu deficiunt. Inimicitij gratitudo ardent deprehendi peccatoris sui malitiam timent, semper amari, nunquam certi. Amici diaboli, inimici sui, omnibus dolosi. Ad gaudenda anxij, ad plangenda læti, utrobique peruersi. Inter amicos discordias seminant, opinionem bonorum mendacijs decolorant, odiorum sibi occasiones prauis suspicionibus decolorant: velut amici in obsequio; hostes in animo, continentes in verbo; turpes in facto. Considerate obsecro qualiter inuidos punitura sint mala sua, quos etiam bona puniunt aliena. Vbi poterunt fieri boni, qui sunt in bono mali; aut quid mali bene vsuri sunt, qui male bonis uti non desunt? Quis ei poterit subuenire, qui se sibi exhibet inuidendo carnificem?

Vanitas est inflata quædam circa delectationes varijs animi languentis affectio, potiendi honoris auida, simul & nescia, morbo excellentiæ inanis afflata, caua, morbi- da, turbulenta, animorum leuium domina, male fundatis omnibus blanda, repugnantibus fumea capiendis seductoria, captis inuicta. Hæc vanos homines afflatis suu- vento circumfert, qui se de operibus, quorum sibi conscijs non sunt turpiter iactant; & ab omnibus se prædicari, affectant. Salutationibus occurrentium gaudent, adul- toribus suis fauent, voluptatibus parent: gestiunt docere quod nesciunt, credi de se sublimia volunt, delectabilia grauibz anteponunt. In promissione veloces, in exhibitione mendaces, in verbo graues, ubique fallaces: læti ad prospera, fragiles ad aduersa; inflati ad obsequia, anxij ad opprobria: immoderati ad gaudia, difficiles ad honesta.

De Timore supplicij, & amore Dei.

CAP. LXXI.

Nulla res sic nos ab omni peccato seruat immunes sicut timor supplicij & amor Dei. Ad pœnam quæ peccanti debetur, niens antequam peccet, aspiciat; & nulla eam ad peccandum delectatio corporalis inclinet.

Cogitate quale malum sit ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi, beatissima sanctorum omnium societate priuari, mori vitæ æternæ, & mori vivere sempiternæ, profundo gehennæ fluctuanti immergi, edacissimis vermibus in æternum dilaniari, nec finiri, exundantis incendij terribiles crepitus pati, barathri fumantis amara caligine oculos obsecari, non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat. Hæc & multa similia cogitare, nihil aliud est quam vitis omnibus repudium dare, & omnia carnalia blandimenta refrænare.

Charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis prorsus auersa, & Deo inseparabiliter unita, igne quodam spiritus sancti, à quo est, & ad quem refertur, incensa, inquinamenti omnis extranea supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, summa bonarum actionum, salus morum, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum anima sanctarum mentium, causa fides concipit

ad quam

ad quam spei currit, cui profectus omnium seruit.

Quidam honesta predicare non cessant, non ut auditores eorum predicatione proficiant, sed ut ipsi videantur curare que predicant, & hoc modo turpitudinem suae conuersationis obnubilent.

Quid est diligere Deum nisi occupare illi animum, concipere fructus visionis eius affectum, peccati odiu, mundi fastidium: diligere etiam proximum, quem ipse censuit diligendum, in ipso amore seruare modum & ordinem legitimum: Proximos autem sicut nos diligimus, si non propter aliquas utilitates, vel affinitates, vel consanguinitates, sed propter hoc tantum quod naturae nostrae participes sunt diligamus. Nam si propinquos nostros quamuis turpes & incompósitos, plusquam quoslibet sanctos à sanguine nostro extraneos, diligimus: grauius in eorum tali dilectione peccamus. Hec est autem proximi tota dilectio, ut bonum quod tibi conferri vis, conferas & proximo.

De Temperantia, & Iustitia.

C A P. LXXII.

Temperantia est virtus quae libidines frenat, desideria sancta multiplicat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat: mentem placida tranquillitate componit, & ab omni vitiorum tempestate defendit. Temperantia est quod loquenti seniori praestamus silentium, quod ipsius ad loquendum praestolamur imperium, quod non attollimus immoderatum in colloquutionibus sonum, quod visu prorumpere non audeamus in cachinnum, quod nulli detrahimus nec detrahentibus acquiescimus, sed nec detrahentes aequanimiter sustinemus. Qui ad hoc alios viles videri volunt, ut se commendent eorum comparatione quos carpunt, & videantur ea in se vitia non habere, quae malitiose in alijs reprehendunt.

Ex iustitia manat aequitas, quae facit ut nos omnium necessitates hominum nostras esse dicamus, nec nobis tantum sed etiam generi humano nos natos viles esse credamus, ut quicquid cuiuslibet homini nocere potest, tanquam si nobis noceat euehemus. Qui enim homines sumus, nihil humani à nobis alienum putare debemus: Siquidem belluarum est sibi viuere nec suas utilitates in commune conferre.

Duo autem sunt iniustitiae genera, vnum quo iniurias irrogamus, alterum quo ab alijs irrogatas, cum possumus propulsare, negligimus. Neque enim mihi aliquid prodest, quod non circumuenio aliquem vel decipio, si eum decipi vel circumueniri permitto. Et in omnibus peccantibus pecco, quando quos peccare vel peccasse scio, quadam crudelis animi malignitate non increpo.

Qui amicum propter commodum quodlibet amat, non amicum conuincitur amare sed commodum, quod cum esse desierit, amare cessabit. Qui autem propter Deum diligit, sicut Deus aeternus est, ita in aeternum ipsa amici dilectio permanebit.

Dominetur vitij ratio, subiiciatur corpus animo, & animus Deo, & impleta est tota hominis perfectio.

Qui aequitati seruiunt, omnes omnium bono viuunt, ac velut sibi inuicem nati salutem mutuam tuentur & diligunt. Ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito suae conuersationis vel eruditionis electi, ociosum studiū fructuose utilitati regendae multitudinis anteposunt. Sed quia sunt multi qui se impares tantae sarcinae non portant: tales iusto se, etiam quæriti non offerunt: ne videantur non ecclesiasticos labores velle suscipere, sed honores ambire: eum dignitas ecclesiastica nec ambienda sit nec vitanda.

De imperio Zenonis, & astutia eius.

C A P. LXXIII.

Sigebertus in chronicis. Mortuo Leone Imperatore anno Domini 473. mundi scilicet quarto millesimo, 326. successit Zenon, & imperauit annis 18.

Hic Theodoricum regem Ostrogothorum consulem ordinari fecit, quae post imperialem dignitatem prima est dignitas, & equestrem statuam auream ante regiam illi collocauit.

Hugo Floriacensis libro 5. Theodoricus iste scripturam contra fidem Ecclesiasticam composuit, regnum Italiae sibi praesumpsit & usurpauit. Quod ut sibi perenniter confirmaret, filias suas vicinis regibus copulauit, dantes vnam earum Regi Gothorum Alarico, & alteram Regi Burgundionum Sigismundo; neprem vero suam Hamalabergā copulauit Regi Turingiorum Hermifredo. Utque gentem sibi Francorum faceret etiam foederatam, Regis Clodouei filiam suo coniunxit matrimonio. Sororem quoque suam Vuandalorum Regi copulauit, sessionemque suam Rauennae constituit, homo Arianæ sectae, & bestialem contra catholicos viros gerens in animo crudelitatem.

Sigebertus ubi supra. Hoc tempore Gensericus Rex Vuandalorum successione regnandi inter filios suos ordinata, ut fratri morienti frater superstes sine controuersia filiorum succederet, moritur. Cui succedens Hunericus filius eius regnauit annis octo. Sub hoc Eugeniū Carthagenensis episcopus & omnis clerus eius contra Arianam haerēsim Vuandalorum pro Christo fortiter agonizant.

De Hunerico Rege Vuandalorum, & Eugenio Carthagenensi episcopo.

C A P. LXXIV.

Ex gestis eiusdem Eugeni. Sic quidē Hunericus in primordio regni (ut habet subtilitas Barbarorum) cepit mitius & moderatius agere, & maxime circa religionem nostram, & ut se religiosum ostenderet sollicitus requirebat haereticos. Manicheos, ex quibus multos incendit, plurimos autem distinxit nauibus transmarinis, quos pene omnes Manichaeos suae religionis inuenit, & praecipue presbyteros & diaconos Arianæ haereseos, unde magis erubescens, amplius in illis exarsit.

Dedit autem licentiam Zenone Imperatore atque Placidia per edita libri rogantibus, ut Carthagenensis ecclesia sibi quem vellent episcopum ordinaret, quae iam per 24. annos tali ornamēto fuerat destituta. Destinavit ergo per notarium suum edictum, quod publicè legeretur iubens ut iuxta petitionem Zenonis ecclesia Carthagenensis religionis suae proprium haberet episcopum. Quod dum edictum nobis praesentibus ecclesiae legeretur, gemere cepimus, eo quod meditantibus dolis malorum esset futura persecutio praeparata. Et ita legatis respondimus. Si ita est, interpositis his conditionibus periculosis, Ecclesia non vult habere episcopum, gubernet eam Christus qui semper dignatus est gubernare. Quam suggestionem legatus accipere neglexit, simul & populus, ut tunc fieret, ut ignis exarsit, cuius erat clamor intolerabilis, qui nulla possessione sedari. Ordinato itaque episcopo Eugenio viro sancto, Deo quoque accepto, sublimis nata est letitia, & gaudium cumulatū est ecclesiae Dei: exultat multitudo catholica sub barbata dominatione de ordinatione Pontificis reparati. Ccepit enim ille vir Dei per conuersationem bonam, venerabilis & reuerendus haberi his etiam qui foris sunt, & ita esse omnibus gratus: ut si fas esset animam suam pro eisdem vniuersis ponere, delectaret; pecunia apud eum nunquam mansisse probatur, nisi forte tali hora offerretur quando sol diet explicans cursum, nocturnis tenebris ordi-

Zenon imp.
An. Ch. 473
Mundi 4326

Theodoricus
ars in serui-
da Italia.

Genserico
succedit fi-
lius eius
Hunericus.

Hunericus
Vuandalorum
re x nostris
sanare initio
se simulat,
Vide Victor-
em Africa-
num lib. 2.

* In hoc edi-
cto Huneri-
cus i permit-
tebat qui-
dam catholi-
ci episcopum
sua religionis
eligere, dum-
modo episco-
pi ariani
Constanti-
nopoli & in
alijs Orient-
is ecclesijs
posset suo
more conui-
tui facere:
Quod si hoc
non fuerit
concessum
sui in orien-
te se catholi-
cos omnes in
exilium mis-
surū esse de-
moneat.

spiciebat gregem innumerabilium ouium, & in medio gregis duæ erant ollæ nimium bullientes. Aderant autem ouium occisores, quarum carnes ollis bullientibus demergebant, & cum ita fieret omnis illa magnitudo consumpta est gregis. Reor ergo illas duas ollas Sicca veneria & Laribus duas esse ciuitates, in quibus multitudo prima fuit congregata, & à quibus incendium initium sumpsit, aut Hunericum regem & Cyrilam episcopum eius. Sed de multis visionibus, quia breuitati consulendum fuit, hæc dixisse sufficiat.

De impijs edictis in milites & episcopos, & sacras virgines.

CAP. LXXVIII.

Quid ultra? Censet primo tyrannus iussione terribili, ut nemo in eius palatio militaret, neque publicas ageret actiones, nisi se Arianum fecisset. Quorum ingens numerus vigore inuicto ne fidem perderet, militiam temporalem abiicit; quos postea domibus proiectos, omnique substantia expoliatos in insulas Siciliam & Sardiniam relegauit. Quod etiam statuere per totam Africam festinauit, ut nostrorum episcoporum defunctorum fiscus sibi substantiam vendicasset. Qui autem defuncto succedere poterat, non ordinaretur nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset. Sed hoc ædificium ubi construere nifus est diabolus, statim illud destruere dignatus est Christus. Sugerunt ei domestici sui dicentes. Si istud seruauerit præceptio vestra, nostri episcopi in partibus Thraciæ, & alijs regionibus constituti priora incipient pati.

Præcepit deinde sacras virgines congregari dirigens Vuandalos cum suæ gentis obstetricibus ad inspiciendam & contrectandam, contra ius verecundiæ verecunda pudoris, ubi nec matres aderant, nec aliqua catholica matrona quas cremantes graui suspendio, atque ingentia pondera pedibus colligantes, laminas quoque ferri ignitas dorso, ventri, mammillis, & lateribus apponebant; quibus inter supplicia dicebant. Dicite quomodo episcopi vobiscum concumbunt, & clerici vestri? Quam acerbitate pænarum, ploribus icibus tunc extinctis, aliæ quæ remanserant cutibus arefcentibus factæ sunt caruæ. Nitebatur enim semitam inuenire, per cuius aditum, publicam sicut fecit, faceret persecutionem. Et ita faciens nullo modo inuestigare potuit, quomodo Christi ecclesiam macularet.

De viris ecclesiasticis, & mulieribus, & infantibus in exilium directis.

CAP. LXXIX.

Quibus autem prosequar fluminibus lachrymarum quando episcopos Presbyteros diaconos & alia ecclesiæ membra, id est quatuor millia nongentos sexaginta sex ad exilium eremi destinauit? in quibus erant podagri quamplurimi, alij per ætatem annosam lumine temporali priuati. In quorum erant numero beatus Felix Abditanus episcopus habens iam in episcopatu 44 annos. Qui paralytis morbo percussus, nec sentiebat quicquam, nec penitus loquebatur. De quo nos maxime cogitantes, quod non posset iumento portari, suggestimus ut à suis rex peteretur, ut saltem eum portare monitum Chartagini esse iussisset, quod ad exilium nulla ratione posset perducere, cui ita fertur tyrannus cū furorē dixisse: Si animali sedere non potest, iungantur boues indomiti qui eum colligatum funibus trahendo perducant, ubi ego præcepi. Quem ex transuerso super hardonem victum, quasi quendam ligni truncum toto minere portabamus. Congregantur vniuersi in Siccentem & Larensem ciuitatem, ut illuc occurrentes Mauri sibi traditos ad eternum perducerent. Superuenientes igitur comites duo, subtilitate damnabili, blandis sermonibus cum Dei confessoribus agere cœpe-

runt: Quid vobis inquit, videtur, ut ita pertinaces sitis, & domini nostri præceptis minime obtemperatis qui esse poteritis in conspectu Regis honorabiles, si eius fecineris facere voluntatem? Statim illis ingenti vociferatione clamantibus, & dicentibus: *Christum sumus; Trinitatem vnum Deum inuolabilem confitemur*, includuntur grauiori quidem sed adhuc latiori custodia, ubi nobis copiam dabatur & introire, ac verbum admonitionis fratribus facere, & diuina mysteria celebrare.

Ibi & infantuli fuere quamplurimi, quos genitricibus materno sequebantur affectu, aliæ gaudentes, aliæ retrahentes; aliæ gaudere se martyres peperisse, aliæ mortuos diluio rebaptizationis nitebantur à confessione fidei renouare. Nullum tamen tunc nec blandimenta vicerunt, nec carnalis pietas aliquem inclinavit ad terram. Nam quædam tunc quæ fecerit anus, breuiter delectat referre. Dum enim iter ageremus cum Dei exercitu comitantes, & forte magis noctibus promoueremur propter solis ardorem, conspicimus mulierculam sacculum, & alia vestimenta portantem, manne infantulum vnum tenentem, atque his sermonibus consolantem: *Cur Domine meus, vides vniuersos sanctos quomodo pergunt, & festinant hilares ad coronam*. Quam nos cum increparemus, quod importuna videretur, aut viris pro sexu iungi, aut exercitui Christi sociari; respondit: *Benedicite, benedicite & orate pro me, & isto nepote parvulo meo, cum quo ad exilium pergo ne inueniat eum solum inimicus, & à via veritatis reuocet ad mortem*. Ad hæc verba repleti lachrymis nihil dicere valuimus, nisi ut voluntas fieret Dei.

De carceribus eorum ætissimis, & terribilissimis.

CAP. LXXX.

Sed ubi aduersarius, qui iam forte dicebat, partibus spolia, replebo animam meam, interficiam gladio meo, dominabitur manus mea, nullum potuit occupare: requirit angusta & terribilissima loca; in quorum conclauibus Dei exercitum coarctaret. Tunc eis etiam visitationis humanæ negata est consolatio. Puniantur, & fustibus grauius affliguntur. Iactantur confessores Christi, angustia coarctante vnus super alium, ut agmina locustarum, & (ut propriè dicatur) ut præciosissima grana frumentorum. In qua constipatione secedendi ad naturale officium nulla ratio sinebat loci, sed stercorea, & vrinam urgente necessitate ibidem faciebant, ut illic tunc fætor & horror vniuersa pænarum genera superaret: ad quos aliquando dantes ingentia muna Mauris, dormientibus Vuandalis, vix clam admissi sumus intrare. Qui introeuntes veluti in gurgite luti vsque ad genna cœpimus mergi, illud tunc Hieremias videntes fuisse completam. *Qui nutriti sunt in crocitis, amplexati sunt stercorea sua*. Quid multa? præcepti sunt, vndique perstreptentibus Mauris, ad iter ubi destinati fuerant, se præparare. Exeuntes itaque die dominica, linita habentes stercoreibus vestimenta, & facies simul & capita, à Mauris tamen crudeliter minabantur, hymnum cum exultatione Domino decantantes: *Hæc est gloria omnibus sanctis eius*. Aderat enim tunc beatus Pontifex Cyprianus Vnizibirensis episcopus consolator egregius, qui singulos pio, & patetuo fovebat affectu, non sine fluminibus currentium lachrymarum, paratus pro fratribus animam ponere, & se vltro truncum (si dimitteretur) talibus passionibus dare; qui totum quod habuit, egentibus fratribus in illa tunc necessitate expendit. Quærebat enim occasionem, qualiter confessoribus sociaretur ipso animo & virtute confessor: qui postea per multos gones, & squalores carceris in exilio quod desiderabat cum exultatione perrexit.

Præclara Catholicorum vox.

** Ariani suos rebaptizant.*

Anni nepotem parvulum ad matrem suam reuertitur.

Exod. 15. Mirè puniuntur Catholici.

Vide miseriam.

Thren. 4.

** properare*

Psal. 149.

Cyprianus Vnizibirensis episcopus egregius.

De mortuis in itinere & exilijs asperitate.

CAP. LXXXI.

Quantæ & tunc multitudines de diuersis regionibus & ciuitatibus, ad visendos Dei martyres concurrerint populorum testantur viæ vel semitæ, quæ cum agmina visentium nequaquam caperent, per vertices montium & vallium concurrentes turbæ fidelium inæstimabiles descendebant, cereos manibus gestantes, suosque infantulos vestigijs martyrum proiecentes, ista voce clamabant: *Quibus nos miseros relinquitis, dum pergitis ad coronam?* qui hos baptizaturi sunt paruulos fonte & aquæ perennis? Qui nobis penitentiae munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentia obstrictos peccatorum vinculis soluturi? quia vobis dictum est, *quemcumque solueritis super terram erit solutus, & in calis.* Qui solennibus orationibus sepulturi sunt morientes, à quibus diuini sacrificij ritus exhibendus est consuetus? Vobiscum & nos licebat pergere, si liceret, vt tali modo filios à patribus nulla necessitas separaret. In his vocibus & lachrymis nullam iam pergere admissus est consolator, sed arctabatur multitudo ad currendum, vt vbi tunc eannana erat præparata, laboriosam caperent mansionem: qui cum senes descenderent, & alij forte, et si iuuenes delicati, caperunt hastilium cuspidibus ad currendum, & lapidibus tundi, vnde magis deficientes, amplius lassabantur. Post vero imperatum est Mauris, vt qui ambulare non poterant, ligatis pedibus velut cadauer animalis mortui traherentur per dura, & aspera loca, vbi primo vestimenta, postea membra singula carpebantur, quibus per gladios acutos petrarum huic caput conterebatur, alij latera sindebantur, & ita inter trahentium manus spiritum exhalabant; quorum numerum colligere nequaquam valuimus, multitudine coherente. Exaltatur tamen per totum aggerem publicum vilis sepultura sanctorum, loquentibus tumultis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca perueniunt, in quibus collati hordeum ad vescendum vt iumenta accipiunt vbi etiam venatorum animalium atque scorpionum tanta esse dicitur multitudo, vt ignorantibus incredibilis videatur, quæ solo flatu etiam procul positus veneni virus infundat, à scorpione autem percussum nullum dicunt aliquando euasisse. Quorum feritas virulenta vsque ad præsens Christo defendente, nullum seruatorum eius nocuisse docetur. Sed cum illic alantur hordeaceis granis, postea & hoc ablatum est, quasi non posset Deus, qui pluerat patribus manna, pascere & nunc in tali exilio mancipatos.

De citatione reliquorum episcoporum Catholicorum ad concilium.

CAP. LXXXII.

Cogitat acriora aduersus Ecclesiam Dei, vt qui membra aliqua absciderat, totum laniando perderet corpus. Nam die Ascensionis Domini legato Zenonis imperatoris, Rege non præsentem, legendum in media Ecclesia Eugenio Episcopo dirigit præceptum, tali tenore conscriptum, quod etiam vniuersæ Africæ veredarijs discutientibus destinauit.

Rex Hunericus Vandalorum & Alauorum vniuersis episcopis Homousianis.

Non semel, sed sæpius, constat esse prohibitum, vt in sortibus Vandalorum sacerdotes vestri conuentus minime celebrarent, ne sua seditione animas subuerterent Christianas. Quam rem spernentes plurimi, nunc reperti sunt contra interdictum missas in sortibus Vandalorum facere asserentes se integram regulam Christianæ fidei tenere. Et quia in prouincijs à Deo nobis concessis scandalum esse nolimus, ideo Dei prouidentia cum consensu sanctorum episcoporum nostro-

rum hoc nos statuisse cognoscite, vt ad diem Calendarum Februariarum proximè futurarum omnia omni excusatione formidinis, omnes Carthaginem veniat, vt de ratione fidei cum nostris venerabilibus episcopis possitis inire conflictum, & de fide Homousianorum, quam defenditis, de diuinis scripturis proprie approbetis, quo possit agnosci, si integram fidem teneatis.

Huius autem edicti tenorem nos qui aderamus cognoscentes, simulque legentes ingemimus, eo quod futura persecutionis furorē indicaret, & præsertim vbi dixit, in prouincijs nobis à Deo concessis scandalum esse nolimus.

Tunc sancto Eugenio rationabile videbatur, si cor barbarorum suggerendo mollietur; nitebaturque Regi suggerere confortes suæ religionis etiam transmarinos vocari debere. Agnoscat, inquit, clementia regis, nos disputationem legis cum adiutorio Dei nullatenus declinare vel fugere, sed sine vniuersitatis assensu nos non debere asserendæ fidei nostræ causas assumere. Hoc autem agebat Eugenius, non quod deessent in Africa, qui aduersatiorum obiecta refelleret, sed vt illi venissent, qui alieni ab illorum dominatu maiorem fiduciam libertatis haberent pariterque oppiessionis nostræ calumniam vniuersis terris & populis nuntiarent. Ille autem qui necessebat dolos, audire noluit rationem, agens argumentationibus crebris, vt quoscumque episcoporum audierat eruditos, variis inuestigationibus agitare. Iam ad exilium Vibianensem fustibus miserat episcopum, nec nō & Sufetulensem Præsidium virum acutum. Tūc & venerabiles Mansuetum, Germanum, Fuscum, & multos alios fustigauit. Dum hæc geruntur, imperat cū viris nostræ religionis illorum mensam nullum communem haberet neque cum catholicis omnino vesceretur. Quæ res non ipsis aliquod præstitit beneficium, sed nobis maximum contulit lucrum. Nam si sermo illorum, dicente Apostolo, sicut cancer consuevit serpere, quanto magis communis mensa ciborum poterit inquinare, cum dicat idem Apostolus, *cum refectis, nec cibum habere communem.* Sed cum ignis persecutionis accenderetur & flamma infestantis vbiq; regis arderet, ostēdit Dominus noster quoddam miraculum per seruum suum fidelem, quod præterire non debeo.

De Felice cæco per beatum Eugeniū illuminato.

CAP. LXXXIII.

Fuit in eadem ciuitate Carthagine quidam cæcus etatis huius ciuitatis notissimus nomine Eelix; hic visitatur à Domino diciturque ei nocte per visum (dies enim Epiphaniarum lucebat) Surge, & vade ad seruum meum Eugeniū Episcopum & dices ei, quia ego te ad illum direxi. Et illa hora quæ benedixit fontem, vt baptizentur accedentes ad fidem, contingeret oculos tuos & aperientur, & videbis lumen. Qui cum tali visione commotus est, putans se, quomodo assolet, deludi per somnum, surgere noluit cæcus. Sed cum iterum viretetur in somno, similiter vt ad Eugeniū pergeret, compellitur; rursum negligit. Tertioque festinanter, & grauiter increpatur. Excitat puerum qui ei solitus erat manum porrigere, pergit veloci agilitate ad Faustū basilicæ & orat. Et veniens cum ingentibus lachrymis, suggerit cuidam subdiacono nomine Peregrino, vt cum episcopo nunciaret, indicans se habere aliquod secreti genus intimandum. Audiens episcopus iussit hominem introire. Iam enim ob celebritatem festinantis hymni nocturni per totam Ecclesiam canente populo concubabant. Indicat cæcus Antistiti ordinem visionis suæ, dicens illi: Non te dimittam, nisi sicut à Domino iussus es, michi reddideris oculos meos. Cui ille Recede à me frater, quia peccator sum. Cūq; ille instaret, attēdēs Eugenius inuerecundā credulitatē eius, & quia tempus urgebat, pergit cum eo comitante officio clericorum ad fontē, ibique fixis genibus cum ingenti gemitu, pullans singulibus cælum, crispantē benedixit aquæ fontē. Et cū cō-

*Vide deuotionem catholicæ plebis Martini, 18.**Hordeum ciuium catholicorum**Exod. 16.**Epistola imperatoris Hunericus ad Eugeniū episcopum.**Homousianos catholicos vocat, quod S. Trinitatem eiusdem substantia confiteantur.**pleta*

O Barba-
rums haretici-
mus.Mendaces
semper haretici.Hunericus in
Christianos
episcopos impi-
etatis con-
stans catho-
licorum voxChristianis
vis illata.Episcoporum
catholicorum
miserabilis
status.Constantia
episcoporum
catholicorum

Matth. 5.

Ecce prodit
fraus hareticorum.Episcopi ca-
tholici agro-
rum cultura
deputantur
& alij in
Corsicanam
insula iam re-
legantur.

iubet cunctos episcopos qui Carthagine fuerant congregati quorum iam ecclesias, domos & substantiam ceperat, in hospitij quibus erant, expoliari, & expoliatos extra muros propelli. Non animal, non seruus, non muranda quae ferebant vestimenta, penitus dimittuntur. Addidit adhuc, ut nullus quempiam illorum hospitio reciperet, aut alimoniam praestitaret: qui autem miserationis causa secus facere tentasset, cum vniuersa domo sua incenderetur. Sapienter tunc etiam proieci episcopi fecerunt, ut licet mendicantes exinde non abirent, quia si recederent, non tantum violenter omnino retocarentur, sed & mentirentur eos, sicut mentiti sunt, fugisse confictum maxime, quia ubi reuerterentur iam nequaquam fuerat, ecclesia substantia, vel eorum domibus occupatis.

Dum ergo gementes in circuitu murorum nudo sub aere iacerent: factum est ut Rex impius ad piscinas exisset. Cui vniuersi occurrere maluerunt, dicentes: Ut quid taliter affligimur? Pro quibus malis forte commissis ista perpetimur? Si ad disputationem sumus congregati, quare expoliamur? Quare trahimur? Quare deferimur, & sine ecclesijs, & domibus nostris extra ciuitatem fame, & nuditate laborantes, medijs stercorebus volutamus? Quos ille toruis oculis aspiciens, priusquam suggestionem eorum audisset, iussit super eos cum sefforibus equos dimitti, ut tali violentia possent non solum conterri, verum etiam enecari: quorum tunc multi contriti sunt, & praecipue senes.

De iuramento per dolum ab eis exacto.

CAP. LXXXVII.

Tunc deinde iubentur ad quendam locum, qui dicitur aedes memoriae, illi viri Dei occurrere, nescientes fraudem sibi aptatam: ubi cum venissent, charta eis ostenditur inuoluta, diciturque illis ista subtilitate serpentis: Dominus noster rex Hunericus licet doleat quod fueritis contemptores, & adhuc eius voluntati obedire tardetis, ut eius efficiamini religionis cuius est ipse, tamen de vobis bonum cogitauit. Si iuraueritis ita, ut quod ista charta continet faciatis, dimittet vos ecclesijs & domibus vestris. Ad quod vniuersi episcopi responderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi sumus; Episcopi sumus, Christiani sumus, Apostolicam fidem & vnam, & veram tenemus. Accelerauerunt quoque illi a rege destinati, scripturae eis propalare tenorem, qui huiusmodi sermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumniosa series continebatur iurare, si post obitum domini nostri regis eius filium Hilderichum desideratis esse regem, vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas epistolas diriger. Quia si sacramentum huius rei dedideritis, restituet vos ecclesijs vestris. * Cogitauit tunc multorum pia simplicitas, etiam contra prohibitionem diuinam sacramentum dare, ne Dei populus in posterum diceret, quod vitio sacerdotum, qui iurare noluerunt, non fuerint ecclesiae restituta. Alij quoque astutiores episcopi sentientes dolum fraudis, nequaquam iurare voluerunt, dicentes, prohibitum fuisse euangelica auctoritate, ipso Domino dicente: Non iurabis in toto. Quibus ministri regis: In parte secedant, inquit, qui iurare disponunt. Qui cum secederent, notarij scribentes, quis quid diceret, & ex qua ciuitate fuisset. Similiter factum est illis, qui non iurauerunt. Statimque pars vtriusque custodiarum mancipatur. Post vero fraus, quae celabatur, apparuit. Iurantibus dictum est: Quia contra praecipuum euangelij iurare voluistis, iussit Rex ut ciuitates atque ecclesias vestras nunquam videatis, sed relegati colonatus iure ad excolendum agros accipietis: ita tamen ut non psallatis, neque oretis aut ad legendum codicem manibus gestetis, non baptizetis, neque ordinetis, aut aliquem reconciliare praesumatis. Similiter non iurantibus ait: Quia regnum filii domini nostri non optatis, idcirco iursu renoluistis, ob quam causam iussi estis in Corsicam insulam relegari, ut ligna

profutura nauibus dominicis incidatis.

Addidit itaque bestia illa sanguinem sitiens innocentium, episcopis necdum in exilia directis, per vniuersas Africanarum terrarum provincias vno tempore tortores crudelissimos destinare, ut nulla remansisset domus & locus, ubi non fuisset violatus & luctus: ut nulli aetati, nulli parceretur sexui, nisi illis qui eorum succumberent voluntatibus hostibus, illos suspendio, alios ignibus concremabant, mulieres etiam praecipue nobiles, contra iura naturae nudas omnino in facie publica cruciabant. Ex quibus vnam nostram Dionysiam cursim ac breuiter nominabo.

ANNOTATIO.

* Ex loco illo superiori notato asterisco nequaquam existimet patres Africanos existimasse omne instrumentum christianis esse interdictum. Nam imprimis cum eis fuit proposita chartula, dixerunt, nunquid nos animalia irrationabilia sumus, ut nescientes quid charta contineret facile aut temere iuramus? Deinde narratur paulo post in huiusmodi visitis duo martyres super corpus & sanguinem Christi intrasse. Sed cum rex impius iuramentum iniquum a patribus postularet, in quo alij fraudem & dolum perspiciebant, alij vero minime, qui iurare voluerunt, fraudem minime suspicari, iurare parati erant, qui vero fraudem agnoscebant, iuramentum praestare noluerunt. Vide Sextum Sententiam lib. 6. Biblioth. ubi quomodo intelligenda sunt S. Patrum sententia, qui Christianis penitus instrumentum videtur interdixit, explicat.

De martyrio sanctae Dionysiae, & suorum.

CAP. LXXXVIII.

Cum viderent eam non solum audacem esse, sed etiam matronis ceteris pulchriorem, ipsam primo nisi sunt fustibus expoliata aptare. Quae cum peteret, diceretque: De Deo sum secunda, qualiter libet cruciatur; veremenda tamen membra nolite nudare: amplius illi magis furentes celsiori loco vestimentis exutam consistunt, spectaculum eam omnibus facientes. Quae inter ictus virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitarent, libera voce dicebat: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facere computatis, ipsa laus mea est. Et quia esset scripturarum diuinarum scientia plena, aptatis arctata pennis, & ipsa iam martyr, alios ad martyrium confortabat. quae suo sancto exemplo pene vniuersam suam patriam liberauit.

Hae quoque cum filium suum vnicum admodum adhuc tenerae aetatis & delicatum, nomine Maioricum timore panarum formidolosum conspiceret, verberans eum nutibus oculorum, & increpans auctoritate materna ita confortauit, ut matre multo fortior redderetur: Memento, ait, fili mi, quod in nomine Trinitatis in matre catholica baptizatus sumus. Non perdamus induentium nostram salutem, ne veniens imitator, vestem non inuenias nuptialem, & dicat ministris. Mittite in tenebras exteriores, ubi eris stertus oculorum, & stridor dentium. Illa pena timenda est: quae nunquam finitur, illa desideranda vita, quae semper habetur. Talibus itaque solidans filium verbis, velociter martyrem fecit. Amplexansque illa hostiam suam, quantum potuit vocibus domino gratias agens, ad gaudium spei futurae, in sua maluit domo sepeliri, ut quotiens super sepulchrum eius Trinitati preces effunderet, alienam se a filio nunquam esse confideret. Quanti ergo per eam in illa ciuitate, ut facti sumus, acquisiti sunt Deo, longum est enarrare. Nam et eius germana nomine Datia, atque Leontia filiae sancti Germani episcopi, cognatusque Datius venerabilis Emelius medicus vel Sibiensis episcopus Bonifacius quanta pertulerint, qualibusque cruciatibus cruciati sunt, qui valet, ex ordine dicat.

Passio Sancti Maiori, & sanctæ Victoria.

C A P. LXXXIX.

SErus quoque Tuburbitanæ civitatis Maiorus, generosi & nobilis viri, pro Christo quos pertulerit quis explicet penas? Qui post cades innumerabiliū fustium trocleis frequētibz eleuatus, dū tota præ vrbe pēderet nunc in sublime se tollente ictu celeri, demissis iterum canabinis super filices platearum pondere corporis veniens, vt lapis super lapides corruerat. Sed & sæpius tractum, & lapidibus acutissimis defricatum, & cutibus separatis pelles corporis lateribusque videres & ventre pendere. Ille iam temporibus Genferici nō valde dissimilia pertulerat, ne amici cuiusdam sui secreta nudaret.

In ciuitate vero Culusitana non valeo, quæ gesta sūt, nunciare, quia & ipsam quantitatem martyrum, vel etiā cōfessorum homini impossibile est supputare. Vbi quædam Matrona auctrix sui nominis Victoria, dum in cōspectu vulgi continuato suspendio concremaretur, à marito iam perduto, filijs presentibus taliter rogabatur: Quid pateris coniux? Si me despicias, vel horum quos genuisti miserere. Impia paruulorum mater quare obliuisceris vteri tui, & pro nihilo ducis quos cum gemitu peperisti: vbi sunt federa coniugalīs amoris? vbi societatis vincula, quæ inter nos dudum honestatis iure tabulæ conscriptæ fecerunt? Respice, quæso, filios ac maritum, & regis iussione implere festina præceptum, vt imminetia adhuc tormenta lueris, simul & mihi domestis & liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletus, nec serpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altius eleuans à terra, mundum cum suis desiderijs contemnebat. Quam cum iam continuato suspendio aulicis humeris etiam qui cruciabant conspicerent mortuā, deposuerūt prorsus omni parte exanimem. Quæ postea reuoluit quandam sibi virginem altiusse, atque terigisse membra singula, & illico fuisse sanata.

Passio Sancti Victoriani proconsulis, & duorum germanorum.

C A P. XC.

QValiter autem Adrumentinæ civitatis ciuem Victorianum tunc proconsulem Carthagini prædicem, nescio deficientibus verbis: quo in Africæ partibus nullus ditor fuit. Qui etiam apud impium Regem pro rebus sibi cōmissis fidelissimus habebatur: mādatur ei à rege familiariter, ditorque quod eum habiturus esset præ omnibus charum, si eius præcepto facilem commodasset assensum. Sed ille vir Dei missis ad se, tale dedit cum fiducia magna responsum: *Securus sum de Christo Dei & domino meo, & hæc regi dicatis: Subrigat ignibus, adagat bestijs, excruciet omnium tormentorum genere, si confiteamur frustra sum in ecclesia baptizatus.* Nam si hæc præsens sola vita fuisset, & aliam, quæ vera est, non speraremus æternam, nec ita fecissem ad modicum atque temporali ter gloriari, & ingratus existere qui suam mihi fidem contulit creditori. Ad quod tyrannus excitatus, quantum tormentorum, & quantis eum affligeret pœnis, humanus sermo non poterit explicare. Qui tripudians in domino feliciterque consummans martyrialem coronam accepit.

Apud Tambaiensem quoque ciuitatem gesta, quis queat certamina martyrum explicare, vbi duo germani Aquifregiensis ciuitatis sibi securi de domino inuicem parauerunt, vt rogarent tortores, vt vna pœna parique supplicio torquerentur. Et dom primo suspendio molibus lapidum pedibus alligatis tota die penderent, vnus illorum petiuit se deponi & sibi inducias dari. Cuius frater alius metuens ne fidem negaret, de suspendio clamabat: Noli, noli frater, non ita iurauimus Christo, accusabo te cum ante thronum eius terribilē venerimus,

quia super corpus & sanguinem eius iurauimus, vt pro eo inuicem patiamur. Ista dicens & alia, cōfortauit Germanum ad prælium passionis. Qui clamans ingenti voce dicebat: Adigite supplicijs quibus vultis, & pœnis Christianos arctate crudelibus, quod frater meus facturus est hoc etiam & ego. Quantis iam laminis adusti sūt ignitis, qualibus stimulis exarati, quibus cruciatibus torti, ipsa res docet, quod eos ipsi tortores à sua facie proiecerunt, dicentes: Istos imitatur vnuerfus populus, vt nullus ad nostram religionem penitus conuertatur, & præcipue, quia nulli liuores, nulla pœnarum vestigia in eis penitus videbantur.

De illis qui linguis abscessis loquebantur.

C A P. XCI.

IN Typacēsi vero quod gestum est Mauritanie maioris ciuitate, ad laudem Dei dicere festinemus. Dū suæ ciuitati Arianum episcopum ex notario Cyrilæ ad perdendas animas ordinatum vidissent, omnis simul ciuitas euectione nauali de proximo ad Hispaniam confugit, relictis paucissimis, qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arianorum episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cepit, vt eos faceret Arianos. Sed fortes in domino, non solum suadentis insaniam irriserant, verametiam publice mysteria diuina in domo vna congregati, celebrare ceperunt. Quod ille cognoscens, occulte Carthagini relationem aduersus eos direxit. Quæ cum Regi innotuisset, comitem quendam cum iracundia dirigens, precepit vt in medio foro congregata illuc omni prouincia, linguas eorum, & manus dextras radicibus abscinderet. Et Spiritus sancto præstante ita locuti sunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Et si quis incredulus voluerit esse, pergat nunc Constantinopolim, & ibi reperiret vnum de illis subdiaconum Reparatum, ob quam causam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipue Regina mira eum reuerentia veneratur. Sed quis congruo sermone possit assequi, aut coaceruare diuersitates pœnarum, quas ex iussu Regis sui, etiam ipsi Vuandali in suos homines exercuerunt.

De persecutione, quæ facta est in Carthagine.

C A P. XCII.

IN ipsa quoque quæ gesta sunt Carthagine, si nitatur scriptor sigillatim astruere, etiam sine ornatu sermonis, nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere. Quæ res hodie posita in promptu demonstrat, alios sine manibus, alios sine oculis, alios absque pedibus, alios truncatos auribus intendas aliosque nimio suspendio scapulis euulsis caput eorum quod eminere solebat, in medio scapularum fuisse demersum, dum iugiter in altis ædibus suspendio cruciantes, impulsione manuum funibus agitati, per vacuum aerem huc atque illuc faciebant vagare pendentes; qui nonnunquam diruptis funibus, de illa altitudine suspensionis ictu valido corruentes, plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt, alij confractis ossibus spiritum continuo reddiderunt, alij post paululum exhalauerunt. Sed qui hoc fabulosū putat, Vranis Zenonis legatum interroget, cuius præsentia præcipue gesta sunt, illa scilicet causa, quia veniens Carthaginem se pro defensione ecclesiarum catholicarum venisse iactabat, & vt illi ostenderet tyrannus se neminem formidare in illis plateis, vel vicis, plures tortores & crudeliores statuit, in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium, & descendendo transire, ad opprobrium videlicet ipsius reipublicæ, & nostri iam deficientis temporis faciem.

Tunc igitur, & quædam vxor cuiusdam Cellaritæ Regis nomine Dagila, qui temporibus Genferici multoties iam confessor extiterat, matrona nobilis ac de-

*Nota insignem
miraculum.**Martyrum
liuores nulli
nec vestigia
post pœnas.**Nota faci-
nus præclarū
Typacensium.**Mysteria di-
uina cele-
brant intro-
pide.**Catholici e-
lingues lo-
cunt quod
& testatur
Greg. Mag.
dial. lib. 3.
cap. 32. & ex
huius vnum
lappum in
luxuriam,
max dono
miraculi
caruisse.**Vuandali ab
Hunericō
pro fide con-
uati.**Dagila ma-
trona con-
fessionissima.*

Clerus Car-
thaginensis
vexatur.

* Lectores
& infantuli
magis arri-
det Baronio
in notis ad
Martyrol.

* alias Hel-
pidophorus.

Passio Mu-
ritta diaco-
ni.

Sabana, di-
citur lino; pa-
nos, quibus
baptizati
excipiebantur.

Egregia Mu-
ritta exhor-
tatio & va-
ticinium.

Episcopi A-
rianus crude-
lissimi, sicut
heretici om-
nes.

licata flagellis & fustibus omnino debilitata, exilio a-
rido & inuio relegatur, ubi nullus hominum forte con-
solationis gratia veniendi haberet accessum, relinquens
cum gaudio domum, maritum simul & filios. Cui po-
stea oblatum esse dicitur, ut in mitiori eremo transla-
ta, frueretur si vellet solatio sociorum. Illa vero ingens
sibi adesse credens gaudium, ubi nullus humanus esset
consolantis affectus, ne fieret supplicavit. Tunc etiam
Eugenio pastore iam in exilio constituto, vniuersus cle-
rus ecclesie Carthaginis eade inediaque maceratus, fe-
re quingenti, vel amplius, inter quos quamplurimi e-
rant lectores infantuli gaudentes in domino, procul
exilio crudeli traduntur.

De sancto Muritta diacono, & increpatione Elpidofori.

C A P. XCIII.

Sed tunc dum in media vrbe crederentur, Murittam
diaconum ceteris liberiores tacere non debeo.
Fuit quidam Elpidoforus nomine, nimium crudelis &
ferus, cui fuerat delegatum membra confessorum Chri-
sti supplicijs grassantibus laniare. Hic enim fuerat apud
nos dudum in ecclesia Fausti baptizatus, quem venera-
bilis Muritta diaconus de alueo fontis sulceperat gene-
ratum. Post vero dum apostataret, tantæ exitit ferita-
tis aduersus ecclesiam Dei, ut superior omnibus execu-
tor persecutionis fuisset inuentus. Quid multa? Dum
primo presbyteri in supplicijs macerandi ordine citare-
tur, post archidiaconum salutarem arctatur pænis me-
moratus Muritta: fuit enim secundus in officio mini-
strorum. Qui cum Elpidoforo sedente & fremente, ho-
norabilis senior capisset extendi, priusquam exueretur,
clam furto, nescientibus cunctis, illa quibus eum susci-
piens de fonte dudum texerat sabana baiulabat. Quibus
ventilatis, simulque in ostensionem cunctorum exten-
sis, in his verbis, totam ad fletum & lachrymas com-
mouisse dicitur ciuitatem. Hæc sunt linteamina, Elpidof-
ore minister erroris, quæ te accusabunt, dum maiestas
venerit iudicantis, custodientur diligentia mea ad testi-
monium tuæ perditionis, ad demergendum te in aby-
sum putei sulphurantis. Hæc te immaculatum cinxe-
runt de fonte surgentem; Hæc & acrius persequentur,
flammanem gehennam cum caperis possidere; quia in-
diuisti maledictionem sicut vestimentum; scindens at-
que amittens veri baptismatis, & fidei sacramentum.
Quid facturus es miser, cū serui patrisfamilias ad cenā
regiam congregare caperint inuitatos? Tunc te aliquā-
do vocatum, terribiliter indignatus exutum stolam Rex
conspiciens nuptialem, dicet tibi, amice, quo modo huc ve-
nisti vestem non habens nuptialem? Non video, quod con-
tuli; non cognosco, quod dedi; perdidisti militiæ cla-
mydem, quam in tela virgineorum membrorum decē
mensibus texi, & tendiculas crucis quas extendens, a-
quam mundaui, & purpura mei sanguinis decoravi, si
conspiciunt oculi mei; characterem non video Trinita-
tis. Talis interesse non poterit epulis meis. Ligatæ eū mā-
nibus & pedibus suis funiculis, qui seipsum voluntarie
separari voluit à catholicis fratribus suis. Ipse funes ex-
tendit continuatos in laqueum, quibus & semetipsum
vinxit, & alios, ne ad istud venirent conuiuium, impe-
diuit. Iuxta semitam multis scandalum posuit, quem
nunc cum rubore perpetuo & dedecore sempiterno de
conuiuium meo proieci.

Hæc & alia Muritta dicente, igne conscientie an-
te ignem æternum obmutescens Elpidoforus terre-
batur.

De tormentis euulantium & 12. infantium à grege separatorum.

C A P. XCIV.

Parentes vniuersi igitur dorsa sua verberibus, alacres
ad exilium pergunt, quibus adhuc in itinere longio-
ris viæ constitutis, destinantur, episcopis Arianorum sug-

gerentibus, homines immisericordes ac violenti, ut il-
lud quod eis forte miseratione Christiana victui contole-
rat profuturum, crudeliter auferretur, quādo vnusquis-
que eorum libentius forte cantabat: Nudus exiui de vtero
matris meæ, nudum etiam me oportet ad exilium perge-
re, quia dominus nouit esurientibus cibum porrigere,
& in deserto vestire. Nam & Vuandali duo sub Gense-
tico fidei confessores, comitante matre, cōtempis om-
nibus diuitijs suis, cum eisdem clericis ad exilium per-
rexerunt.

De multitudine autem pergentium confessorum, i.
ecclesie Carthaginis clericorum, suggerente quodam
ex lectore Teuchario perditio, quos ille nouerat vocales
strenuos atque aptos modulis cantilenæ, designatione
sua debere dicit. 12. infantulos separari, quos ille dum
catholicus esset tunc discipulos habuit. Statim illo sug-
gerente, sub festinatione dimittuntur, & vi barbarici fu-
roris bis senus numerus puerorum de itinere vocatur.
Segregantur corpore, non spiritu à grege sanctorum. Qui
timentes præcipitium cum suspirijs lachrymarum, ne
diuellerentur constringebant manibus genua sociorum.
Quos violentia tamen heretica minacibus separans gla-
dijs, Carthaginem reuocauit. Sed dum cum eis quasi
cum tali ætate non blanditijs ageretur, superiores suis
inuenti sunt annis. Et ne obdormirent in mortem, lu-
cernam sibi euangelici luminis accenderunt. Indignantur
ob hoc grauiter Ariani, & se superatos à pueris tra-
bescunt. Vnde accensis, subdi iterum fustibus iubent, quos
iam ante paucissimos dies varijs verberibus dissiparant.
Imprimuntur vulneribus vulnera, & rursum pena re-
staurata crudescit. Factum est, domino confortante, ut
nec ætas iunior deficeret in dolore, & magis animus
cresceret roboratus in fide. Quos nunc Carthago miro
colit affectu, & quasi 12. Apostolorum chorum conspi-
cit puerorum. Vna degunt, simul vescuntur, panes
psallunt simul in Domino gloriantur.

Illis diebus & duo negociatores Frumentius, & alius
Frumentius eiusdem vrbs egregio martyrio coronati
sunt. Tunc & 7. fratres non natura, sed gratia, in mona-
sterio simul commanentes, confessionis certamine ex-
pleto, immarcescibilem peruenerunt ad coronam, idest,
Liberatus Abbas, Bonifacius diaconus, Seruus subdia-
conus, Rusticus subdiaconus & Rogatus monachus, &
Maximus monachus, & Septimus monachus.

De passione sancti Eugenij Carthaginensis episcopi.

C A P. XCV.

I Am illo tempore crudelius Arianorum episcopi, pres-
byteri, & clerici, quam Rex & Vuandali sauebant.
Nam ad persequendum ipsi cū suis clericis vbique gla-
dijs accincti currebant, sicut quidam episcopus inter
illos cæteris crudelior Antonius nomine, qui tam ne-
faria & incredibilia in nostris exercuit, ut narrari non
queant.

Fuit iste in quadam ciuitate proxima eremo, quæ Tri-
politanae provincie vicina erat; qui ut bestia insatiabi-
lis, catholicorum sitiens sanguinem, huc illucque ad
rapiendum fugientes excurrat. Nam impius Huner-
icus sciens ferocitatem Antonij, in ipsis eremi partibus
voluit sanctum Eugenium relegare. Quem dum custo-
diendum Antonius accepisset, ita eum arctiori custodia
cinxit, ut nullum ad eum introire permitteret, insuper
varijs insidiarum atque penarum supplicijs extinguere
cogitauit. Sed Eugenius sanctus, dum nostræ persecu-
tionis defleat incommoda, & asperitate cilicij lenile at-
tereret corpus, nudamque super humum cubitans, stra-
tum sacci irrigaret imbris lachrymarum, aliquando
sensit infestum peralysis morbum, quo nuncio in gau-
dium conuersus Arianus, pergit festinans ad cubile eu-
genij hominis Dei. Et cum videret virgente passione
eum pontificem balbutientia verba producere, cogitauit
simul extinguere, quem superesse nolebat. Præcepit
igitur ut acetū asperum nimisque acerrimū quæreretur.

Quod

Quod cum fuisset allatum, venerabilis senis recusantibus & nolentibus faucibus ingerebat. Nam si communis dominus, qui ad hoc venerat, ut potaret, cum gustasset, noluit bibere, quanto magis iste seruus, & confessor fidelis omnino nollet nisi hæretica feritas ingessisset? Ex quo aceto præsertim illi passioni noxio, morbus accepit augmentum. Cui pietas Christi misericorditer subueniens, postea salutem exhibuit.

De passione sancti Habetdeum Episcopi, & ceterorum.

C A P. XCVI.

Alio autem episcopo nostro Habetdeum similiter relegato Tamalumentis ciuitatis, in qua Antonius fuerat, quantum potuit infestari res ipsa demonstrat. Nam cum diuersis eum persecutionibus affligeret, nec posset facere Arianum, videretque Christi militem semper in confessione constantem, pedibus manibusque ligatis, vinculis ingentibus arctat episcopum oreque obturato, ne lingua clamaret, aquam corpori ut putabat rebaptizationis spargit, quasi valeret conscientiam ligare cum corpore, aut non adesset, qui audit gemitus compeditorum, & cordis secreta rimatur, vel superare posset aqua mendax tantæ voluntatis propositum, quod iam homo Dei lachrymis manantibus miserat ligatum in celum. Exiit statim vitum vinculis, & tali quasi gaudens voce prosequitur: Ecce iam frater Habetdeum Christianus effectus es. Cui Habetdeum. Illa est, impie Antoni, mortis damnatio, ubi voluntatis tenetur assensio. Ego fidei meæ tenax, vocibus confitens crebris, quod credo, & credidi, clamando defendi. Sed & postea, quam carenis vinxisti, & oris ianuam oppilasti, in prætono cordis meæ violentiæ, subscribentibus Angelis, gesta confeci, & leuitanda Imperatori meo transmissi.

Erat generalis quidem ista violentia tyrannorum. Nam Vandalis pro hac re vbique fuerat destinati, ut transeuntes itinera sacerdotibus suis adducerent iugulandos. Non licebat siue priuatis siue negociatoribus alicubi transire, nec aliquid emere vel vendere, nisi qui haberet characterem bestiarum in fronte sua, & in manu sua. Nam & episcopi atque Presbyteri illorum cum armatorum manu nocturnis temporibus vicos vel oppida circuibant, & sic despicitibus ianuam aquam gladiumque gestantes, animarum prædones intrabant: & quos domi repererant, alios forte in lectis soporatos, igneo imbre atque fulmineo respergentes demoniaca vociferatione Christianos suos ipsi pariter vocitabant, ut ludum potius suæ hæreseos, quam aliquam religionem ostenderent. In quo minus capaces, & ignaui impletum in se pollutionis sacrilegium putabant; prudentiores vero nihil sibi, quod nolentibus atque dormientibus ingessum est, obesse gaudebant. Nam & multi eadem hora cinerem suis capitibus iniecerunt, alij sese vel quia factum est, cilicio lagubri tegerunt, nonnulli cæno fetido linierunt, & linteamina violenter imposita per fila consciderunt, atque in latrinis fetidisque locis manu fidei protecerunt.

Tali violentia, nobis videntibus, ibi Carthagine filius cuiusdam nobilis annorum circiter 7. iussu Cinlae a parentibus separatus est, sine verecundia matronali, matre solutis crinibus post raptotes tota urbe currense, infante clamante ut poterat: *Christianus sum: Christianus sum: Christianus sum.* Cui & os obturantes insontem infantiam in suum gurgitem demeruerunt.

ANNOTATIO.

* Hoc est quod Augustinus sapienter nullum esse peccatum nisi voluntarium, & in libro de ciuitate Dei primo cap. 16. sic dicitur: *primum peccatum atque finitimum, virtutem qua recte viuatur, ab animi fide merito corporis imperare, sanctique corporis vultu sancti fieri voluntati. Quæ voluntas ac stabili permanente, quicquid aliud in corpore vel de corpore fuerit, quod sine peccato proprio non valeat quitari, extra culpam esse potest. Indicat igitur voluntatem ac peccatum non esse, sed liberum arbitrium ad peccandum vel negandum, quæ non assensum nullam peccatum committit, neque damnationem incurret. Paulo post illud Africanus idem docet. Prudentiori, inquit, nihil sibi, quod dormientibus & nolentibus ingessum est, obesse gaudebant.*

De constantia Liberati & uxoris eius.

C A P. XCVII.

ITa de medici filijs venerabilis Liberati factum esse probatur. Nam cum iussu Regis cum vxore & liberis ad exilium mitti iuberetur, cogitauit impietas Ariana a parentibus paruulos suos separari, & per pietatis affectum virtutem prostrernere genitorum. Disiunguntur a parentibus tenera pignora filiorum. Qui, cum vellet Liberatus lachrymas mittere, auctoritate vxoria increpatur, & in ipso medio exitus sui, illico lachrymæ siccauerunt. At enim ei coniux: Et propter filios, Liberate, perditurus es animam tuam? Computa eos non fuisse natos. Nam & ipsos vindicaturus omnino est Christus. Nonne vides eos clamantes, & dicentes, *Christians sumus.*

Sed hæc mulier quæ in conspectu Iudicij egerit, tacendum non est. Nam cum ipsa & maritus, licet seorsum carceris custodia tenerentur, ita ut se penitus non viderent, mandatur mulieri, diciturque illi: Solue iam duritiam tuam: ecce vir tuus paruit imperio regis, & noster factus est Christianus. At illa: Videam illum, faciam & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere, inuenit virum suum stantem ingenti multitudine pro tribunali connexum, & verum estimans, quod finxerant inimici, iniecta manu apprehendens oram vestimentorum eius gutturi proximam, videntibus omnibus suffocabat eum dicens: Perditte, reprobe, gratiæ Dei & misericordiæ eius indigne, quare voluisti ad modicum gloriari, & in æternum petire? Quid tibi proderit aurum? quid argentum? Nunquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa. Cui Maritus respondit: Quid pateris mulier? Quid tibi videtur? Aut qui de me audire forte potuisti? Ego in nomine Christi catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero quod teneo. Vbi hæretici mendacij sui conscij & detecti, fallaciam suam colorare minime potuerunt. Et quia superius de violentia inhumanitatis eorum breuiter diximus, hanc plurimum metuentes, alij se in speluncis, alij in desertis locis viri vel feminae nullo sibi conscio sese clauderant, & ibidem nulla succurrente sustentatione ciborum, fame vel frigore victi, contritum & contribulatum spiritum exhalabant: inter hæc afflictionis incommoda, inuolantæ secum fidei securitatem portantes, sic enim Crescinius presbyter Myzentinæ ciuitatis in spelunca Zuitensis montis repertus est, putrescente cadauere iam solutus.

De angustia famis in Africa, & interitu Humerici tyranni.

C A P. XCVIII.

EA tempestate facta est incredibilis fames, & capite Africam totam vna depopulatione vastare, nullus tunc affuit imber, lurida remanserat terræ facies omnis, quia nec boues suberant, nec castra vsquam omnino remanserant: sed & rusticorum manus alia interierat, & subinde quæ forte supererat iam sepulturam quærebat. Alij diffusi per campos, alij secreta sylvarum petebant, antiquastadices herbarum vel quisquillas aliquas requirerentes. Nonnulli tamen cum domos niterentur egressi, in ipso lumine corruentes, cateruatim fame debellante cadebant. Strata vero vel semita cadaueribus repleta, exhalantium fatore mortuorum, gradientes viuos ex omni parte necabant, nec deerant quotidie vbique expirantium funera, & non erat virtus quæ miserationis impenderet sepulturam. Neque enim sufficiebant ad sepeliendum viui fame dominante, & ipsi post paululum morituri. Urgebatur infelix multitudo ad ipsam urbem Carthaginem congregari. Et dum adhuc cateruatim illuc animata cadauera fluere, ubi Rex inferendarum mortuum vidit strages, pelli urbe omnes illico iubet, ac contagio deficientium commune pararet

Liberatus
medicus &
uxoris vocibus
confermat.

Vide mirabilem
feminae
zelum.

Admirabile
facinus.

Muli frigore
& fame
perierunt.

Gravis
fames &
mortalitas
in Africa.

Horrenda
mori impij
Huneric.

pararet etiam exercitui eius sepulchrum.

Sigebertus in chronicis. Tandem Hunericus iudicio Dei percussus, scatenus vermibus miserabiliter expiravit. Post quem Gunthamundus annis 9. regnat, & hic Eugenium episcopum ab exilio reuocat.

De Regno Italiae, & catholico Regum ipsius.

C A P. XCIX.

Series Lon-
gobardorum.
Sic vocati à
lōgis barbaris.
Vide Diac.
lib. 1. cap. 8.

TEmpore Zenonis Odoacer Rex Italiae Philegriū Regem Rugorū bello oppressum extinguit. Huic Philegrius & uxori eius Gisæ, sanctus Severinus hæc futura prædixerat, quia eos à malis compescere non poterat. Exterminatis autem Rugis Longobardi Rugilam, idest, Rugorum patriam, inuadunt, quibus tunc temporis quintus Rex Gedeoch principabatur. Quia ergo Longobardorum mentionem fecimus, quorum tempora propter ignoratā historicæ narrationis distinctionem nōdum attingimus, iam nunc narrationem eorum ordinamur, & paulatim ad plenam, & distinctam eorum historiam ascendere nitamur.

Horum itaque post Ibor & Agion primus fuit Rex Agelmundus, secundus Lamissio sic dictus quod à lama, id est, voragine fuit extractus. Nam mater eius septem vno partu enixa, cum eos in piscinam proiecisset, & Rex Agelmundus iter faciens eos hasta revolueret, is hastam eius firmiter tenuit, propter quod inde leuatus & ab eo nutritus, eo virtutis processit, ut in regno succederet ei, & necem eius in Bulgaros vltus sit.

Lethus tertius, Gildeoch quartus, Gedeoch quintus fuit. Ex quo ergo in Rugilant profecti sunt vsque ad annos 40. talis fuit rerum gestarum eorum consequentia.

Vide Diac.
lib. 1. cap. 10.
* al. Tattone.

Sub Gedeoch, & filio eius Claffone Rege sexto in Rugilant habitauere. Sub Tadone septimo rege in campis Affeld habitauere, vbi tertio anno Rodulfo Herulorum Rege à Tadone perempto, & regno Herulorum destructo, Longobardorum creuit potentia. Tadonem Vuascho perimit, & ipse octauus regnavit annis 40. secundum chronicas, filiumque suum Vualtharith successorem regni reliquit, qui regnavit annis septem. Post hunc Andochin. 17. Albuinus filius eius 31. scilicet 25. in Pannonia, & 6. in Italia Clepha 2. Post quem fuerant sub ducibus annis 10.

Legere hic ite-
rum Diaco-
num.

Post hæc Autharim Regem sibi statuerunt, quem ob dignitatem Flauium appellauerunt, à quo omnes deinceps Longobardorum Reges Flauij appellati sunt. Huic anni 6. annotantur. Agilulfus 25. Adolodus filius eius 13. Rotharim 16. Rodualdus filius eius 5. Aribertus 9. Huius filij de regno contenderunt anno 1. Quorum Godobertum Grimoardus dux Taurinatium dolo peremit, eiusque regnum arripuit, & sororem eius uxorem duxit, ac regnavit annis 9. Post hunc Pertaricalcus alter filius Aribertus annis 17. Cunibere filius eius 12. Cui successit filius eius Luithberth habens tutorem Ausprandum Quem Ragumbertus dux Taurinatium in bello superauit, & regnavit anno 1. Quo mortuo Aribertus filius eius annis 9. Cum quo filius Ausprandi cōflit, eoque fugiente, & in fluuium demerso, regnum recepit. Sed eo post tres menses mortuo, Luiprandus filius eius regnavit annis 32. Rascis septem. Quo monacho effecto Aristulphus frater eius annis 7. Quo iudicio Dei percussus, Desiderius regnavit 18. annis, in quo regnum finitum est sub Carolo magno sicut infra dicetur.

Vt plenius
hæc omnia
discantur le-
ctor consulat
Paulū Dia-
conum lib. 1.
cap. 10.
Anno Cb.
481.

Hæc de regno Lombardorum.

Tēpore quoque Zenonis fama inualecente in Burgundia, senator Heditius quatuor millia pauperes sustentans, celestis promissionis vocem audiuit.

De sancto Remigio Rhemenſi Archiepiscopo.

C A P. C.

EO quoque tempore claruit in Gallijs sanctus Remigius Rhemenſis episcopus.

Ex gestis eius. Cum enim persecutio Vuandalotū totam Franciam grauiter deuastasset, quidam reclusus vir sanctus cum sepiſſime orasset pro pace sanctæ ecclesiæ quadam nocte diutius vigilans, tandem fatigatus leuiter obdormiuit, & subito nutu Dei visum est ei, quod Angelis interesset. Qui cum ex pietate de succursu Gallicanæ ecclesiæ loquerentur, venit vox ad eos dicens: Mulier illa Cilinia nomine pariet filium nomine Remigium, qui gentem suam liberabit ab incurſu malorum. Statim ille euigilans ad domum Ciliniæ cucurrit, & quod audierat nuntiavit. Cui non credenti, quod iam anus ex marito sene concipere posset, respondit: Scias, quod cum ablactaueris puerum, perurget oculos meos de lacte tuo, & recipiam visum. Nam ut meritum illi accresceret, sicut & Tobie, oculorum lumen amiserat. Sicque factum est, ut prædixit. Literis itaque traditus quam cito puer potuit reclusorium intrauit. Et cum 21. esset annorum, ab omni populo Archiepiscopus Rhemenſis electus est, imo potius raptus. Sed cum reniti conaretur, descendit subito radius noui luminis super eius verticem, ac si sol ipse de cælo motus super eum cecidisset. Qui cum ante & post omni virtute polleret, tantæ mansuetudinis fuit, quod etiam ad mensam eius pascere veniebant, & in manu eius ciborum reliquias comedebant.

Quodam autem tempore cum Parochias circumiret, hospitatus est in domo cuiusdam cognatæ suæ, & dum adinuicem loquerentur, famulus domus dixit dominæ suæ, quod caupo totum iam vinum vendiderat, excepto modico, quod pro seruando vase retinuerat. Videns ergo beatus Remigius illam erubescētem, cognita causa confortauit eam, & statim in viridarium quasi spaciaturus exiit, & veniens ante ostium cellarij intrauit, & quid haberet vini quæſiuit. Ecce (inquit famulus) modicum, quod remansit. Et ille: Claude, inquit, ostium, & sta ibi donec reuertar ad te. Et pergens retro dolium, fecit crucem super illud. Cumque flexis genibus oraret, statim vinum per buridonem egreditur, ita quod per medium cellarium fundebatur. Quod videns famulus exclamauit, & cucurrit ad dominam suam, & hoc quod viderat nuntiavit.

De Gelasio Papa, & scriptis, & statutis eiusdem.

C A P. CI.

Sigebertus in chronicis. Eo tempore Gelasius Romanæ Ecclesiæ 47. præſidet. Hic Manichæos Romæ inuentos in exilium deportari fecit, & codices eorum incendit. Hic tractatus & hymnos composuit. Hic inter cætera, sacramentorum præfationes, & orationes cauto & limato sermone fecit.

Ex libro pontificali. Hic amator pauperum, clerum amplauit, & à periculo famis Romam liberauit.

Scriptis contra Nestorium, & Vtychem libros quinque: contra Arium 2. Fecit etiam hymnos in modum sancti Ambrosij, & sacramentorum præfationes, & multa alia; Sedit annis quatuor.

Hic suggestionē synodi cum fletu sub satisfactione libelli purgatū Mefenum episcopum reuocauit, quem ecclesiæ suæ restituit.

Sepultus est autem in basilica beati Petri 12. Kalend. Decembris.

Author. Idem etiam cum multis episcopis, ut in decretis Isidori legitur, decretum composuit, in quo libros quosdam tanquam authenticos approbavit, alios vero tanquam apocryphos reprobavit. Quod videlicet decretum in capite huius operis mihi inserere placuit, ut

hoc totum opus ex diuersis libris collectum, qui legeret, in ipso capite operis quid esset apocryphum, & quid authenticum discernere posset.

Idem Gelasius in quodam decreto, negotiationem clericis interdixit hoc modo, ut ex ipso decreto breuiter excerpti. Nuper ad nos missa relatio nuntiavit plurimos clericorum negotiationibus inhonestis & lucris turpibus inhiare, nullo pudore cernentes, quod dominus ipse negotiatores à templo verberatos flagellis expulit, nec apostolica verba, quibus ait: *nemo militans Deo implicat se secularibus negotiis*. psalmistam quoque sorda dissimulantes aure, cantantem: *Quoniam non cognoui negotiationes, introibo in potentias domini*. Proinde huiusmodi postea quæstibus indignis nouerint abstinendum; & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, mox à clericalibus officiis abstinere cogantur.

De inuentione cryptæ sancti Michaelis in Gargano monte.

CAP. CII.

Hugo Floriacensis. Hoc etiam tempore cathedra Romanæ Ecclesiæ Gelasio Papa præsidente facta est inuentione sancti Michaelis Archangeli, in Gargano monte, sub Zenone Imperatore anno incarnationis Dominicæ 471.

Ex historia eiusdem memorie. Est enim locus in Campania finibus, ubi inter sinum Adriaticum, & montem Garganum ciuitas Sepontus sita est, in qua fuit prædicator quidam nomine Garganus, qui ex euentu suo moti vocabulum indidit. Huius pecora dum per deuexi montis latera pascerentur, contigit taurum gregis spernentem consortia, singularem incedere solitum, & ad extremum redeunte pecore domum non esse regressum. Quem cum dominus cum seruis per deuia quæque requireret, inuenit tandem in vertice montis foribus speluncæ cuiusdam assistere; itaque permotus eo quod solius ingressus incederet, correpto arcu appetijt sagitta toxicata, quæ veluti venti flamine retorta eum, à quo missa est, percussit. Turbati ciues & stupefacti, nec audentes propius accedere, consuluerunt episcopum quid facto opus esset. Qui in dicto triduo ieiunio à Deo monuit esse querendum. Quo peracto sanctus Michael Archangelus Domini apparuit episcopo per visionem dicens: Ego sum Michael, qui in conspectu domini semper affuit, locumque hunc in terris incolo, & hoc volui probare indicio, videlicet hominis telo suo percussus, me omnium quæ ibi geruntur, ipsius quoque loci inspectorem esse atque custodem.

Hac reuelatione comperta consuetudinem fecerunt hic dominum precibus, & sanctum Michaellem deprecari. Nec tamen ultra cryptam præruptam intrare audebant, sed præ foribus quotidie orationi vacabant. Est igitur in loco illo ecclesia: ipsius Archangeli & opere condita, & nomine consecrata. Hanc enim ad promerendam mortalibus ibi supernorum ciuium societatem, propria manu condere dignatus est, vertice siquidem montis excelsi posita, de corpore eiusdem saxi instar speluncæ excavata ostenditur.

Ibi cum Neopolitæ paganis adhuc ritibus oberrantes, Sepontinos tentarent bello lacessere illi, Antistites sui montis edocti, triduo petunt inducias, ut triduo ieiunio liceret sancti Michaelis implorare præsidium. Ecce iam nocte quæ belli diem præcedebat, adest in visione sanctus Michael Antistiti, preces dicit exauditas, victoriam affuturam spondet, & quarta hora diei hostibus occurrendum præmonet. Quod cum fieret in primo belli paratu Garganus immenso tremore concutitur, fulgura crebra volant, & caligo totum montis cacumen obducit, impleta prophetia, quæ dicit: *Qui facit Angelos suos spiritus*, &c. Fugunt pagani, partim ferro hostium, partim igniferis impulsis sagittis Neapolim vsque cedentibus aduersarijs. Mænia tandem vrbs suæ moribundi subintrant.

De inuentione sancti Barnabæ, & viri illustribus illius temporis.

CAP. CIII.

Sigbertus in chronica. Eo tempore Barnabas Apostolus, qui apud Salaminam Cypri à Barlesu mago, & à Iudæis, pro Christo igne crematus est, corpus suum, quod à Ioanne Marco consobрино suo in crypta occultatum adhuc latebat, reuelatione sua inueniri fecit, cum quo etiam euangelium Matthæi, ipsius Matthæi manibus Hebraice scriptum, quod erat simul recoditum, inuenitur. Quod euangelium ipse Barnabas ex doctrina Apostolorum secum semper ferre solebat, & ubicunque inueniebat infirmos, ponebat illud super illos, & tam fide Barnabæ, quam merito Matthæi omnes sanabantur.

Hoc quoque tempore floruerunt in Gallia sanctus Remigius Rhemenis episcopus, & etiam sanctus Principius frater sancti Remigij Sueslionensis episcopus; & sanctus Auitus Viennensis episcopus, qui Gallias ab Ariana hæresi defendit. Hic metrice de conditione mundi libros composuit.

Sanctus quoque Solennis Carnotensis episcopus claruit, qui in prædicando Francis Christum non legniter instituit.

In Africa Fulgentius episcopus Ruspensis. In Italia Germanus Capuanus, & Epiphanius Ticinensis.

Author. Iste Germanus Capuanus quantæ perfectionis fuerit per illud solum miraculum de transitu eius patet, in quo beatus Benedictus eius animam vidit ad cælum in sphaera ignea ferri. Quæ autem de Fulgentio legi, hic breuiter inferui.

De origine sancti Fulgentij Ruspensis, & eius monachatu.

CAP. CIIII.

Ex gestis eius. Fulgentius natus est ex Fulgentio patre, & matre Martiana in Lepte ciuitate de nobili genere Cathaginensium senatorum. Quem primo mater sua fecit erudiri græcis literis, & nihil omnino de latinis donec in græcis eruditus esset. Adultus, factus est procurator. Cum autem legisset expositionem beati Augustini de psalmo 36. cepit velle monachum profiteri. Potens est, inquit, Deus volenti dare facultatem, qui nolenti tribuit voluntatem.

Factus est ergo monachus à beato Fausto episcopo, qui pro fide relegatus ab Hunerico Ariano, in loco suo monasterium sibi construxit. Quo audito cucurrit mater ad eum, clamans ad Faustum: Redde mihi filium meum. Ille autem contumelias eius irridens, nec saltem videndi filium licentiam ei dedit. Post hæc Fulgentius de nimia abstinentia obsessus est impetigine, qui pro hoc se culpantibus aiebat: Infirmitatem etiam illi qui quotidie cibis lautioribus saginantur.

Iterum expulso exinde Fausto, accepta licentia, petijt vicinum monasterium, ubi Felix præerat paucis, sed simplicibus fratribus, à quo statim coactus est Abbatibus locum tenere. Et quia se dilexerat ab adolescentia, alter sumpsit nomē alterius. Trahūtur postea hi duo à quodā Presbytero Ariano Felice nomine facultatibus locupletare. Dumque Fulgentium sanctum verberarent, ait Felix: Parcite quæso Fratri Fulgentio, qui non potest tormenta sustinere, conuertatur in me crudelitas vestra. Tādē presbyter illos decaluatos, & vestibus ablatis, nudos & inanes à domo sua proiecit. Cūque multi dicerēt Fulgentio, ut querimoniam faceret de presbytero, qui eos exciderat respondit: Non licet in hoc sæculo querere vindictam Christiano: Nouit Deus quomodo seruorum suorum defendat iniurias.

Post hæc ad monasterium suum reuersus est, & iterū inde fugit ad aliud districtioris regulæ, ubi nomen deposuit Abbatis. Ibi duo senes presbyteri Abbatis officio

Anno Ch.
489.

S. Remigius.
S. Principius.
S. Auitus.

S. Solennis.

S. Germanus.

* al. Claudio.
* Mariana
sic lego apud
Iulianum.
Institutio
Fulgentij.

Ad Faustum
episcopum se
conuertit.
Mater eius
proposito cruciatur.

Felix presbyter
Arianus
Fulgentio
fuit.

Decaluanem
magnum
apud barbaros
fuisse
supplicium,
docent leges
Theodorici.

ficio fangebantur; quibus se subiciens Fulgentius scriptoris arte laudabiliter utebatur; & palmarum folijs habellos sepiissime contexebat. Cui operi etiā, cum fuisset Abbas in suo monasterio vacabat, sed coactus est per Faustam Episcopum ad proprium redire locum.

De episcopatu eiusdem, & exilio.

C A P. CV.

*Fit episcopus
Ruspensis,
sed tamen
monasterium
servavit vi-
tam.*

Factus autē postea Episcopus Ruspensis, prius propositum tam in veste quam in cibo retinuit, cōtentus vna vilissima tunica tam in aestate quam in hyeme, & nec inter hospites manducans. Orario sicut omnes episcopi non utebatur, pelliceū cingulū gestabat, caligis in tempore hyemis, caligulis aestatis tempore simpliciter utebatur. Intra monasteriū soleas interdum accipiebat, saepe nudis pedibus ambulabat, casulam pretiosam vel superbi coloris, nec ipse habuit, nec monachos habere permisit: subtus casulam nigello, vel lactinio pallio circumdatus incescit, scapulis nudis nunquā a nobis visus est, nec depositio cingulo somnum petiuit. In tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat, & in tēpore sacrificij mutanda potius corda, quam vestimēta dicebat. Carnes cuiuslibet generis nunquam comedeat, sed simpliciter olera, ptisanas, & ova. Quamdiu iuuenis fuit sine oleo, postquam senit superfluo oleo, ne caligo oculorum lectionis impediret officium, & a vino tamen sanus semper abstinuit, quod cum propter infirmitatem biberet, sic obruebat aqua, ut vinum vix saperet; semper ante fratres surgebat ad vigilias.

*Carnibus
perpetuo ab-
stinuit. Item
vino quando
sanus.*

*Traditur in
exilium cum
60. episcopis.
Vide Baron.
ad an. 504.*

*Opus Fulgen-
tij adversus
Pintam de-
sideratur ut
notat Baron.*

Post hanc missus est in exilium apud Sardiniam 60. & amplius episcopi cum eo catena ligabantur exilij: quorum omnium ipsa lingua, & ingenium erat. Et sicut beatus Aurelius Carthaginensis episcopus inter sua privilegia meruit, ut literas in Africano concilio dandas solus ipse scriberet, similiter iste, ut literas ex illo dirigendas solus ipse diceret. Inuitatus est Carthaginem a Thrasimundo rege Ariano, cui idem rex quaedam plena perfidia scripsit: quibus ille capitulatim respondit. Scripsit ad eum & tres libellos, quibus Pinta episcopus Arianus respondere voluit magis, quam valuit. Contra quem Fulgentius postea scripsit librum, quem titulavit aduersus Pintam. Mirabilia facere nunquam delectatus, hanc gratiam sibi dari nullatenus desideravit.

De iterato eiusdem exilio, & regimine monasterij.

C A P. CVI.

*Iterum rele-
gatur, sed
praedicat cele-
stem suam
reditum.
Monita S.
Fulgentij.*

Cum secundo mitteretur in exilium praedixit Iuliano viro religioso nimis dolenti de illius recessu, quod cito reuenteretur: Et addidit: Hoc quæso secretū sit apud te, quod me nimia charitas indicare compellit. Dicebat enim: *Mirabilia non conferunt homini iustitiam, sed hominum notitiam, quæ magis fugienda est, quam querenda.* Quisquis enim fuerit hominibus notus, nisi fuerit iustus, ad æterna perueniet supplicia condemnatus. Iustus autem in conspectu Dei, & si hominibus fuerit incognitus, beata sanctorum gaudia percipiet coronatus.

*Viri mona-
chi qui.*

Idem dicebat ut monachus lautioribus forsitan cibis utatur, interdum cogit infirmitas corporis. Ut autē cupiat in quibuslibet exiguis rebus iuris proprii dominium vendicare, superbe voluntatis, & avaræ cupiditatis evidens testimonium est.

Idem, de substantia communi quisquis aliquid plus accipit, omnium sit debitor, quorum est illa substantia: debitorem vero sola iuuat humilitas.

Idem, veri monachi sunt, qui mortificatis voluntatibus suis parati sunt nihil velle, nihil nolle, sed Abbatis tantummodo consilia vel præcepta seruare. Si quis autem præsumpsisset plusquam acciperet petere, negabat continuo, etiam si mereretur accipere, dicens monachum ijs quæ acceperit debere esse cōtentum. Sine suo autem consilio nec suum propositum sinebat aliquem agere. Laborantes fratres & opera carnalia indefessis

viribus exarcentes, lectionisque studium habentes minus diligebat, nec honore maximo dignos iudicabat. Amator autem scientiæ spiritualis, etiam si virtute corporis esset destitutus ab eo peculiariter amabatur. Amabat, quando coram fratribus disputabat, si quis ei quæstiones acerrimas proponeret, in quibus laborabat, licebatque passim omnibus fratribus, etiam natura simplicibus, unde vellent interrogare, nec priusquam satisfactum sibi confiterentur, rationem reddere, nisi videtur tædio vel labore cessabat.

Scripsit contra Faustam episcopum Galliarum, qui occulte consentiebat Pelagianis, aperte volens catholicus videri. Cum autem reuocaretur ab exilio, tam deuote a populo susceptus est, ut de suis pallijs super eum extensis nouum genus tabernaculi facerent. Egresso illi de Carthagine obuius occurrebat vbique populus cum lucernis, & lampadibus, & arborum frondibus.

De institutione cleri, & transitu eiusdem Fulgentij.

C A P. CVII.

Summam diligentiam præbuit, ne quis clericus ambitiosis vestibus ornaretur, aut negocijs secularibus occuparetur. Iussit omnes clericos non longe ab ecclesia domos habere, manibus proprijs hortū colere, psallendi suauiter & pronuntiandi curam gerere, per singulas septimanas omnes clericos, & viduas, & quicunque potuisset ex laicis 4. & vi feria statuit ieiunare. In consilio Vincenensi iudicio omnium sacerdotum qui cōuenerant, prælati sunt episcopo cuidam nomine, Quodvultdeus, qui priorem se illius existere confirmabat, tunc autem tacuit, ne auctoritatem concilij minuire videretur. Sentiens autem post concilium dolere episcopum, timensque propter suum honorem generare fracti scandalum, melius iudicans per charitatem se fieri minorem, quam sine charitate maiorem: exegit postea precibus importunis a Suphetano consilio, ut nomen suum posterius recitaretur.

Bonifacius episcopus Carthaginensis apud Burnos ecclesiam dedicans, duobus diebus se præsentem sermonem tractantem expectauit, tantum delectatus in verbis eius, ut tamdiu lachrymis terram rigaret, donec ille sermonem finiret.

Anno vno ante mortē suā ecclesiasticas occupationes reliquit, & a suo monasterio secrete recedens, in insulam Circinā in quodam scopulo breui cui nomē est Chilmū habitauit, ubi ædificato monasterio, Deo vacauit, & sibi. Infirmatus est acerrime 70. diebus, & hoc solū dicebat: *Domine da mihi modō hic penitentiam, postea indulgentiam.* Suadentibus medicis, ut balneis uteretur, non acquieuit dicens: Nunquid balneæ poterunt facere, ut non moriatur in tempore suo homo mortalis? Moriens circumstantibus fratribus dixit: Ego fratres animarum uestrarū salutē prospiciens, molestus apud vos forsitan & strarū salutē prospiciens, molestus apud vos ut ignoscat mihi difficilis extiti, & ideo obsecro vos ut ignoscat mihi quisquis aliquis dolet. Iussit autem egentibus pecuniā dari, per seipsum memoriter recolens, viduarum, pupillorum, peregrinorum, contractorumque illic indigentium nomina; quibus quid cui sigillatim daretur propria deliberatione constituit.

Obijt Kalend. Ianuarij. anno episcopatus sui 35. vi-
tæ 65.

De scriptis eiusdem.

C A P. CVIII.

Author. Scripsit autem idem Fulgentius opuscula nonnulla ad ædificationem ecclesiæ vtilia. Siquidem edidit ad Eutimium de remissione peccatorum lib. 2.

Ad donatum de fide lib. 1.

De mysterio mediatoris lib. 3.

Ad Monimum de prædestinatione, & quibusdam alij quæstionibus lib. 3.

Responsionum contra obiectiones Thrasimundi Regis Ariani lib. 1.

De continentia coniugatorum seruanda post votum lib. 1.

Ad Probam de virginitate, & humilitate lib. 1.

Ad eandem de oratione, & compunctione li. 1.

Ad Eugippum de charitate lib. 1.

Ad Theodorum senatorem li. 1.

Ad Venantiam de penitentia, & indulgentia li. 1.

Scriptis, & sermones nonnullos, præcipueque de natiuitate Domini, ac de solemnitate beati Stephani Protomartyris pulcherrimos.

Et de his omnibus opusculis eius plura quidem notabilia dicta excerpti, quæ & opusculis nostris per loca diuersa inferui. Hic tamen etiam pauca de quibusdam eorum ad eius eloquij commendationem inferere volui.

Exhortatio ipsius ad sanctimoniam vite vidualis.

CAP. CIX.

Viginti ad Gallam de viduitate seruanda cap. 17. Post obitum temporalis mariti omnes in corde tuo reliquie debent mundanæ cogitationis extingui.

Habitus quoque tuus talis sit qui non ad lasciuiam excitet, sed ad continentiam prouocet. Nec quæras ut placeas oculis hominum, sed ut Christi non offendas aspectum. Ille in te quod diligit videat, quod de deo inueniat, quod delectetur agnoscat. Sit oratio crebra in cogitatione sancta, & operatione continua. Oratio namque est in conspectu Dei omne bonum opus, quo delectatur nullo indigens Deus.

Refectio tua non voluptas expleatur, sed infirmitas sustentetur.

Disce nihil tibi assignare de nobilitate generis, sed in eo te illustrem fieri cognosce, in quo virtus accrescit humilitatis. Voluntarium ieiunium tuum esuriam subleuet indigentium, ut in fructu misericordiarum tuorum possit ieiuniorum fecunditas apparere. Prosit etiam tibi vilitas vestium, & per te vestiatur nuditas pauperum. Tunc enim vtiliter fugies prætiolæ vestis ornatum, si nudos vestias.

Nec ipsis pauperibus quos pascis aut vestis superiorem te credas; tanquam ideo potior sis, quod plura contempseris. Frustra enim contemnis facultates tuas, si noxas iactantiae teneas in corde diuitias. Plures diuitias Zachæus pro Christo dicitur impendisse pauperibus, pro quo vilissima retia reliquit Petrus & nauem: & tamē a Christo nō Zachæus diues pauperi Petro, sed pauper Petrus diuiti Zachæo præponitur: ut diuitibus Christi nulla de contemptis diuitijs iactantia nasceretur.

In operibus bonis laudet te quidem humana lingua, sed tu laudem a solo Deo desiderā. Sic fiet, ut dum tu laudem ab hominibus non quæsieris, Deus laudetur in operibus tuis.

De commendatione virginitatis, ac de ieiunio & lacrymis.

CAP. CX.

Idem ad Probam de virginitate, & humilitate cap. 5. Virgo dicitur a viro, & vir a virtute.

Claret itaque inter ceteras ecclesiæ donationes, illius præcipuum munus spirituales esse charismatis, ubi virtus ipsa integritatis perfectio meretur vocabulo censeri virtutis.

Nec in eo quod virginalis integritatis agnoscamus culmen, pudicitie coniugalis asserimus crimen: sed sanctam virginitatem dicimus merito potiore distare a coniugali vita, quantum distat a bonis meliora, a terrenis

cælestia, a carne spiritus, ab infirmitate virtutis.

Nec dicere dubitamus, tantum a sancta virginitate carnis & spiritus, fidelium coniugatorum (licet a Deo concessum) distare concubitum, quam similitudo peccatorum ab imitatione discernitur Angelorum. In vno quippe ad terram spiritus, terrena carnis voluptate deprimitur, in altero terrena caro cælesti delectatione spiritus, ad cælestia subleuatur.

Ieiunij sic est adhibenda temperies, ut corpus nostrum nec saturitas excitet, nec inedia immoderata debilitet. Saturitas facit, ut inaniter ieiunemus: debilitas ne ieiunare possimus.

Vestis talis sit sacræ virginis, quæ testis existat intima castitatis.

Virgo quæ parat intuentibus illecebram, non habet castitatem veram, sed virtutum splendore spoliatur animam suam. Hæc fidem non seruat Christo, quæ populo magis quærit placere, quam sponso.

Idem ad eandem, de oratione & compunctione cap. 5. Humilium fletus, magnus est concupiscentiæ carnalis interitus: lacrymæ quoque quæ ex compunctione cordis veniunt, & inimicum vincunt, & nobis donum lætitiæ triumphalis acquirunt.

In cælesti vero patria non minor erit laudatione nostra dilectio, nec inferior dilectione laudatio.

De quibusdam alijs moralibus dictis eiusdem.

CAP. CXI.

Idem ad Theodorum Senatorem. Quantum inesse laus Diabolo putas, quod a te contemptum prospicit mundum, & te conuersum agnoscit ad Christum? Quamuis enim Christus æqualiter sit cunctis fidelibus mortuus, tamen conuersio potentium sæculi militat acquisitionibus Christi. In Deo nihil deest, quia in illo totum est, nihil sibi superest, quia nihil præter illum est: Si qui ergo rerum temporalium amore contempto, in illius dilectionem transeunt, in illo pleni sunt, in quo nullo indigentur. In illo securi in quo nihil timetur: in eo vero gloriosi, cuius gloria non aufertur.

Qui viam mandatorum currere delectaris, non hoc tibi dat natura, sed gratia. Nam & oculus sic factus est, ut videre lumen possit, sed videre non potest, nisi se illi lumen infuderit. Quod ergo videt oculus, beneficium est luminis: quo si cauerit, cæcus manebit in tenebris. Nil iraque tibi boni tanquam tuum assignes, ne non accipias quod accipere poteras, & quod acceperas, perdas.

Detestabilis est cordis humani superbia, qua facit homo, quod Deus in hominibus damnat; sed illa detestabilior, qua sibi tribuit homo, quod Deus in hominibus donat. Damnabilis est, qui substantia sæculi male vititur sed dānabilior, qui spiritualibus donis superbus effertur.

Idem ad Venantiam de penitentia, & spe indulgentiæ. Non est perfecta bonitas, a qua non omnis malitia vincitur; non est perfecta medicina, cui morbus aliquis incurabilis inuenitur. Nemo igitur de medico desperans in infirmitate remaneat peccati, quia dicit Apostolus. Pro impijs mortuus est.

Salubris conuersio duplici ratione subsistit, si nec penitentia sperantem, nec spes deserat penitentem. Si diuturnitas peccatorum misericordiam vinceret non in ætate mundi nonnulli Christus veniret, ut peccatū mundi pereuntis auferret. Quacumque ergo quis ætate vocatus, si benignitatem Dei vocantis non spernat, necesse est ut denarium vite accipiat. Nec vnquam est penitentia apud Deum sera, in cuius conspectu semper pro præsentibus habentur tam præterita, quam futura.

Author. Hæc ad præsens de illius dictis sufficiant.

Vique ad hoc tempus Gemadius librum suum de illustribus viris perduxit, qui presbyter Massiliensis fuit. Hæc de temporibus Zenonis sufficiant Imperatoris.

Cap. 10.
Virginitas
longe super
rior conu
bio carnali

Cap. 13.

Cap. 14.

Cap. 15.

Cap. 2.

Diabolus de
conuersione
sæcularium
dolet.

Gratia dat
viam man
datorum
Dei curren
di.

Superbia ho
minis quam
maxime de
testabilis.

Deus om
nia peccata
delet.
Rom 5.
Penitentia
vera duo
requirit.